

การจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย
กรณีศึกษาบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี

นายพีรพล ไรจนเวช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหะพัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาที่อยู่อาศัย ภาควิชาเคหการ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2555
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

HOUSING MANAGEMENT IN RESPONSE TO FLOOD CONDITIONS:
A CASE STUDY OF BAAN EUA-ARTHORN LAT LUM KAEW 1 HOUSING PROJECT,
LAT LUM KAEW, PATHUMTHANI

Mr.Peerapol Rojanavah

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development Program in Housing

Department of Housing Development

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะฉุกเฉิน

กรณีศึกษาบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 อ.ลาดหลุมแก้ว

จ.ปทุมธานี

โดย

นายพีรพล โรจนเวช

สาขาวิชา

การพัฒนาที่อยู่อาศัย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณทิพย์ พานิชภาคี

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ วัฒนสินธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุปรียา หิรัญโร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณทิพย์ พานิชภาคี)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(นายปรีดี บุรณศิริ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.สมบัติ วนิชประภา)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(นางภาวิณี ธีรสวัสดิ์)

พีรพล โรจนเวช : การจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย กรณีศึกษา: โครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี (HOUSING MANAGEMENT IN RESPONSE TO FLOOD CONDITIONS: A CASE STUDY OF BAAN EUA-ARTHORN LAT LUM KAEW 1 HOUSING PROJECT, LAT LUM KAEW, PATHUMTHANI)

อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ.ดร.กฤษณทิพย์ พานิชรักษ์

วิกฤตการณ์อุทกภัยปี 2554 ได้สร้างความเสียหายให้กับ ภาคกลาง กรุงเทพฯ และปริมณฑลอย่างมาก โดยเฉพาะด้านที่อยู่อาศัย โดยโครงการที่อยู่อาศัยของการเคหะแห่งชาติในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์อุทกภัยครั้งนี้จำนวน 27 โครงการ โดยมีโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 เป็นโครงการบ้านเดี่ยว เป็นโครงการตามแนวราบเพียงโครงการเดียวที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง การศึกษามีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาลักษณะเศรษฐกิจ สังคมครัวเรือนผู้อยู่อาศัย 2. เพื่อศึกษาการจัดการที่อยู่อาศัยทั้งก่อนระหว่าง และหลังเหตุการณ์อุทกภัย 3. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย และ 4. เสนอแนะแนวทางการจัดการในอนาคต โดยการสำรวจ สังเกตและสัมภาษณ์ผู้อยู่อาศัย ผู้บริหารโครงการของการเคหะแห่งชาติ และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

การศึกษาพบว่า ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ครัวเรือนไม่เกิน 15,000 บาท มีขนาดครัวเรือน 3-5 คน เข้าอยู่อาศัยในโครงการ 3 - 4 ปี ไม่มีการป้องกันที่อยู่อาศัยก่อนอุทกภัย แต่มีการวางแผนเพื่ออพยพออกจากพื้นที่ ระหว่างเกิดอุทกภัยส่วนใหญ่ร้อยละ 74 โดยอพยพไปยังบ้านญาติและศูนย์อพยพ และไม่อพยพ ร้อยละ 26 การจัดการหลังอุทกภัย ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ร้อยละ 94 ทำการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้มีสภาพเดิม มีเพียงร้อยละ 6 เท่านั้นที่มีการปรับปรุงเพื่อรับมืออุทกภัยในอนาคต หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือมี 2 หน่วยงานหลัก คือ การเคหะแห่งชาติและเทศบาลตำบลระแหง ก่อนอุทกภัยการเคหะแห่งชาติได้ช่วยยกมิเตอร์ไฟฟ้าในโครงการให้พ้นระดับน้ำ เทศบาลตำบลระแหงทำคันดินกันแม่น้ำในพื้นที่รับผิชอบ ระหว่างอุทกภัยทั้งสองหน่วยงานจัดทำศูนย์อพยพและประสานงานขอความช่วยเหลือด้านอาหารจากหน่วยงานอื่น ๆ หลังอุทกภัย การเคหะแห่งชาติทำความสะอาดใหญ่และซ่อมแซมบ่อบำบัดน้ำเสียภายในโครงการ เทศบาลตำบลระแหงสำรวจความเสียหายด้านที่อยู่อาศัยเพื่อจ่ายเงินเยียวยาให้ผู้ได้รับผลกระทบ

ปัญหาการจัดการ 1.ด้านผู้อยู่อาศัยไม่ทราบว่าควรจะทำอย่างไร ควรเชื้อหน่วยงานใดและขาดแคลนทุนทรัพย์ 2.ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีการวางแผนล่วงหน้าและทำงานซ้ำซ้อนกัน ข้อเสนอแนะสำหรับผู้อยู่อาศัย ด้านกายภาพ ควรแยกระบบไฟฟ้าเป็น 2 ชั้น เตรียมการเรื่องชั้นวางของแบบถอดประกอบได้และเตรียมสัมภาระเงิน ผู้อยู่อาศัยควรทำบันทึกรายการทรัพย์สินและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดเพื่อเป็นหลักฐานในการขอรับเงินเยียวยา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำแผนการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัยร่วมกับประชาชนในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดเตรียมศูนย์อพยพโดยประสานงานกับหน่วยงานราชการและศาสนสถาน

ภาควิชา.....เคหการ..... ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชา.....การพัฒนที่อยู่อาศัย..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ปีการศึกษา.....2555..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม.....

5473392825 : MAJOR HOUSING DEVELOPMENT

KEYWORDS : FLOOD / MANAGEMENT / HOUSING

PEERAPOL ROJANAVAH : HOUSING MANAGEMENT IN RESPONSE TO FLOOD

CONDITIONS: A CASE STUDY OF BAAN EUA-ARTHORN LAT LUM KAEW 1

HOUSING PROJECT, LAT LUM KAEW, PATHUMTHANI PROVINCE

:SUPERVISOR: ASSISTANT PROFESSOR DR. KUNTHULTHIP PANICHAPAK

Thailand's flood in 2011 caused serious damage to both central Bangkok and nearby suburban areas, especially in terms of accommodation. Among the housing projects under the supervision of Thailand's National Housing Authority, 27 projects were affected by this flood, especially the Eua-Arthorn Lat Lum Kaew 1 housing project which was the only low rise residential building, being the hardest hit. Therefore, the purposes of this study are 1). to study ways of living of local residents at Lat Lum Kaew which affected by this flood, 2). to study the housing management of the people living this district just before, during and after the flood, 3). to investigate the problems in housing management among residents in affected areas, and 4). to propose the future development plans which was created by making observations and interviews with local residents, executives from the National Housing Authority and municipal officials.

According to the findings of this study, it reveals that most local residents of flood affected areas were families of 3 to 5 people who have been living in the housing project for 3 to 4 years and have a monthly income of less than 15,000 baht. None of these residents had taken any precautionary measures for flood prevention but had managed to evacuate successfully from their residences during the flood, with 74% moving in with relatives or evacuating to emergency operation centers. Only 26% of the residents in flood affected areas refused to leave their homes. In terms of relief efforts after the flood, 94% of residents managed to restore their houses back to its original condition while only 6% saying they had equipped themselves and are ready to cope with future floods. The study also discloses that there were two main government institutions that provided major helps during the flood: the National Housing Authority and Rahaeng Municipality. Before the Flood happened, the National Housing Authority did manage to move the electricity usage meters above the water level while the Rahaeng Municipality prepared earthen flood-barriers for their responsible areas. In addition, during the flood, both organizations had set up emergency evacuation centers as well as operation centers in order to request assistances from other government institutions in control of food delivery. After the flooding subsided, the National Housing Authority conducted a 'big cleaning day' and reconstructed the project's drainage canal while the Rahaeng Municipality investigated the damage and distributed aid to the affected people.

In terms of management, it was found that the problem occurs because 1). local residents' lack of knowledge on how to deal with flooding, where to turn for help, and lack of financial assistance, and 2). most organizations' lack of precautionary measures and sometimes they performed the same work repeatedly by the same organizations. According to this study, the proposed solutions for local residents are that they should have their electrical system set up for both floors of the house, use removable shelves instead of fixed ones and prepare a portable toilet. Residents should also make a list of their damaged property in order to apply for relief aid and for those organizations involved, they should provide local residents with an emergency plan of what to do during the flood as well as set up local evacuation centers for their communities by coordinating with government and religious sectors.

Department :.....Housing..... Student's Signature.....

Field of Study :..... Housing Development..... Advisor's Signature.....

Academic Year :.....2012.....

กิตติกรรมประกาศ

กราบขอบพระคุณ ศ.ดร.บัณฑิต จุลาสัย ที่ช่วยเหลือสนับสนุนให้การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ ด้วยคำแนะนำในการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทและแนะนำแนวทางการดำเนินชีวิต

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ เพราะอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร. กุณฑลทิพย์ พานิชภักดิ์ ที่คอย เอาใจใส่ดูแล เป็นกำลังใจ ทุ่มเทอย่างสุดความสามารถให้คำแนะนำทั้งในเรื่องการทำงาน การดำเนิน ชีวิต และช่วยเหลือด้วยความเมตตาต่อลูกศิษย์ทุกคน

ขอบพระคุณผู้ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จทุกคน เจ้าหน้าที่ของการเคหะแห่งชาติ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลระแหง ปลัดเทศบาลตำบลระแหง เจ้าหน้าที่นิติบุคคลบ้านจัดสรร และผู้อยู่อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 ที่ให้ความ อนุเคราะห์มากกว่าการให้เพียงข้อมูลประกอบวิทยานิพนธ์

นอกจากนี้ต้องขอขอบคุณบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสจัดทำวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ให้สมบูรณ์เป็นรูปเล่มขึ้นได้ โดยเฉพาะเพื่อน ๆ รุ่น C24 และนางสาวโสภภาพร ร่มพูลทอง รุ่น 23x รวมทั้งเจ้าหน้าที่ประจำภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ความเอื้อเฟื้ออำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลข่าวสารตลอดเวลา

ขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้ การสนับสนุนเรื่องทุนทรัพย์ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายนี้ผู้เขียนขอขอบคุณ นายพีรพัฒน์ โรจนเวช และนายขวัญชัย ทานสุข ที่คอยเป็นกำลังใจ สนับสนุนการเงินและที่อยู่อาศัยตลอดมา หากไม่มีทั้งสองท่านนี้การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงจะไม่ สำเร็จในเวลาอันควร และขอกราบขอบพระคุณผู้ที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วง ความบกพร่องและข้อผิดพลาดประการใดอันอาจเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอ น้อมรับเพียงผู้เดียว

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.3 ขอบเขตการวิจัย	5
1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่.....	5
1.3.2 ขอบเขตด้านเวลา.....	5
1.3.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา	5
1.4 นิยามคำศัพท์เฉพาะ.....	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 ทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวข้องกับการจัดการ.....	7
2.2 การบริหารจัดการภัยพิบัติ	8
2.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	26
2.4 การป้องกัน ดูแล ที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย.....	36
2.5 การป้องกันชุมชนในภาวะอุทกภัยแบบชั่วคราว	40
2.6 บทบาท หน้าที่ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.....	43
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย	55

	หน้า
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	56
3.1 วิธีการศึกษาข้อมูล	56
3.2 การคัดเลือกพื้นที่ในการทำวิจัย.....	57
3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	59
3.4 การกำหนดตัวแปร	60
3.5 ขั้นตอนในการศึกษาข้อมูล	60
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
3.7 ข้อจำกัดในการศึกษา	63
บทที่ 4 การจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย กรณีศึกษา บ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 ..	64
4.1 ลักษณะทางกายภาพโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1	64
4.2 ลักษณะเศรษฐกิจ สังคม และครัวเรือนของผู้อยู่อาศัย	74
4.3 การเตรียมความพร้อม การป้องกันที่อยู่อาศัย ก่อนเกิดภาวะอุทกภัย	79
4.4 การรับมือสถานการณ์ฉุกเฉิน และการบรรเทาผลกระทบระหว่างภาวะอุทกภัย	86
4.5 การฟื้นฟูและการพัฒนาหลังภาวะอุทกภัย	98
4.6 การพัฒนาเพื่อรับมือภัยพิบัติในอนาคตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	107
บทที่ 5 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	108
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	108
5.2 ปัญหาการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัยในโครงการบ้านเอื้ออาทร ลาดหลุมแก้ว 1	112
5.3 อภิปรายผลการวิจัย	113
5.4 ข้อดีข้อเสียของการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย	114
5.5 ข้อเสนอแนะ.....	116
รายการอ้างอิง	123
ภาคผนวก	124
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	131

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1	แสดงจำนวนแถวของถุงทรายในแต่ละชั้นของการเรียงถุงทราย	40
ตารางที่ 3.1	รายงานการให้ความช่วยเหลือผู้อาศัยในโครงการการเคหะแห่งชาติ	57
ตารางที่ 3.2	ตารางวัตถุประสงค์ ตัวแปร กลุ่มประชากรและเครื่องมือในงานวิจัย	59
ตารางที่ 3.3	ตารางการกำหนดตัวแปร	60
ตารางที่ 3.4	แสดงระยะเวลาในการเก็บข้อมูล	62
ตารางที่ 4.1	การใช้พื้นที่โครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1	65
ตารางที่ 4.2	ภาพพื้นที่ภายนอกโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1	69
ตารางที่ 4.3	สถานภาพผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	75
ตารางที่ 4.4	ภูมิลำเนาของครัวเรือนผู้อยู่อาศัย	75
ตารางที่ 4.5	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	75
ตารางที่ 4.6	ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว	76
ตารางที่ 4.7	อาชีพและแหล่งอาชีพของผู้อยู่อาศัยภายในชุมชน	76
ตารางที่ 4.8	รายได้ครัวเรือน	77
ตารางที่ 4.9	ระยะเวลาการอยู่อาศัย	77
ตารางที่ 4.10	ลักษณะการถือครองที่อยู่อาศัย	77
ตารางที่ 4.11	จากจำนวนผู้เช่า 20 คน ได้จ่ายค่าเช่าเดือนละเท่าไร	78
ตารางที่ 4.12	ระยะเวลาการผ่อนชำระของผู้ผ่อนชำระ	79
ตารางที่ 4.13	ค่าชำระเป็นรายเดือนของผู้ผ่อนชำระ	79
ตารางที่ 4.14	เหตุผลในการเลือกที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย	80
ตารางที่ 4.15	แสดงจำนวนผู้ป้องกันที่อยู่อาศัยจากภาวะอุทกภัย	82
ตารางที่ 4.16	แหล่งข่าวแรกที่แจ้งให้ผู้อยู่อาศัยทราบถึงเหตุการณ์อุทกภัยที่จะมาถึงโครงการ	82
ตารางที่ 4.17	แหล่งข่าวที่ผู้อยู่อาศัยติดตามอย่างต่อเนื่อง	82
ตารางที่ 4.18	แหล่งเรียนรู้การรับมืออุทกภัยของผู้อยู่อาศัยภายในโครงการ	82
ตารางที่ 4.19	พฤติกรรมหลังทราบข่าวอุทกภัยที่จะเกิดขึ้นกับที่อยู่อาศัย	83
ตารางที่ 4.20	พื้นที่ปรับปรุงภายในที่อยู่อาศัย	83

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.21	รูปแบบการป้องกันที่อยู่อาศัยของผู้ป้องกันที่อยู่อาศัย	83
ตารางที่ 4.22	ข้อมูลค่าใช้จ่ายในการป้องกันที่อยู่อาศัย	84
ตารางที่ 4.23	รายละเอียดการป้องกันที่อยู่อาศัย	84
ตารางที่ 4.24	แสดงข้อมูลการรักษาพาหนะของผู้อยู่อาศัยภายในโครงการ	85
ตารางที่ 4.25	รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรักษาพาหนะของผู้อยู่อาศัย	86
ตารางที่ 4.26	งบประมาณรายจ่ายอุทกภัยของกองพัฒนาชุมชน 2	87
ตารางที่ 4.27	สภาพทั่วไประหว่างเกิดเหตุอุทกภัยพฤศจิกายน 2554	90
ตารางที่ 4.28	การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด	91
ตารางที่ 4.29	รายละเอียดเพิ่มเติมเรื่องการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นระหว่างเกิดเหตุอุทกภัย	91
ตารางที่ 4.30	ข้อมูลการลดลงของรายได้ผู้อยู่อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1	91
ตารางที่ 4.31	แสดงจำนวนผู้อพยพออกจากที่อยู่อาศัย	92
ตารางที่ 4.32	จำนวนวันที่อพยพออกจากที่อยู่อาศัยและไม่ได้อยู่ในโครงการ	92
ตารางที่ 4.33	สถานที่ที่ผู้อพยพตัดสินใจอพยพไปพักอาศัยช่วงเกิดเหตุอุทกภัย	92
ตารางที่ 4.34	ข้อมูลศูนย์อพยพที่ผู้อพยพตัดสินใจอพยพเข้าพักอาศัย	93
ตารางที่ 4.35	แสดงสาเหตุการตัดสินใจเลือกสถานที่อพยพ	93
ตารางที่ 4.36	แสดงค่าใช้จ่ายเฉพาะการอพยพออกจากที่อยู่อาศัย	93
ตารางที่ 4.37	สาเหตุการตัดสินใจอพยพออกจากที่อยู่อาศัย	94
ตารางที่ 4.38	รายละเอียดการเตรียมตัวก่อนกลับบ้านของผู้อพยพ	94
ตารางที่ 4.39	สาเหตุที่ผู้อยู่อาศัยภายในโครงการช่วงประสบอุทกภัยตัดสินใจไม่อพยพ	95
ตารางที่ 4.40	สิ่งของที่ผู้อยู่อาศัยภายในโครงการเตรียมพร้อมรับมือกับอุทกภัย	95
ตารางที่ 4.41	รายละเอียดการอยู่อาศัยภายในโครงการระหว่างประสบอุทกภัย	95
ตารางที่ 4.42	ปัญหาที่พบระหว่างอยู่อาศัยภายในโครงการช่วยเหลือภายในโครงการฯ	97
ตารางที่ 4.43	หน่วยงานที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือภายในโครงการ	97
ตารางที่ 4.44	รายจ่ายหลังเกิดเหตุการณ์อุทกภัยของผู้บริหารจัดการแทน	98
ตารางที่ 4.45	สภาพโดยทั่วไปภายหลังเหตุการณ์อุทกภัย	101

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.46 รูปแบบการปรับปรุงที่อยู่อาศัยหลังประสบอุทกภัย.....	103
ตารางที่ 4.47 ข้อมูลพื้นที่ปรับปรุงภายหลังประสบเหตุอุทกภัย	103
ตารางที่ 4.48 แหล่งที่มาของเงินทุนในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย	103
ตารางที่ 4.49 ข้อมูลการรับเงินเยียวยาจากรัฐบาลของผู้อยู่อาศัยภายในโครงการ	104
ตารางที่ 4.50 จำนวนเงินเยียวยาที่ได้รับจากรัฐบาล	104
ตารางที่ 4.51 เงินเยียวยาที่ได้รับเพียงพอต่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัยหรือไม่	104
ตารางที่ 4.52 การตัดสินใจเรื่องที่อยู่อาศัยในอนาคต.....	105
ตารางที่ 4.53 การตัดสินใจในอนาคตของโครงการเพื่อรับมืออุทกภัยในอนาคต	105
ตารางที่ 5.1 ตารางสรุปการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย ปี 2554	110
ตารางที่ 5.2 อภิปรายผลการวิจัย	112

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1	สถานการณ์อุทกภัยบริเวณกรุงเทพและปริมณฑล วันที่ 13 พฤศจิกายน 2554	2
ภาพที่ 1.2	ที่ตั้งโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1	5
ภาพที่ 2.1	ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการแจ้งเตือนและผลกระทบจากสาธารณภัย	16
ภาพที่ 2.2	รูปแบบการเรียงกระสอบทรายในระดับความสูงต่าง ๆ	41
ภาพที่ 2.3	การทำคันดินริมแม่น้ำ	42
ภาพที่ 3.1	การกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่าง	61
ภาพที่ 4.1	ผังโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1	64
ภาพที่ 4.2	ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ภายในโครงการ	67
ภาพที่ 4.3	แบบบ้านเดี่ยว โครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1	68
ภาพที่ 4.4	พื้นที่ตั้งโครงการและบริเวณโดยรอบ	73
ภาพที่ 4.5	ศูนย์อพยพโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 3	87
ภาพที่ 4.6	วันทำความสะอาดใหญ่โดยความร่วมมือระหว่างการเคหะแห่งชาติ	99
ภาพที่ 4.7	ผังโครงการแสดงบ้านประเภทต่าง ๆ	101
ภาพที่ 5.1	ตัวอย่างชั้นวางของและห้องส้วมฉุกเฉินแบบเก้าอี้	116

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิกฤตอุทกภัยในประเทศไทย พ.ศ.2554 นำได้ท่วมขังครอบคลุมพื้นที่ต่อเนื่องกันเป็นบริเวณกว้างกว่าทุกครั้งที่ผ่านมา พื้นที่บริเวณที่มีอุทกภัย ครอบคลุมพื้นที่หลายจังหวัดทางภาคเหนือ ภาคกลาง รวมทั้งกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เรียกว่า กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีน¹ สร้างความเสียหายกว่า 150 ล้านไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมใน 65 จังหวัด 684 อำเภอ ราษฎรได้รับความเดือดร้อน 4,086,138ครัวเรือน 13,595,192 คน บ้านเรือนเสียหายทั้งสิ้น 3,339 หลัง บ้านเรือนเสียหายบางส่วน 96,833 หลัง พื้นที่การเกษตรคาดว่าจะได้รับความเสียหาย 11.20 ล้านไร่ ถนน 13,961 สาย มีผู้เสียชีวิต 813 ราย และ สูญหาย 3 คน

ภาคกลางของประเทศไทยมีภูมิประเทศเป็นแอ่งกระทะ ซึ่งจะมีภูเขาล้อมรอบพื้นที่ราบภาคกลาง มีภูเขาทางทิศเหนือ และทิศตะวันตก มีที่ราบสูงทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อถึงฤดูฝนและหน้ามรสุมทำให้เกิดฝนตกชุกในพื้นที่ดังกล่าวทำให้น้ำปริมาณมหาศาลไหลสู่ที่ราบภาคกลางหรือลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา จึงทำให้พื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่อุทกภัยและแหล่งเพาะปลูกข้าวขนาดใหญ่ของประเทศ การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนในสมัยสุโขทัยและสมัยอยุธยาจึงถูกออกแบบมาเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับภวาระน้ำหลากได้ รวมถึงภวาระน้ำหลากยังทำให้การป้องกันเขตพระราชวัง เมือง ชุมชนต่าง ๆ ได้รับการป้องกันจากข้าศึกในช่วงนั้น ๆ ด้วยและเนื่องจากจำนวนประชากรที่มากขึ้น การเจริญเติบโตของเมืองจึงขยายตัวมากขึ้น การสร้างที่อยู่อาศัยจึงมีหลากหลายรูปแบบเพื่อตอบสนองความต้องการของประชากรในปัจจุบัน พื้นที่การเกษตรน้อยลง ประเทศเริ่มเดินทางเข้าสู่ประเทศอุตสาหกรรม มีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่เกษตรกรรม ทำให้พื้นที่รองรับน้ำน้อยลงไปด้วย ดังนั้น การสร้างที่อยู่อาศัยจึงเปลี่ยนแปลงไปพัฒนาในแนวสูงมากขึ้น การสร้างบ้านแบบยกใต้ถุนสูงลดน้อยลงเพราะต้องการใช้พื้นที่มากขึ้น ได้ถุนบ้านถูกปรับเปลี่ยนเป็นพื้นที่ในการพักอาศัยแทน เมื่อเกิดภวาระอุทกภัย

---

¹ ชินวัชร สุรัสวดี

ในด้านผังเมืองจังหวัดปทุมธานีได้กำหนดให้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สีเขียว² บริเวณนี้เป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของที่อยู่อาศัยจากศูนย์กลางเมืองและชานเมืองจากผังเมืองจะเห็นได้ว่า พื้นที่จังหวัดปทุมธานีถืออำนวยการให้เป็นพื้นที่รับน้ำเพราะเป็นเมืองที่อยู่ทางตอนเหนือของกรุงเทพมหานคร และมีพื้นที่เกษตรกรรมเป็นจำนวนมาก

ความสำคัญของปทุมธานี ในด้านที่อยู่อาศัย เป็นที่รองรับการขยายตัวด้านที่อยู่อาศัยของกรุงเทพฯ มีอัตราการขยายตัวด้านที่อยู่อาศัยมาก เนื่องจากอยู่ใกล้กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองเศรษฐกิจสำคัญของประเทศ ทำให้ประชาชนที่ทำงานในกรุงเทพฯ จำเป็นต้องมีที่อยู่อาศัยในจังหวัดปริมณฑล โดยเดินทางเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ในช่วงเช้าและเดินทางกลับไปพักอาศัยในช่วงค่ำ จึงส่งผลให้การพัฒนาที่อยู่อาศัยในจังหวัดปริมณฑลมีจำนวนมากขึ้น

การเคหะแห่งชาติเป็นอีกหน่วยงานที่มีส่วนในการรับผิดชอบด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในปี 2554 มีโครงการของการเคหะแห่งชาติได้รับผลกระทบในระดับรุนแรงและเดือดร้อน รวมกันถึง 27 โครงการ 27,460 หน่วย เป็นโครงการที่อยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร 11 โครงการ จังหวัดปทุมธานี 14 โครงการ และจังหวัดนนทบุรี 2 โครงการ และจากข้อมูลทีกล่าวมาทั้งหมด มีเพียง 2 โครงการเท่านั้นที่เป็นโครงการบ้านเดี่ยว คือ 1. โครงการเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 จังหวัดปทุมธานี จำนวน 974 หน่วย และโครงการ อาคารสงเคราะห์บางบัวทอง (ที่ราชพัสดุ) จังหวัดนนทบุรี จำนวน 3 หน่วย³

โครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 มีที่ตั้งโครงการ ซอยเทศบาล 7 ถนนปทุมธานี บางเลน (ทล 346) ตำบลระแหง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี เป็นโครงการบ้านเดี่ยว 2 ชั้น ขนาด 22.5 ตารางวาต่อหน่วย (แปลงมาตรฐาน 9.00x10.00) พื้นที่ทั้งโครงการ 100-0-0 ไร่ จำนวน 974 หน่วย จำนวนประชากรคาดการณ์ก่อนทำโครงการ 4 คนต่อหน่วย จึงคาดว่าโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 จะมีประชากรประมาณ 3,896 คน สภาพทางกายภาพก่อนทำโครงการมีสภาพเป็นดินที่ยังไม่ได้รับการปรับถม ระดับต่ำกว่าถนนหน้าโครงการโดยประมาณ 1 เมตร⁴ ซึ่งจากการสำรวจล่าสุดวันอาทิตย์ที่ 10 มิถุนายน 2555 ผู้ทำการวิจัยได้วัดระดับอุทกภัยโครงการเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว

²การกำหนด FAR กรณี:ผังเมืองรวมเมืองปทุมธานีจังหวัดปทุมธานี, สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดปทุมธานีกรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

³รายงานการให้ความช่วยเหลือผู้อาศัยในโครงการการเคหะแห่งชาติ ที่ประสบปัญหาอุทกภัย, 22 ตุลาคม 2554

⁴โครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว (ภายใต้แผนงานโครงการบ้านเอื้ออาทร ระยะที่ 3/2) กองผลิตและก่อสร้าง 5 ฝ่ายบริหารโครงการ 2 การเคหะแห่งชาติ

1 ถึง 3 จุดได้ผลดังนี้ จุดที่ 1 หน้าโครงการโดยวัดที่เสากำแพงหน้าโครงการได้ความสูงของระดับน้ำที่ 130 เซนติเมตร จุดที่ 2 วัดที่เสาไฟฟ้าภายในโครงการได้ความสูง 140 เซนติเมตร และจุดที่ 3 วัดภายในบ้านผู้อยู่อาศัยได้ความสูง 74 เซนติเมตรระยะเวลาที่ประสบภาวะอุทกภัยรวม 58 วัน นับจากวันที่ 20 ตุลาคม ถึง วันที่ 18 ธันวาคม 2554

การจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัยมีความสำคัญมากในการลดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินของผู้อยู่อาศัย โดยผู้อยู่อาศัยไม่สามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้เพียงลำพัง ต้องได้รับความร่วมมือ ความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด ระดับลุ่มน้ำและระดับประเทศ

ในปีงบประมาณ 2556 นี้มีประเด็นหัวข้อที่ทาง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ได้กำหนดหัวข้อเพื่อขอทุนสนับสนุนการวิจัยทั้งสิ้น 4 หัวข้อ จากงานวิจัยชิ้นนี้จะอยู่ในหัวข้อที่ 2 คือ สังคมไทยกับการเผชิญกับภัยธรรมชาติ : การปรับตัวของคนไทยในการเผชิญภัยธรรมชาติ งานวิจัยครั้งนี้จะทำให้สามารถดำเนินการขอทุนตามนโยบายของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อการทำวิจัยได้ต่อไปในอนาคตและในภาคการพัฒนาที่อยู่อาศัย ซึ่งการทำวิจัยจะต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นกลุ่มวิจัย จึงได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ทีม คือ ทีมวิจัย พื้นที่จังหวัดปทุมธานี จำนวน 3 คน และ ทีมวิจัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจของครัวเรือนผู้อยู่อาศัย ในโครงการบ้านเอื้ออาทร ลาดหลุมแก้ว 1
2. เพื่อศึกษาสภาพที่อยู่อาศัย และการอยู่อาศัย ก่อนการเกิดอุทกภัย การจัดการที่อยู่อาศัย ระหว่างอุทกภัย และ การจัดการ ที่อยู่อาศัย หลังอุทกภัยในโครงการบ้านเอื้ออาทร ลาดหลุมแก้ว 1
3. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัยในโครงการบ้านเอื้ออาทร ลาดหลุมแก้ว 1
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย ในโครงการบ้านเอื้ออาทร ลาดหลุมแก้ว 1

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ตั้งโครงการ

โครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 ตั้งอยู่ซอยเทศบาล 7 ถนนปทุมธานี บางเลน (ทล 346) ตำบลระแหง อำเภอลาดหลุมแก้ว มีพื้นที่โครงการ 100-0-0 ไร่

ภาพที่ 1.2 ที่ตั้งโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1

ขอบเขตที่ดิน

ทิศเหนือ	โครงการจัดสรรภาคเอกชนชื่อโครงการปิยะสิริย์
ทิศใต้	ติดที่ดินเอกชนเป็นที่โล่ง
ทิศตะวันออก	ติดที่ดินเอกชนเป็นพื้นที่เกษตร
ทิศตะวันตก	ติดถนนหน้าโครงการ ซอยเทศบาล 11

1.3.2 ขอบเขตด้านเวลา

ศึกษาโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 ที่ประสพภาวะอุทกภัยตั้งแต่เริ่มต้นสถานการณ์อุทกภัยในช่วงปลายเดือนกรกฎาคม 2554 ถึง ธันวาคม 2555

1.3.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาการจัดการที่อยู่อาศัยก่อน ระหว่าง หลัง ภาวะอุทกภัย ของ คริวเรือนผู้อยู่อาศัย ตัวแทนบริหารจัดการ การเคหะแห่งชาติและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการที่อยู่อาศัย หมายถึง การกำหนด วางแผน บริหาร เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายด้านที่อยู่อาศัยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1

สภาวะอุทกภัย หมายถึง เหตุการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2554

การจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย หมายถึง กระบวนการจัดระบบกิจกรรมในการเตรียมการและป้องกันที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย การอพยพ การอยู่อาศัย หรือการปรับปรุงที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย การปรับปรุงที่อยู่อาศัยหลังภาวะอุทกภัย เพื่อให้ที่อยู่อาศัยและการอยู่อาศัยถูกสุขลักษณะ โดยการจัดการ บุคลากร เงิน เครื่องมือ และกระบวนการจัดการ ในการดำเนินการต่าง ๆ

ผู้อยู่อาศัย หมายถึง ผู้อยู่อาศัยภายในโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 ที่อยู่อาศัยในช่วงเกิดสภาวะอุทกภัย พ.ศ. 2554

ผู้แทนบริหารจัดการ หมายถึง ผู้ที่ได้รับมอบหมาย หรือจัดจ้างจากการเคหะแห่งชาติให้เข้ามาบริหารจัดการที่อยู่อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1

การอยู่อาศัย หมายถึง การใช้พื้นที่ในโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 เพื่อดำเนินชีวิตประจำวันในช่วงระยะเวลาก่อนภาวะอุทกภัย ระหว่างภาวะอุทกภัย และภายหลังภาวะอุทกภัย

ที่อยู่อาศัย หมายถึง บ้านหรือหน่วยพักอาศัย

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง เทศบาลตำบลระแหงซึ่งมีหน้าที่ดูแลผู้อยู่อาศัยภายในโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 ที่ทำหน้าที่ในช่วงเกิดสภาวะอุทกภัย พ.ศ. 2554

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้จากการศึกษาเรื่องการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย จะมีประโยชน์ดังนี้

1. เป็นข้อมูลเพื่อการเตรียมตัว การจัดการที่อยู่อาศัยในสภาวะอุทกภัยสำหรับผู้อยู่อาศัย ชุมชน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการชุมชน ผู้อยู่อาศัยในชุมชนและการเคหะแห่งชาติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

2. ใช้เป็นแนวทางในการจัดการที่อยู่อาศัยที่มีลักษณะใกล้เคียงกันในสภาวะอุทกภัยสำหรับโครงการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยอื่น

3. เพื่อเป็นการพัฒนาวิชาการด้านการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัยซึ่งในปัจจุบันยังมีการศึกษาในวงจำกัด

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้มีการศึกษาข้อมูล ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

2.1. ทฤษฎี และแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ

รศ.ดร. วิรัช วิรัชนิภาวรรณ กล่าวไว้ว่า การจัดการ (management) นิยมใช้ในภาคเอกชนซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งแสวงหากำไรสูงสุด (maximum profits) ส่วนผลประโยชน์สาธารณะถือเป็นผลพลอยได้ (by product) ซึ่งแตกต่างจากวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งหน่วยงานภาครัฐที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการสาธารณะโดยเฉพาะ (public services) ดังนั้นการบริหารภาครัฐอาจเรียกว่า การบริหารจัดการ (management administration)

แฮร์โรลด์ คูนต์ซ์ (Harold Koontz) ให้ความหมายของการจัดการ หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ เครื่องจักร เพื่อการจัดการนั้น (Harold Koontz อ้างถึงใน สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 6.

ธงชัย สันติวงษ์ ในปี พ.ศ. 2543 กล่าวถึงลักษณะของงานบริหารจัดการไว้ 3 ด้าน คือ

1) ในด้านที่เป็นผู้นำหรือหัวหน้างาน งานบริหารจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์การ

2) ในด้านของภารกิจหรือสิ่งที่ต้องทำ งานบริหารจัดการ หมายถึง การจัดระเบียบทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์การ และการประสานกิจกรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

3) ในด้านของความรับผิดชอบ งานบริหารจัดการ หมายถึง การต้องทำให้งานต่าง ๆ สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดีด้วยการอาศัยบุคคลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 11, กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2543), หน้า 21-22.)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสริชย์ โชติพานิช กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการโครงการที่อยู่อาศัยรวม จำเป็นต้องประกอบด้วยการบริหารจัดการสองส่วน คือ 1).การจัดการด้านกฎหมาย และ 2).การจัดการด้านกายภาพ ซึ่งประกอบด้วยงานบริหารและจัดการทรัพยากรกายภาพ และงานบริการที่

เกี่ยวเนื่อง การจัดการด้านกายภาพนี้เป็นส่วนงานที่สำคัญของการบริหารจัดการในโครงการที่อยู่อาศัย รวมอันจะส่งเสริมให้เกิดความสะอาด ปลอดภัย และสภาพแวดล้อมที่ดีแก่ผู้อยู่อาศัยทั้งยังจะเป็นส่วน ที่ช่วยรักษามูลค่าทรัพย์สินภายในพื้นที่โครงการ(เสริชย์ โซติพานิช. 2549. เอกสารประกอบการสอน รายวิชา 2506665 การบริหารทรัพยากรกายภาพ.กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.)

2.2. การบริหารจัดการภัยพิบัติ (Disaster Management)¹

การบริหารจัดการภัยพิบัติเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตั้งแต่การเตรียมการก่อนเกิดเหตุการณ์ ภัยพิบัติการรับมือในภาวะฉุกเฉินการบรรเทาทุกข์การช่วยชีวิตผู้ประสบภัยและการฟื้นฟูบูรณะหลัง เหตุการณ์ภัยพิบัติในอดีตการบริหารจัดการภัยพิบัติมักเน้นเรื่องการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เป็นหลักแต่ แนวโน้มของการบริหารจัดการภัยพิบัติสมัยใหม่จะมีลักษณะของการเตรียมการเชิงรุกมากขึ้นโดย ดำเนินการด้วยวิธีการต่างๆเพื่อหลีกเลี่ยงการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินที่จะเกิดขึ้นจากภัยพิบัติรวมทั้ง มาตรการที่ครอบคลุมการแก้ไขปัญหาทั้งระยะสั้นและระยะยาวซึ่งเป็นการวางแผนเพื่อเผชิญหน้ากับ สถานการณ์ ตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุระหว่างเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุที่ต่อเนื่องจนครบกระบวนการเรียกว่า วงจรการบริหารจัดการสาธารณภัยประกอบด้วย

2.2.1 การเตรียมพร้อม (Preparedness) คือ การเตรียมการล่วงหน้าเพื่อเพิ่มขีด ความสามารถให้กับรัฐบาลองค์กรปฏิบัติ ชุมชน และปัจเจกบุคคล ในการเผชิญกับภาวะการณ์เกิดภัย พิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการป้องกันและบรรเทาต้องการผลักดันในเชิงนโยบาย ขณะที่ การเตรียมพร้อมเป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยปฏิบัติจำนวนมากที่ต้องประสานงานกัน

การปฏิบัติการเตรียมความพร้อม

ด้านงบประมาณ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการสาธารณภัย ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึง ระดับประเทศต้องจัดตั้งงบประมาณดำเนินการไว้ตั้งแต่ยามปกติให้เพียงพอที่จะดำเนินการตาม ภารกิจตั้งแต่ก่อนเกิดภัยขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย เพื่อให้ระบบการบริหารจัดการสาธารณภัยที่ กำหนดไว้ดำเนินการไปได้อย่างรวดเร็ว ครบถ้วน และมีประสิทธิภาพ ซึ่งการเตรียมงบประมาณในส่วน

¹ประเด็นการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการภัยพิบัติที่ประเทศไทยควรให้ความสำคัญ เร่งด่วนสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2554

นี้สามารถจัดเตรียมได้ 3 ส่วน คือ งบประมาณปกติของหน่วยงานส่วนกลาง (ระดับกระทรวง และระดับกรม) งบประมาณจังหวัดงบประมาณของกลุ่มจังหวัด และงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านบุคลากร

(1) จัดเตรียมเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้ครบถ้วนทุกหน้าที่ และกำหนดวิธีการปฏิบัติตามหน้าที่และขั้นตอนต่างๆ ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งต้องวางระบบการพัฒนาศักยภาพและการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ดังกล่าวให้มีความรู้ความสามารถในภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ชุดเผชิญสถานการณ์วิกฤติ ชุดปฏิบัติการหนึ่งตำบลหนึ่งทีมกู้ชีพกู้ภัย เป็นต้น

(2) จัดตั้งและฝึกอบรมอาสาสมัครด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อช่วยเหลืองานเจ้าหน้าที่ เช่น อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) อาสาสมัครแจ้งเตือนภัยอาสาสมัครกู้ชีพกู้ภัย เป็นต้น

(3) จัดทำบัญชีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่างๆ หรือเจ้าหน้าที่จากหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยในการจัดการภัยพิบัติหรือการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือความรู้เกี่ยวกับวิชาเฉพาะด้านต่างๆ

ด้านการฝึกอบรม

(1) กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กำหนดแผนและนโยบายการให้ความรู้ และการฝึกอบรม การประชาสัมพันธ์ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จัดสรรงบประมาณให้การสนับสนุน ประเมินผล พัฒนา และประสานการให้ความรู้และการฝึกอบรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนรวม

(2) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ดำเนินการตามแผนและนโยบายการให้ความรู้ และการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และประชาชน

(3) การให้ความรู้ และการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และประชาชนเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีวิธีการปฏิบัติดังนี้

(3.1) ประชาชนทั่วไป ให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภัยประเภทต่างๆ ให้สามารถป้องกันและช่วยเหลือตนเองได้ ดังนี้

(3.1.1) เผยแพร่ความรู้โดยการประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชน

(3.1.2) ให้การอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(3.1.3) จัดกิจกรรมเชิงสาธิตในเรื่องการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และส่งเสริมให้องค์กรภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(3.2) อาสาสมัคร เป็นการฝึกอบรมประชาชนให้มีความรู้ในการป้องกัน แจ้งเตือนปฏิบัติการระงับบรรเทาภัย เพื่อให้การจัดการในสถานการณ์ฉุกเฉินดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะผู้ประสบภัยที่ได้รับบาดเจ็บ มีการนำส่งสถานพยาบาลอย่างถูกวิธีระหว่างเหตุการณ์วิกฤติตลอดจนเฝ้าระวังสถานการณ์ให้กลับคืนสู่สภาพปกติ การจัดตั้งอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เป็นการบริหารจัดการสาธารณภัยที่นานาอารยประเทศถือเป็นหลักสากลที่ต้องจัดให้มีขึ้น เพราะเมื่อเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ขึ้นประชาชนผู้ประสบภัยมีเป็นจำนวนมาก แต่เจ้าหน้าที่บ้านเมืองที่จะช่วยเหลือมีจำนวนไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องมีการจัดตั้ง การสั่งใช้ และมีการเพิ่มศักยภาพอาสาสมัครในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง อาทิ การพัฒนาทักษะค้นหาและกู้ภัยที่เข้มแข็ง เพื่อช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(3.3) เจ้าหน้าที่ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่มีความคุ้นเคย และมีความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนให้มีการฝึกความพร้อม และพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน

ด้านการเตรียมความพร้อมของชุมชน

การลดผลกระทบจากภัยพิบัติให้ได้มากที่สุดนั้น ชุมชนควรมีส่วนสำคัญในการบริหารจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้นก่อนที่หน่วยงานภายนอกจะเข้ามาให้ความช่วยเหลือ เหตุเพราะความเสียหายและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติ ส่งผลกระทบโดยตรงกับประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ トラาาไคที่ไม่อาจโยกย้ายชุมชนออกจากพื้นที่เสี่ยงภัยได้ ไม่ว่าจะด้วยเพราะความรักถิ่นฐานบ้านเกิด หรือเพราะเป็นพื้นที่ทำกินแห่งเดียวหรือเพราะความขาดแคลนทุนทรัพย์ในการโยกย้ายถิ่นฐานที่ทำให้ประชาชนต้องดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนต่างๆ ที่รู้ว่าเป็นพื้นที่เสี่ยงภัย โดยให้ชุมชนหรือหมู่บ้านทุกแห่งมีการจัดองค์กรเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นทั่วไปหรือมีขนาดเล็ก เพื่อให้พร้อมเผชิญเหตุการณ์เบื้องต้น ตามแนวทางดังนี้

(1) การจัดการภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน (Community Based Disaster Risk Management: CBDRM) เป็นการเตรียมตนเองและเตรียมชุมชนให้มีความพร้อมที่จะเผชิญภัยพิบัติโดยได้รับผลกระทบน้อยที่สุด หรือสามารถอยู่ร่วมกับภัยได้อย่างสงบสุขและพึงพาความ

ช่วยเหลือจากภายนอกให้น้อยที่สุด ซึ่งการทำให้ชุมชนเข้มแข็งเตรียมพร้อมป้องกันภัยเป็นการเพิ่มศักยภาพชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่ง ตามแนวทางดังนี้

(1.1) คนในชุมชนเกิดความตระหนัก (Public Awareness) และมีส่วนร่วม (People Participation) ในการแก้ไขปัญหาความเสี่ยงภัย ดังนี้

(1.1.1) ติดตามข้อมูลข่าวสารการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) ผ่านสื่อต่างๆ เช่น การพยากรณ์อากาศ การประกาศแจ้งเตือนจากทางราชการถึงสถานการณ์ภัยที่จะเกิดขึ้นหรือการให้ความรู้ถึงความเสี่ยงภัยในพื้นที่

(1.1.2) คนในชุมชนจะต้องตื่นตัว (Alert) ปรึกษาหารือเพื่อร่วมกันประเมินวิเคราะห์ความล่าแหลมเสี่ยงภัยของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ เช่น

- มีพื้นที่ใดเสี่ยงภัย ครอบคลุมไว้จะได้รับความเดือดร้อน
  - สถานที่สำคัญใดบ้างจะประสบภัย
  - สถานที่ประกอบอาชีพ เช่น กระจกปลา เรือกสวนไร่นา ฟาร์มปศุสัตว์
- ของใครบ้างจะได้รับความเสียหาย และอื่นๆ เป็นต้น

(1.2) ชุมชนมีระบบข้อมูลและแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งการมีข้อมูลจะนำไปสู่การจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยชุมชนดังนี้

(1.2.1) เมื่อชุมชนตระหนักถึงภัยและร่วมกันวิเคราะห์ความล่าแหลมเบื้องต้นแล้ว ชุมชนจะต้องสำรวจข้อมูลต่าง ๆ เพื่อประเมินความเสี่ยงภัย เช่น สำรวจข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ข้อมูลทางสังคม เศรษฐกิจข้อมูลการเกิดภัยพิบัติในชุมชนย้อนหลังความเสียหายที่เคยเกิดขึ้น และระบุพื้นที่ที่เคยเกิดภัยลงในแผนที่ชุมชน เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้ไปวิเคราะห์ความล่าแหลมที่อาจจะเกิดขึ้นได้กับชุมชน

(1.2.2) การที่ชุมชนจะต้องวิเคราะห์ความล่าแหลมก็เพื่อต้องการให้ชุมชนทราบว่าหากมีการเกิดภัยขึ้นอีก จะมีบุคคลใดในชุมชนที่จะมีความล่าแหลมต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือจะมีสิ่งใดบ้างที่จะเสียหายจากภัยพิบัติ จากนั้นจะต้องให้มีการสำรวจความสำคัญในการช่วยเหลือ ขนย้าย อพยพ เช่น เด็ก คนชรา คนพิการ สตรีมีครรภ์ จะต้องอยู่ในลำดับของการอพยพเคลื่อนย้าย และร่วมกันวิเคราะห์ว่าควรจะลดความเสี่ยง หรือลดโอกาสการเกิดภัยพิบัติได้ด้วยวิธีใด

(1.2.3) เมื่อชุมชนได้ข้อมูลความเสี่ยงภัยแล้ว ให้นำแผนที่ชุมชนมาจัดทำแผนที่เสี่ยงภัยและแผนที่ปลอดภัย ซึ่งจะต้องมีข้อมูลจุดรวมพล เส้นทางอพยพ และให้ชุมชนประเมินขีดความสามารถในการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาเตรียมไว้ให้พร้อมเมื่อเกิดภัย

(1.3) ชุมชนจัดตั้งองค์กรชุมชนและอาสาสมัครเป็นอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ตามแนวทางดังนี้

(1.3.1) กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของชุมชนได้ปฏิบัติตามแผนและกิจกรรมต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นต้องจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาทำหน้าที่บริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน โดยอาจใช้โครงสร้างของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอยู่แล้วมาบริหารจัดการ

(1.3.2) ชุมชนจะต้องมีสถานที่จัดตั้งเป็น “ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของชุมชน” มีบุคลากรรับผิดชอบ เพื่อมีหน้าที่ดูแลบริหารจัดการและเก็บรักษาเครื่องมือต่าง ๆ ให้สามารถใช้งานได้ในยามฉุกเฉิน

(1.4) ชุมชนมีการฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุและการอพยพประชาชนเมื่อชุมชนมีแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของชุมชน และองค์กรชุมชน คือ คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ปฏิบัติภารกิจหรือดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนฯ แล้ว กิจกรรมสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การนำแผนไปฝึกซ้อม ฝึกปฏิบัติให้สมาชิกในชุมชนได้ปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของชุมชน โดยเฉพาะแผนการแจ้งเตือนภัย การสื่อสาร การจำลองสถานการณ์ แล้วฝึกซ้อมเสมือนเกิดเหตุการณ์สาธารณภัยขึ้นจริง การทดสอบระยะเวลาด้านต่างๆ เพื่อค้นหาข้อบกพร่องที่ควรนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับชุมชนมากยิ่งขึ้น และพัฒนาแผนให้ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพการฝึกซ้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของชุมชน เป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนตามหลักการจัดการภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน ซึ่งชุมชนจะต้องมีการฝึกปฏิบัติเพื่อเพิ่มทักษะความชำนาญเป็นระยะๆ อย่างน้อยควรให้มีการฝึกซ้อมแผนปีละ 2 ครั้ง

(1.5) ชุมชนมีการประสานขอความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนงบประมาณในการจัดให้มีอุปกรณ์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยประจำชุมชนตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 มาตรา 20 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ (คือ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และเมืองพัทยา) โดยผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้อำนวยความสะดวกท้องถิ่น และมีปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการท้องถิ่น

รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตนแล้วรายงานให้นายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ ดังนั้น อำนาจหน้าที่ในการเตรียมความพร้อมป้องกันภัย การบรรเทา ฟื้นฟูช่วยเหลือผู้ประสบภัยจึงเป็นภารกิจโดยตรงของ องค์การบริหารส่วนตำบลเทศบาลและเมืองพัทยา นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดให้นายกองการบริหารส่วนจังหวัดเป็นรองผู้อำนวยการจังหวัด มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้อำนวยการจังหวัดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ผู้อำนวยการจังหวัดมอบหมาย ดังนั้น การเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เตรียมพร้อมป้องกันภัยจึงเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบพื้นที่ชุมชนนั้นร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่จะต้องพิจารณาให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดให้มีเครื่องมืออุปกรณ์ทั้งประเภทการเฝ้าระวัง แจ้งเตือนภัย การกู้ภัย การช่วยเหลือผู้ประสบภัย

(1.6) ชุมชนมี “ทีมกู้ชีพกู้ภัย” ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พร้อมปฏิบัติงานเข้าช่วยเหลือชุมชนได้ทันทีที่เกิดภัยการค้นหาและช่วยชีวิตผู้ประสบภัยเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นที่สุดในการช่วยเหลือบรรเทาภัย คณะอนุกรรมการฝ่ายกู้ภัยและช่วยชีวิตควรจะต้องจัดให้มีอาสาสมัครกู้ชีพกู้ภัย ซึ่งเป็นบุคคลที่มีภูมิชำนาญอยู่ในชุมชนที่ประสบภัย โดยขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดส่งบุคลากรอาสาสมัครกู้ชีพกู้ภัยเข้าอบรมตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งทีมกู้ชีพกู้ภัย (One Tambon One Search And Rescues Team: OTOS) ที่สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดจัดฝึกอบรม แล้วจัดให้มีการฝึกซ้อมฝึกปฏิบัติหน้าที่ให้พร้อมเผชิญเหตุ และจะต้องให้มีการสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ไว้ประจำกายและประจำทีมกู้ชีพกู้ภัยด้วย

(1.7) ชุมชนมีเครือข่ายกับภายนอกชุมชนในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย เนื่องจากสาธารณภัยนั้นวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ชุมชนจำเป็นจะต้องมีเครือข่ายเพื่อการร้องขอสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกชุมชน และประสานงานติดต่อขอความช่วยเหลือทั้งในห้วงเวลาเตรียมพร้อมป้องกันภัยก่อนเกิดเหตุ การปฏิบัติระงับบรรเทาภัยในขณะเกิดเหตุ และการช่วยเหลือสงเคราะห์ฟื้นฟูผู้ประสบภัยหลังจากเกิดเหตุสาธารณภัย

(1) การจัดเตรียมระบบเตือนภัย เพื่อเป็นการเตรียมการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า โดยอาสาสมัครและเครือข่ายเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยในระดับชุมชน โดยใช้ระบบสื่อสารหรือเครื่องมือแจ้งเตือนภัยของชุมชน เช่น เสียงตามสาย วิทยู หอกระจายข่าว ไซเรนเตือนภัยแบบมือหมุน โทรโข่ง นกหวีด หรือสัญญาณเสียงที่กำหนดใช้เป็นสัญญาณเตือนภัยประจำหมู่บ้าน หรือตำบล

(2) การจัดเตรียมยานพาหนะ เครื่องมือ และอุปกรณ์ เพื่อให้ชุมชนสามารถเผชิญภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้จัดเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นพื้นฐานสำหรับชุมชน ดังนี้

- (2.1) ติดตั้งเครื่องวัดปริมาณน้ำฝน
- (2.2) ติดตั้งไซเรน/เครื่องไซเรนแบบมือหมุน
- (2.3) สร้างหอเตือนภัย
- (2.4) จัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือกู้ชีพกู้ภัยสำหรับทีมกู้ภัยให้เพียงพอ
- (2.5) จัดหายานพาหนะที่จำเป็นเพื่อการกู้ภัยสำหรับชุมชน

ด้านการสื่อสาร ปัจจุบันหน่วยงานส่วนใหญ่จะมีระบบสื่อสารใช้งานกันอยู่แล้ว แต่เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้นจำเป็นต้องมีการบูรณาการระบบการสื่อสารให้มีเอกภาพ สามารถเชื่อมโยงถึงกันได้ตั้งแต่ระดับประเทศระดับเขต ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ไปจนถึงระดับพื้นที่ โดยมีการกำหนดช่องทางการสื่อสารกลาง และมีหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางสำหรับเชื่อมต่อระบบสื่อสารต่างๆ เข้าด้วยกันส่งผ่านข้อมูลถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างรวดเร็ว โดยจัดแบ่งประเภทระบบสื่อสารเพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ดังนี้

(1) ระบบการสื่อสาร ประกอบด้วย

(1.1) ระบบสื่อสารหลัก คือ ระบบสื่อสารที่มีใช้งานโดยทั่วไปของหน่วยงานต่างๆ เป็นช่องทางติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานกับหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงานกับประชาชน ซึ่งทุกหน่วยงานต้องจัดเตรียมไว้ให้พร้อมใช้ติดต่อสื่อสารได้ตลอดเวลาและเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นในการบริหารจัดการสาธารณภัยอย่างทั่วถึง

(1.2) ระบบสื่อสารรอง คือ ระบบสื่อสารที่มีใช้โดยทั่วไป และใช้งานควบคู่กับระบบสื่อสารหลัก เป็นช่องทางเสริมในการติดต่อสื่อสาร โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดให้มีระบบการสื่อสารรองให้สามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างทั่วถึง

(1.3) ระบบสื่อสารสำรอง คือ ระบบสื่อสารที่จัดเตรียมสำรองไว้ใช้ทดแทนในกรณีระบบสื่อสารหลักไม่สามารถใช้งานได้ อุปกรณ์สื่อสาร ประกอบด้วย ระบบโทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์เคลื่อนที่ ระบบ CallCenter ระบบแจ้งเหตุ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ระบบสื่อสารผ่านดาวเทียม/ชุดโมบายยูนิท ระบบวิทยุกระจายเสียง ระบบวิทยุสื่อสารข่ายต่างๆ ทั้งข่ายวิทยุสื่อสารราชการ ข่าย

วิทยุสมัครเล่น ข่ายวิทยุเอกชน TrunkRadioโทรทัศน์ สถานีวิทยุชุมชน วิทยุสื่อสารดาวเทียม หอเตือนภัย และระบบกระจายเสียงตามสาย

2.2.2 การป้องกัน(Prevention)คือ การดำเนินการเพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดความเสียหายให้ภัยพิบัติและความสูญเสียเกิดขึ้นแก่ชีวิตทรัพย์สินและชุมชน

การเตรียมการป้องกันด้านโครงสร้าง

การป้องกันโดยใช้โครงสร้าง หมายถึง การใช้สิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร เขื่อน กำแพง อ่างเก็บน้ำ ฝาย เขื่อน การขุดลอกคลองระบายน้ำ เส้นทางคมนาคมเพื่อส่งกำลังบำรุง ป้ายสัญญาณ ฯลฯ เพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งจะต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ว่าควรใช้การป้องกันแบบใดจึงจะเหมาะสมกับสภาพพื้นที่เสี่ยงภัยนั้นๆ ประกอบด้วย

(1) จัดหาพื้นที่รองรับน้ำและกักเก็บน้ำ เช่น อ่างเก็บน้ำ เขื่อน ฝาย ท่อระบายน้ำ เขื่อน ฝาย เขื่อน ฝาย รวมทั้งการขุดลอกคูคลอง แหล่งน้ำสาธารณะที่ตื้นเขิน คลองส่งน้ำ และคลองระบายน้ำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้งและการระบายในฤดูฝน

(2) ก่อสร้างกำแพง ผนัง หรือรอดักตะกอน เพื่อป้องกันการเอ่อล้นหรือสูญเสียพื้นดินจากการกัดเซาะชายฝั่งของทะเลและแม่น้ำ

(3) สร้างอาคารหรือสถานที่เพื่อเป็นสถานที่หลบภัย สำหรับพื้นที่ที่การหนีภัยทำได้ยาก หรือไม่มีพื้นที่หลบภัยที่เหมาะสม

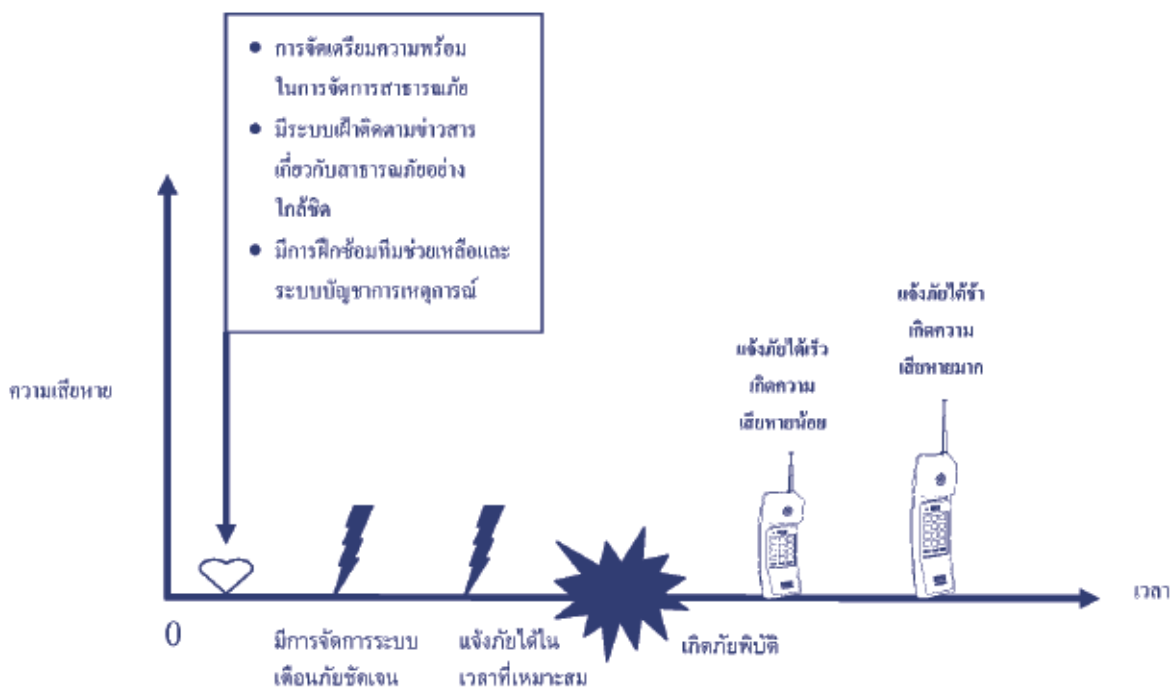
(4) กรณีการก่อสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่เสี่ยงภัยต้องให้มีความมั่นคงแข็งแรง และมีระบบความปลอดภัยสำหรับผู้ใช้อาคาร ทั้งนี้ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งข้อกำหนดและกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

(5) ก่อสร้าง/ปรับปรุงเส้นทางเพื่อการส่งกำลังบำรุง หรือเส้นทางไปสถานที่หลบภัยให้ใช้การได้ตลอดเวลา

2.2.3 การรับสถานการณ์ฉุกเฉิน(Emergency Response)คือ การปฏิบัติอย่างทันทีทันใดเมื่อภัยพิบัติเกิดขึ้นโดยมีมาตรการต่างๆ เพื่อช่วยชีวิตป้องกันอันตรายและความสูญเสียต่างๆ

การแจ้งเตือนภัยและประเมินสถานการณ์ให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการแจ้งเตือนภัย แจ้งเตือนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ/หรือกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ที่คาดว่าจะเกิดภัย เพื่อแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าแก่ผู้ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบให้เฝ้าระวังและเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ และสามารถอพยพเคลื่อนย้ายไปสู่ที่ปลอดภัยได้ และให้กองอำนาจการ

ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ที่คาดว่าจะเกิดภัยประเณินสถานการณ์จากระดับความรุนแรงของภัยและดำเนินการแจ้งเตือนภัย ซึ่งหากสามารถแจ้งเตือนภัยได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ ในระยะเวลาที่เหมาะสม จะสามารถลดผลกระทบและความเสียหายที่จะเกิดขึ้นให้มัน้อยที่สุด

ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการแจ้งเตือนและผลกระทบจากสาธารณภัย

ที่มา : โครงการพัฒนาภาฏการปฏิบัติในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

การประกาศพื้นที่ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตพื้นที่จังหวัด หากเป็นกรณีฉุกเฉินให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ประกาศพื้นที่ประสบภัยพิบัติ โดยมีสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเป็นหน่วยงานจัดทำประกาศพื้นที่ประสบภัยกรณีเกิดภัยพิบัติในพื้นที่กรุงเทพมหานครให้อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นผู้ประกาศพื้นที่ประสบภัยพิบัติ โดยมีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยจัดทำประกาศพื้นที่ประสบภัยพิบัติ การประกาศพื้นที่ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินดังกล่าว ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (1) ประเภทของภัย
- (2) พื้นที่ที่เกิดภัย

(3) วัน เดือน ปี ที่เกิดและสิ้นสุดภัย

(4) เวลาเริ่มต้นและเวลาสิ้นสุดของการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 3 เดือน นับแต่วันที่เกิดภัย

การอพยพ เป็นการย้ายประชาชนออกจากถิ่นที่อยู่ที่เกิดสาธารณภัยขึ้นหรือเสี่ยงต่อการเกิดสาธารณภัยเพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัย ซึ่งอาจเป็นการอพยพหนีภัยที่กำลังเกิดขึ้น เช่น กรณีไฟไหม้ น้ำท่วม ภัยพิบัติ หรืออาจเป็นการอพยพตามแผนที่กำหนดไว้ เช่น การอพยพตามแผนแม่บทการอพยพประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยจากคลื่นยักษ์ (สึนามิ) แผนแม่บทการอพยพประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยจากดินถล่มและน้ำท่วมฉับพลัน เป็นต้น ตามแนวทางดังนี้

(1) การจัดทำแผนอพยพ ให้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับบัญชีจำนวนผู้อพยพ บัญชีส่วน-ราชการ การกำหนดเขตพื้นที่รองรับการอพยพให้อยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสม การกำหนดเจ้าหน้าที่ดำเนินการอพยพไว้ให้ชัดเจน การกำหนดเส้นทางอพยพหลักและเส้นทางอพยพรอง รวมทั้งการสำรวจและจัดเตรียมยานพาหนะ น้ำมันเชื้อเพลิง ตลอดจนระบบสื่อสารสำหรับการอพยพ

(2) การตัดสินใจในการอพยพ เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นในพื้นที่ใด ให้ผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการและเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายมีอำนาจสั่งอพยพผู้ซึ่งอยู่ในพื้นที่นั้นออกไปจากพื้นที่ดังกล่าว

(3) การแจ้งเตือนภัยเพื่อการอพยพ เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นในพื้นที่ใดหรือพื้นที่นั้นเป็นอันตรายร้ายแรงต่อประชาชนให้ผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ ผู้บัญชาการกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการจังหวัด ผู้อำนวยการอำเภอ และผู้อำนวยการท้องถิ่น ในฐานะผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจแต่ละระดับประกาศแจ้งเตือนภัยไปยังพื้นที่นั้น เพื่อให้ผู้รับผิดชอบเตรียมพร้อมและแจ้งให้ประชาชนทราบถึงสถานการณ์เป็นระยะๆ เพื่อลดความตื่นตระหนกของประชาชนและเพื่อติดตามสถานการณ์พร้อมทั้งประสานการให้ความช่วยเหลือการอพยพ

(4) การอพยพเคลื่อนย้ายให้ดำเนินการ ดังนี้

(4.1) จัดลำดับความสำคัญของผู้อพยพ โดยแบ่งกลุ่มผู้อพยพที่จำเป็นต้องดูแลเป็นพิเศษในช่วงระหว่างอพยพ เช่น กลุ่มผู้ป่วยทุพพลภาพ คนพิการ คนชรา เด็ก สตรี ควรได้รับการพิจารณาให้อพยพไปก่อน กรณีเด็ก บิดา และมารดาควรอพยพไปด้วยกันทั้งครอบครัว และควรอพยพเป็นกลุ่ม

- (4.2) จัดให้มีสถานที่ปลอดภัยและที่อยู่อาศัยชั่วคราวแก่ผู้ประสบภัย และเจ้าหน้าที่โดยจัดระเบียบพื้นที่อพยพให้เหมาะสม เป็นสัดส่วน
- (4.3) จัดระเบียบการจลาจลชั่วคราวในพื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติและพื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งจัดระเบียบการจลาจลในพื้นที่รองรับการอพยพ
- (4.4) ดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยในการขนย้ายทรัพย์สินในพื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติและพื้นที่ใกล้เคียงตามที่ได้รับคำร้องขอ
- (4.5) การอพยพผู้ประสบภัยและส่วนราชการไปสู่พื้นที่ปลอดภัย ให้มีการจัดทำทะเบียน เพื่อตรวจสอบจำนวนผู้ประสบภัยและผู้ที่ยังติดค้าง
- (4.6) ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย และบริการในการดำรงชีพ และระบบสุขภาพตามสมควร
- (4.7) จัดให้มีการรักษาพยาบาลและบริการการแพทย์ฉุกเฉินในพื้นที่อพยพ
- (4.8) จัดให้มีระบบการรักษาความสงบเรียบร้อยของพื้นที่รองรับการอพยพ โดยกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจและอาสาสมัครตามความเหมาะสม
- (5) การดูแลความปลอดภัยบ้านเรือนของผู้อพยพ ศูนย์อำนวยความสะดวกเฉพาะกิจจัดเจ้าหน้าที่ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ เพื่อจัดกำลังสายตรวจไปดูแลบ้านเรือนของผู้อพยพ เป็นระยะๆ หากกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เพียงพอให้ประสานขอกำลังสนับสนุนจากหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) หรือจัดหาอาสาสมัครจากประชาชน แต่หากสถานการณ์ล่อแหลม เสี่ยงต่อการสูญเสียชีวิตห้ามออกปฏิบัติหน้าที่โดยเด็ดขาดจนกว่าสถานการณ์จะบรรเทาความรุนแรง และสามารถเข้าไปตรวจในพื้นที่ได้โดยไม่มีความเสี่ยง แล้วรายงาน ประชาสัมพันธ์ให้ผู้อพยพทราบ เพื่อมิให้ผู้อพยพเกิดความกังวลในความปลอดภัยในทรัพย์สินของตน
- (6) การแจ้งความเคลื่อนไหวของสถานการณ์
- (6.1) ควรมีการติดตามความเคลื่อนไหวของสถานการณ์การเกิดสาธารณภัย อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องจากทุกสื่อและจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แล้วประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ทราบถึงสถานการณ์ภัยพิบัติเป็นระยะๆ เพื่อป้องกันการเกิดความสับสนในเหตุการณ์
- (6.2) กรณีที่มีการยกเลิกสถานการณ์สาธารณภัย ควรมีการยืนยันให้ชัดเจน ถึงการยกเลิกสถานการณ์สาธารณภัย พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้อพยพเตรียมพร้อมในการอพยพกลับสู่ที่ตั้งต่อไป

(7) การอพยพกลับเมื่อประชาชนได้รับการแจ้งข่าวว่าสถานการณ์ภัยได้สิ้นสุดลงแล้ว ให้เตรียมความพร้อมสำหรับการอพยพกลับและรองรับแจ้งจุดอพยพกลับ ผู้นำชุมชนหรือผู้นำกลุ่มอพยพต้องจัดระเบียบและจัดลำดับก่อนหลังของการอพยพอย่างเป็นระบบไปสู่พื้นที่อยู่อาศัยเดิม พร้อมทั้งประสานงานการอพยพกับเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการควบคุมดูแลการอพยพ

2.2.4 การบรรเทาผลกระทบ (Mitigation) คือ กิจกรรมที่มุ่งในการลดผลกระทบและความรุนแรงของภัยพิบัติที่ก่อให้เกิดอันตรายและความสูญเสียแก่ชุมชนและประเทศชาติเนื่องจากการป้องกันและการบรรเทาผลกระทบมีความหมายใกล้เคียงกันในหลายประเทศจึง ใช้มาตรการทั้ง 3 ด้านควบคู่กันการบรรเทาความสูญเสียจากภัยพิบัติเป็นเรื่องกว้างขวางและครอบคลุมการดำเนินงานหลายด้านจึงต้องการการประสานงานที่ดี

การรับบริจาค เมื่อเกิดสาธารณภัยและมีความจำเป็นต้องรับบริจาคจากสาธารณะเพื่อนำไปให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยของภาครัฐให้ดำเนินการตามแนวทาง ดังนี้

(1) ส่วนกลาง ให้จัดตั้งศูนย์รับบริจาคเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย และดำเนินการดังนี้

(1.1) รวบรวมข้อมูลหน่วยงานที่รับบริจาค เช่น ชื่อหน่วยงานที่รับบริจาค สิ่งของหรือเงินที่ได้รับบริจาค สถานที่จัดเก็บสิ่งของที่ได้รับบริจาค

(1.2) หน่วยงานที่ได้รับสิ่งของบริจาคหรือเงินบริจาค เป็นผู้ดูแลเก็บรักษาสิ่งของและเงินบริจาค และแจ้งจำนวนให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทราบ

(1.3) ให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหารือร่วมกันในการกำหนดระเบียบการเก็บรักษาเงินบริจาค สถานที่เก็บรักษาสิ่งของบริจาค และวิธีการแจกจ่ายเงินและสิ่งของบริจาคเพื่อให้เกิดเอกภาพและเป็นประโยชน์แก่ผู้ประสบภัยอย่างทันเหตุการณ์และเสมอภาค

(2) ส่วนภูมิภาค ให้จังหวัดเป็นศูนย์กลางในการรับสิ่งของและเงินบริจาค เก็บรักษา และแจกจ่ายสิ่งของและเงินบริจาค โดยจัดตั้งศูนย์รับบริจาคและประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดสถานที่เก็บรักษาสิ่งของบริจาค และวิธีการแจกจ่ายสิ่งของและเงินบริจาค

(3) หน่วยงานที่จะนำสิ่งของไปบริจาค ให้ประสานงานกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและจังหวัดแล้วแต่กรณี ด้วยระบบสื่อสารและ/หรือหนังสือเพื่อกำหนดพื้นที่สำหรับการจัดเก็บและแจกจ่ายสิ่งของบริจาคให้แก่ผู้ประสบภัย

การประสานการปฏิบัติกับองค์การสาธารณสุข

- (1) ให้องค์การสาธารณสุขจัดเจ้าหน้าที่ประสานงานกับศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ แต่ระดับ ตลอด 24 ชั่วโมง พร้อมอุปกรณ์และกำลังคนที่สามารถปฏิบัติภารกิจได้
- (2) กรณีที่ได้รับการประสานจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ตำรวจ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ให้องค์การสาธารณสุขจัดชุดเคลื่อนที่เร็วออกไปยังที่เกิดเหตุ และให้รายงานตัวที่ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจหรือผู้บัญชาการเหตุการณ์เพื่อรับมอบภารกิจในการปฏิบัติการ
- (3) เมื่อเกิดสาธารณภัย ถ้าเจ้าหน้าที่ขององค์การสาธารณสุขไปถึงพื้นที่ประสบภัยก่อน ให้กันเขตพื้นที่อันตรายและกันไม่ให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปยังพื้นที่อันตราย พร้อมทั้งแจ้งหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโดยทันที เพื่อดำเนินการควบคุมสถานการณ์ภัยพิบัติ

การขอใช้เงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน เมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นในพื้นที่ใด และมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ภาครัฐจะต้องเร่งให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน รัฐบาลเห็นความจำเป็นในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยโดยเร่งด่วน จึงได้กำหนดให้มีระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อวางหลักเกณฑ์สำหรับส่วนราชการที่มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้ประสบภัยในกรณีฉุกเฉินให้สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมและรวดเร็ว โดยได้กำหนดวงเงินอุดหนุนราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องสำหรับให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นการด่วนในระหว่างที่ยังไม่ได้รับเงินงบประมาณรายจ่าย ดังนี้

- (1) สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี 100,000,000 บาท
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม 50,000,000 บาท
- (3) สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย 50,000,000 บาท
- (4) สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 50,000,000 บาท
- (5) สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข 10,000,000 บาท
- (6) สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ 10,000,000 บาท
- (7) กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 50,000,000 บาท
- (8) สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดแต่ละแห่งละ 50,000,000 บาท

โดยกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ จะต้องดำเนินการขอใช้วงเงิน ทรรองราชการดังกล่าว ให้ถูกต้องตามวิธีการและหลักเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ กระทรวงการคลังดังกล่าว

2.2.5 การฟื้นฟูบูรณะ(Recovery and Reconstruction) การฟื้นฟูบูรณะเป็นขั้นตอนที่ ดำเนินการเมื่อเหตุการณ์ภัยพิบัติผ่านพ้นไปแล้วเพื่อให้พื้นที่หรือชุมชนที่ได้รับภัยพิบัติกลับคืนสู่สภาพที่ ดีขึ้นระดับหนึ่งซึ่งอาจจะต้องใช้ระยะเวลา 5-10 ปี

การฟื้นฟูผู้ประสบภัยและพื้นที่ประสบภัย

การฟื้นฟูผู้ประสบภัย

(1) ให้จัดตั้งหน่วยบรรเทาทุกข์เพื่อปฏิบัติการในขั้นต้นร่วมกับหน่วยระงับภัยอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

- (1.1) การปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บและผู้ป่วย
- (1.2) การขนย้ายผู้ประสบภัยและทรัพย์สินไปยังที่ปลอดภัย
- (1.3) การเลี้ยงดูผู้ประสบภัยที่ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ในระยะแรก
- (1.4) การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยแก่บุคคลและสถานที่ร่วมกับ

หน่วยงานรักษาความปลอดภัยในพื้นที่

(2) การให้ความช่วยเหลือและฟื้นฟูโดยหน่วยสงเคราะห์ผู้ประสบภัย หลังจากการช่วยเหลือ ของหน่วยบรรเทาทุกข์ขั้นต้น ดำเนินการดังนี้

(2.1) สำนวจความเสียหายและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหาย ไว้เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งออกหนังสือรับรองให้ผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานในการรับการสงเคราะห์และ ฟื้นฟู

(2.2) สงเคราะห์ผู้ประสบภัยตามบัญชีที่สำรวจ โดยให้มีมาตรการและระเบียบที่ รัดกุมสามารถสงเคราะห์ได้เรียบร้อยทั่วถึง

(2.3) ดำเนินการช่วยเหลือซ่อมแซมที่พักอาศัย สิ่งสาธารณูปโภคและเส้นทาง คมนาคมให้พอใช้การได้ในเบื้องต้น

(2.4) ปฏิบัติการประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของประชาชนให้ กลับคืนสู่สภาพเดิมโดยเร็ว

(2.5) รักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วย และจัดบริการด้านสาธารณสุขแก่ผู้ประสบภัยอย่าง

ต่อเนื่อง

(2.6) ป้องกันโรคระบาดทั้งคนและสัตว์

(3) จัดตั้งหน่วยควบคุมความปลอดภัยเพื่อป้องกันมิให้เกิดภัยซ้ำขึ้นอีก หรือมิให้เกิดอันตรายจากอุบัติเหตุหรือสารพิษตกค้าง โดยพิจารณาจัดเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆ ตามความเหมาะสมและดำเนินการ ดังนี้

(3.1) การรื้อถอนหรือทำลายสิ่งปรักหักพัง

(3.2) การทำลายล้างวัตถุระเบิด

(3.3) การล้างสารพิษตกค้างต่างๆ

(3.4) การรักษาความสงบเรียบร้อยและการจราจร

การฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐาน การฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัยจะดำเนินการภายหลังที่ภัยยุติหรือผ่านพ้นไปแล้ว โดยการซ่อมแซมสภาพพื้นที่และบูรณะโครงสร้างพื้นฐานที่ชำรุดเสียหายให้กลับคืนสู่สภาพเดิมหรือดีกว่าเดิมตามหลักวิชาการโดยเร็ว ตามขั้นตอนดังนี้

(1) สำรวจความเสียหายทุกด้านอย่างละเอียด ทั้งระบบสาธารณูปโภคและสิ่งสาธารณประโยชน์ต่างๆ จนถึงระดับครัวเรือน เพื่อประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือ รวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูล การสำรวจความเสียหาย

(2) ซ่อมแซมส่วนที่เสียหาย ตามที่พิจารณาเห็นว่าเป็นสิ่งที่สามารถซ่อมแซมได้โดยเร็วเพื่อให้สามารถใช้งานได้ตามปกติ ในกรณีที่ไม่สามารถซ่อมแซมได้ให้จัดการรื้อถอนออกไปเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น พร้อมทั้งการจัดหาสถานที่พักพิงชั่วคราวภายหลังได้รับความเสียหาย

(3) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดเหตุ ดำเนินการฟื้นฟูบูรณะโครงสร้างพื้นฐานที่เสียหายในเบื้องต้นโดยงบประมาณที่อยู่ในความรับผิดชอบ กรณีที่เกินขีดความสามารถให้ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยเหนือขึ้นไปตามลำดับ ได้แก่ งบประมาณของจังหวัด งบประมาณของกรม กระทรวงงบประมาณของหน่วยงานนอกภาครัฐ องค์กรระหว่างประเทศ หรือบกลาง

2.2.6 การพัฒนา (Development) ขั้นตอนการพัฒนาภายหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติ ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวาง การพัฒนาเฉพาะพื้นที่ที่ได้รับความเสียหาย โดยครอบคลุมถึงการทบทวนและศึกษาประสบการณ์การบริหารจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้นแล้ว ทำการปรับปรุงระบบการดำเนินงานต่างๆ ที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อลดความสูญเสียให้น้อยที่สุด

การวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D)

(1) แนวคิดและหลักการการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) เป็นกระบวนการของการศึกษา การเรียนรู้ และการค้นหาแนวคิด แนวทาง วิธีปฏิบัติหรือสิ่งประดิษฐ์ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเทคนิค วิธีการ รูปแบบการดำเนินงาน หรือระบบบริหารจัดการด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยใหม่ๆ ที่จะประโยชน์ทั้งแก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยมุ่งหวังให้เกิดการค้นพบเทคนิค หรือวิธีการใหม่ๆ อย่างมีเหตุมีผลและเป็นระบบ รวมทั้งการนำสิ่งที่ได้มีการคิดค้นหรือค้นพบมาพัฒนา ออกแบบ เปลี่ยนแปลงผลการดำเนินงาน กระบวนการดำเนินงานและการให้บริการให้มีลักษณะรูปแบบใหม่ๆ หรือการปรับปรุงให้ดีขึ้นการวิจัยและพัฒนาสามารถดำเนินการควบคู่ไปกับการติดตามและประเมินผลโดยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการติดตามและประเมินผลแผนงาน /โครงการ ในลักษณะของการทบทวนการเรียนรู้ ทั้งก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงาน ถือเป็นทบทวนวิธีการทำงานทั้งด้านความสำเร็จและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ให้เกิดซ้ำ คงไว้ซึ่งวิธีการที่ดีอยู่แล้วพร้อมทั้งพัฒนาสิ่งใหม่ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา

1. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน / ปัญหา
2. สร้าง / เลื่อนนวัตกรรมที่ใช้แก้ปัญหา / พัฒนา
3. นำนวัตกรรมไปทดลองใช้
4. วิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง และสรุปผล
5. เขียนรายงานการวิจัย
6. เผยแพร่

ด้านการฝึกซ้อมแผนการฝึกซ้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมี

ความสำคัญและจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานที่ร่วมบูรณาการแผนและแนวทางปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้ประสานสอดคล้องกัน เมื่อจำเป็นต้องระดมความช่วยเหลือจากทุกภาคส่วน เพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลาเร่งด่วน ดังนั้น กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับต่างๆควรทำการฝึกซ้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ตามแนวทางดังนี้

(1) กำหนดประเภทการฝึกซ้อมให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่เสี่ยงภัย และสอดคล้องกับแผนเฉพาะกิจที่จัดทำขึ้น ประเภทการฝึกซ้อมแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

(1.1) การฝึกซ้อมแผนบนโต๊ะ (Table Top Exercise) การฝึกซ้อมรูปแบบนี้มีการกำหนดแบบจำลองสถานการณ์บนโต๊ะภายในห้องประชุมหรือสถานที่เดียวกัน และมีผู้บังคับบัญชาเป็นผู้สาคิดและสั่งการในการปฏิบัติตามสถานการณ์สมมติ ซึ่งจะให้ผู้ร่วมการฝึกซ้อมเข้าใจและเข้าถึงสถานการณ์ในภาพรวม โดยไม่ต้องมีการเคลื่อนกำลังพลเต็มรูปแบบจริงๆ

(1.2) การฝึกซ้อมเฉพาะหน้าที่ (Functional Exercise) เป็นการฝึกซ้อมที่มีขอบเขตเจาะจงตามหน้าที่หรือกระบวนการในรายละเอียด มุ่งเน้นคนละส่วนหรือขอบเขตใดขอบเขตหนึ่งของแผนโดยเฉพาะ การฝึกซ้อมรูปแบบนี้ทำให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงรายละเอียดตามหน้าที่นั้น การฝึกซ้อมเฉพาะหน้าที่นี้ยังอาจเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งในการเตรียมการสำหรับการฝึกซ้อมอย่างเต็มรูปแบบ

(1.3) การฝึกซ้อมเต็มรูปแบบ (Full - scale Exercise) เป็นการฝึกซ้อมที่เกี่ยวข้องกับผู้เข้าร่วมการฝึกซ้อมจากหลายฝ่ายและหลายระดับ การฝึกซ้อมรูปแบบนี้สามารถทดสอบกระบวนการสำคัญๆ ความคล่องตัวของ การปฏิบัติการ การเชื่อมโยงของกระบวนการระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ารับการฝึกซ้อม การประสานงานระหว่างหน่วยงาน และการเตรียมความพร้อมของประชาชน

(2) การเตรียมการฝึก

(2.1) การกำหนดสถานที่และเลือกรูปแบบการฝึกซ้อม

(2.2) จัดทำโครงการและงบประมาณการฝึกซ้อม

(2.3) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานดำเนินการฝึกซ้อม

(2.4) กำหนดสถานการณ์จำลองหรือสถานการณ์สมมติ

(2.5) ประชุมเตรียมการก่อนการฝึกซ้อม

(2.6) จัดเตรียมสถานที่ จัดนิทรรศการ และประชาสัมพันธ์

(3) ดำเนินการฝึกซ้อมตามที่ได้เตรียมการไว้

(4) ประเมินผลการฝึกซ้อม

(5) รายงานผลการฝึกซ้อม

2.3. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 สิทธิพื้นฐานของผู้ประสบภัยพิบัติธรรมชาติ²

ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติธรรมชาติจะต้องได้รับการเคารพ (Respect) ปกป้อง (Protect) และเติมเต็ม (Fulfill) สิทธิมนุษยชนจากรัฐไม่ว่าจะเป็นรัฐเจ้าของดินแดนหรือรัฐเจ้าของสัญชาติก็ตามรวมทั้งสังคมระหว่างประเทศหากแต่กลุ่มบุคคลเหล่านี้ยังต้องเผชิญความท้าทายที่หลากหลายรวมถึงความไม่เท่าเทียมในการรับความช่วยเหลือการเลือกปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือการสูญหายของเอกสารความไม่ปลอดภัยหรือไม่สมัครใจในการกลับสู่ถิ่นฐานเดิมหรือตั้งถิ่นฐานใหม่ปัญหาต่างๆที่เกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์สิทธิมนุษยชนจึงเป็นฐานทางกฎหมายให้กับการทำงานทางด้านมนุษยธรรมที่เผชิญกับสถานการณ์ภัยพิบัติธรรมชาติเพราะยังไม่มีตราสารกฎหมายระหว่างประเทศใดที่จะทำหน้าที่ควบคุมกิจกรรมนี้โดยเฉพาะเจาะจงรัฐย่อมไม่สามารถพรากสิทธิพื้นฐานของปัจเจกชนในยามเกิด

ภัยพิบัติธรรมชาติได้เพราะสิทธิดังกล่าวล้วนแต่เป็นสิทธิพื้นฐานตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนที่รัฐจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีและไม่สามารถลดลงได้ด้วยเพียงเพราะเกิดเป็นภัยฉุกเฉินขึ้นการให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมจึงเป็นการคุ้มครองสิทธิพื้นฐานของปัจเจกชนไม่ให้ถูกละเมิดรัฐภาคีในสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนจึงจะต้องผูกพันในการที่จะใช้ทรัพยากรที่มีให้มากที่สุดในการปฏิบัติตามพันธกรณีดังกล่าวรวมถึงการรับความช่วยเหลือระหว่างประเทศมิฉะนั้นเท่ากับว่ารัฐนั้นบงการต่อพันธกรณีของตนตามกฎหมายระหว่างประเทศโดยการเพิกเฉยไม่ยอมใช้ความพยายามทุกวิถีทางที่จะดำรงมาตรฐานขั้นต่ำของสิทธิพื้นฐานที่สำคัญดังกล่าวเอาไว้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติที่ย้ายจากถิ่นฐานเดิมของตนตามตราสารกฎหมายระหว่างประเทศถือได้ว่าเป็นผู้พลัดถิ่นภายในดินแดน (Internally Displaced Persons) ภายใต้แนวทางหลักการว่าด้วยการพลัดถิ่นภายในดินแดน ค.ศ. 1998 (Guiding Principle on Internal Displacement 1998) เป็นตราสารที่ช่วยเหลือรัฐในการพัฒนามาตรฐานทางกฎหมายของตนในการคุ้มครองผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติธรรมชาติให้กลับคืนสู่ถิ่นฐานเดิมของตนอย่างมีศักดิ์ศรีมิให้ภัยพิบัติธรรมชาติพรากประชาชนออกจากถิ่นที่อยู่ของตน

² ภัทระ ลิ้มปิติริ นักพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สิทธิพื้นฐานของผู้ประสบภัยพิบัติธรรมชาติเอกสารความรู้ สดร ลำดับที่ 13 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554

ดังนี้

1. สิทธิพื้นฐานของปัจเจกชนในการเรียกร้องจากรัฐในสถานการณ์ภัยพิบัติธรรมชาติที่สำคัญมี

- **สิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ (Right to Life)** บุคคลทั่วไปมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะมีชีวิตอยู่เพราะเป็นลักษณะตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตที่พยายามดิ้นรนต่อสู้ให้ตนเองมีชีวิตอยู่รอดถือได้ว่าสิทธินี้เป็นสิทธิพื้นฐานขั้นต่ำที่สุดเป็นหลักกฎหมายจารีตประเพณีผูกพันรัฐที่ต้องให้ประชาชนในรัฐดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข (Well-Being) เมื่อคำนึงถึงความอยู่รอดของมนุษยชาติตกผลึกอยู่ในกฎหมายระหว่างประเทศทั้งระดับสากลและภายในภูมิภาค รัฐจึงมีพันธกรณีในการที่จะต้องดำเนินการทุกวิถีทางภายในอำนาจของตนที่จะปกป้องชีวิตของประชาชนจากภัยอันตรายทั้งปวงรวมทั้งการดำรงรักษาความปลอดภัยและความเป็นอยู่อย่างปกติสุขของประชาชนในรัฐ
- **สิทธิด้านอาหาร (Right to Food)** เป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศปัจเจกชนพึงมีสิทธิได้รับอาหารจึงนำไปสู่การให้ความช่วยเหลือถ้าปัจเจกชนนั้นไม่มีความสามารถในการหาอาหารให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตการที่นำอาหารที่ไม่คุ้นเคยหรืออาหารตามการดำรงชีวิตปกติไปให้แก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติธรรมชาตินั้นเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งหากให้อาหารที่ไม่คุ้นเคยดังกล่าวนอกจากไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ประสบภัยแล้วยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงการขาดความเข้าใจถึงประชาชนในพื้นที่ และส่งผลให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบเกิดความรู้สึกว่าเป็นการไม่เคารพต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไปอีกด้วย
- **สิทธิด้านน้ำ (Right to Water)** เป็นสิทธิที่มากวนคู่กับสิทธิด้านอาหาร และคล้ายคลึงกันในการที่รัฐจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าได้ใช้ทุกวิถีทางแล้วในการที่จะปฏิบัติตามพันธกรณี น้ำที่ประชาชนควรที่จะสามารถเข้าถึงได้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) เพื่อใช้อุปโภค มีวัตถุประสงค์สำหรับการคมนาคมหรือชำระล้างสิ่งสกปรก 2) เพื่อการบริโภค จะต้องเป็นน้ำที่สะอาดปราศจากเชื้อโรค มีมาตรฐานและคุณภาพที่สูงกว่า เพราะน้ำเพื่อการบริโภคเป็นน้ำที่เข้ามาสู่ร่างกายจึงจำเป็นต้องปราศจากสิ่งปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อชีวิต เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์จากการบริโภค
- **สิทธิการกลับสู่ถิ่นฐานเดิม (Right to Return)** กลุ่มบุคคลที่ย้ายจากถิ่นฐานเดิมที่ประสบกับภัยพิบัติธรรมชาติเป็นผู้พลัดถิ่นภายในดินแดน (Internally Displaced

Persons) มีสถานภาพพิเศษได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงการปกป้องกลุ่มบุคคลเดิมให้สามารถกลับคืนไปยังถิ่นฐานเดิมของตนด้วย หากเป็นผู้พลัดถิ่นภายนอกดินแดน(Externally Displaced Persons) ซึ่งมีสาเหตุจากภัยพิบัติธรรมชาติ จะไม่มีสถานภาพตามกฎหมายระหว่างประเทศ จุดที่น่าสังเกตคือ สิทธิในการกลับคืนสู่ถิ่นฐานเดิม มิใช่สิทธิเดียวกับสิทธิในการมีที่อยู่อาศัย (Right to Abode) โดยเมื่อกลับสู่ถิ่นฐานเดิมแล้ว ย่อมมีสิทธิที่จะอยู่ในประเทศนั้นต่อไป แต่ก็มีใช้หมายความว่าผู้นั้นจะได้รับสัญชาติเสมอไป สิทธิในการกลับคืนสู่ถิ่นฐานเดิมจะปรากฏอยู่ในกฎหมายระหว่างประเทศจำนวนมาก

- **สิทธิการมีที่อยู่อาศัย (Right to Housing)** ทุกคนต้องมีสิทธิการมีที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยและมั่นคง ในการอยู่อาศัยอย่างสงบและสันติเพื่อเข้าครอบครองกรรมสิทธิ์ให้ถูกต้องตามกฎหมายและอาศัยเป็นฐานในการเรียกร้องสิทธิต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป การมีที่อยู่อาศัยหลังจากเกิดเหตุภัยพิบัติธรรมชาติ จึงแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ 1) ที่พักฉุกเฉินให้กับผู้ประสบภัย ซึ่งมักจะใช้สถานที่สาธารณะอาทิ หอประชุม โรงพยาบาลโรงเรียน หรือแม้แต่จะเป็นเต็นท์ก็ตาม 2) ที่พักชั่วคราวที่มีความเหมาะสม ต้องออกแบบมาเพื่อการอยู่อาศัยในระยะยาวจนกว่าที่อยู่เดิมของตนจะได้รับการซ่อมแซม หรือมีการสร้างขึ้นใหม่โดยต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ที่ได้รับผลกระทบด้วย 3) ที่พัถาวร การจัดสร้างที่พักใหม่ ไม่ว่าจะป็นในพื้นที่เดิมหรือพื้นที่ใหม่ด้วยเหตุผลทางด้านความปลอดภัย ในส่วนของผู้ที่ได้รับผลกระทบที่ปราศจากกรรมสิทธิ์ในที่ดินและไม่มีที่อยู่อื่น เพราะเดิมก่อนเกิดภัยพิบัติก็เป็นแต่เพียงผู้เช่าหรือผู้อยู่อาศัยเท่านั้น อีกทั้งยังมีกลุ่มของผู้ที่ได้รับผลกระทบที่พื้นที่เดิมของตนถูกทำลายหรือกลายเป็นพื้นที่อันตรายนี้ จึงต้องให้รัฐเจ้าของดินแดนเข้ามาให้ความช่วยเหลือในการจัดหาที่อยู่ใหม่ที่เหมาะสมให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบ หรือแม้แต่การรับความช่วยเหลือจากองค์การพัฒนาระหว่างประเทศในการจัดสร้างที่พักอาศัยให้
- **สิทธิด้านเครื่องนุ่งห่ม (Right to Clothing)** การมีเครื่องนุ่งห่มถือว่าเป็นสิทธิพื้นฐานประการสำคัญที่มักจะถูกลืม ทั้งที่เป็นสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างปกติในสังคม ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจึงควรที่จะได้รับเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของพวกเขาเหล่านั้น ซึ่งไม่ใช่เป็นการเลือกให้เครื่องนุ่งห่มตามอำเภอใจ แต่เป็น

การที่ผู้บริจาคต้องให้ความเคารพในสิทธิส่วนบุคคลของผู้รับบริจาคด้วยเช่นกันผู้ให้ความช่วยเหลือจึงควรที่จะทำความเข้าใจทั้งการดำรงชีวิตของผู้ที่รับผลกระทบและสภาพภูมิอากาศของพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ จึงจะทำให้เครื่องนุ่งห่มนั้นตรงกับความต้องการ อีกทั้งเสื้อผ้าที่รัฐจะต้องจัดทำให้จะต้องเคารพต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นของผู้นั้นด้วย เพราะผู้ประสพภัยอาจจะเป็ชนกลุ่มน้อยก็ได้

- **สิทธิด้านสุขภาพ (Right to Health)** เนื่องจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติธรรมชาติมีทั้งกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงคือ บาดเจ็บทางกายซึ่งเป็นผลมาจากภัยพิบัตินั้น และได้รับผลกระทบทางอ้อม คือบาดเจ็บทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นผลมาจากความสูญเสียบุคคลใกล้ชิดจนถึงทรัพย์สิน จึงทำให้ฐานของสิทธิทางกฎหมายของปัจเจกชนเกี่ยวกับสิทธิด้านสุขภาพประกอบไปด้วยสุขภาพทางกายและทางใจ (Physical and Mental Health) ซึ่งกำหนดให้รัฐภาคีต้องป้องกัน ปฏิบัติและควบคุมต่อโรคระบาด และสร้างให้มีการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ในยามเจ็บป่วย
- **สิทธิในการได้รับรู้ถึงข้อมูล (Right to Access Information)** ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและครอบคลุมเกี่ยวกับภัยพิบัติและความเสี่ยงที่อาจได้รับหรือจะได้รับจากภัยพิบัตินั้น ดังนั้น เป็นสิทธิของพลเมืองทุกคนที่จะได้รับรู้ถึงความเสี่ยงภัยในทุกลักษณะ ตลอดจนข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับวิธีการที่จะช่วยเหลือตนเองจากภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่มีปัจจัยของความเสียหายแน่ชัดอยู่แล้ว ไม่ว่าจะมีความเสี่ยงนั้นจะมีมากหรือน้อยก็ตาม ตลอดจนการรับทราบข้อมูลในการรับความช่วยเหลือและเยียวยาหลังเกิดภัย

2. การให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มเสี่ยง ตามพื้นฐานของสิทธิของผู้ที่ได้รับผลกระทบพืงมีแล้ว รัฐต้องตอบสนองตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแต่ยังคงมีปัจเจกชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง (Vulnerability) ที่ควรจะต้องคำนึงถึงเป็นพิเศษ เนื่องจากการให้ความช่วยเหลือมักจะบกพร่องในกลุ่มของปัจเจกชนดังกล่าว จึงทำให้มีกฎหมายระหว่างประเทศกำหนดลำดับความสำคัญของปัจเจกชนนั้นเป็นพิเศษตามสถานภาพ ดังนี้

- **เด็ก** ต้องได้รับสิทธิพิเศษในการให้ความช่วยเหลือและปกป้องพบบ่อยครั้งที่เด็กต้องพลัดพรากครอบครัวหรือเลวร้ายกว่านั้นต้องตกเป็นเด็กกำพร้าจึงมีความเสี่ยงอย่างสูง

ที่จะไม่ได้รับความช่วยเหลือ รวมถึงตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะถูกละเมิด ส่งผลให้ความต้องการของเด็กถูกละเลยหรือมองข้ามไปเนื่องจากขาดผู้คุ้มครองและดูแลท่ามกลางสถานการณ์ที่ฉุกเฉิน โดยเด็กกำพร้าจะมีประเด็นพิเศษในเรื่องการรับบุตรบุญธรรม ซึ่งการรับบุตรบุญธรรมภายในประเทศควรจะเป็นลำดับแรกก่อนการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ

- **สตรี** ในสังคมของทุกชนชาติ สตรีถูกมองว่าต้องพึ่งพิงผู้อื่นหรือเป็นภาระของสังคม ไม่มีชาติใดเลยที่จะปฏิบัติต่อสตรีดีกว่าบุรุษเป็นธรรมดาที่สตรีที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติธรรมชาติจะถูกมองข้ามในการได้รับความช่วยเหลือ ซึ่งในกระบวนการให้ความช่วยเหลือย่อมต้องคำนึงถึงความแตกต่างด้วย การมีส่วนร่วมในการเรียกร้องความช่วยเหลือน้อยกว่า ผลกระทบที่สตรีได้รับแตกต่างจากผู้ชาย การรวบรวมข้อมูลเพื่อบรรเทาภัยพิบัติธรรมชาติ ถ้าละเลยต่อความแตกต่างทางด้านเพศก็จะทำให้การให้ความช่วยเหลือไม่สมส่วน จึงต้องให้ความสำคัญและคำนึงถึงความแตกต่างทางเพศและบทบาทหน้าที่ภาระความรับผิดชอบที่แตกต่างกันด้วยนอกจากนี้ บัณฑิตชนที่มีสถานภาพสูญเสียหรือพลัดพรากจากบุคคลในครอบครัว เช่น หญิงหม้าย คนชรา และสตรีที่เป็นหัวหน้าครอบครัว ก็จะตกเป็นกลุ่มที่เสี่ยงภัยมากขึ้น ทั้งที่คุณค่าของสตรีมีส่วนร่วมที่สำคัญยิ่งของสังคมในช่วงการฟื้นฟูหลังจากที่เกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติธรรมชาติ การให้สตรีมีบทบาทในการมีส่วนร่วมวางแผนบริหารจัดการภัยพิบัติ และส่งเสริมศักยภาพของสตรี ย่อมสามารถช่วยลดความเสี่ยงภัยระหว่างเกิดภัยพิบัติธรรมชาติได้ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศ การแสวงหาประโยชน์ทางเพศ และลดปัญหาที่จะตามมาในอนาคตอีกด้วย
- **คนพิการ** ในสถานการณ์ปกติคนพิการทั้งร่างกายหรือจิตใจก็จะตกเป็นกลุ่มบุคคลผู้ถูกลืมจากสังคม เพราะด้วยข้อจำกัดทางด้านความสามารถก็เป็นอุปสรรคในการใช้ชีวิตประจำวัน ดังนั้นในสถานการณ์ภัยพิบัติธรรมชาติก็จะยิ่งได้รับความลำบากเพิ่มมากขึ้นไปอีก ในการรับความช่วยเหลือ ถ้าหากปราศจากการใส่ใจและคำนึงถึงจากผู้ให้ความช่วยเหลือ กลุ่มคนพิการมักไม่ได้รับความช่วยเหลือ ทั้งยังถูกมองว่าเป็นภาระต่อสังคม ทั้งที่ในความจริงแล้วพวกเขาเหล่านั้นก็เป็นสมาชิกหนึ่งของสังคมเช่นกัน โดยคนพิการอาจเป็นทั้งผู้ที่พิการอยู่แล้วหรือพิการโดยเป็นผลมาจากภัยพิบัติ

ธรรมชาติที่เกิดขึ้น การให้ความช่วยเหลือคนพิการจึงจำเป็นต้องเสริมสร้างบทบาทสถาบันภายในรัฐที่มีอยู่แล้วเพื่อคุ้มครองคนพิการ และให้ความช่วยเหลือทางด้านจิตใจด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนพิการที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติธรรมชาติให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติต่อไป

- **ผู้สูงอายุ** ในประเภทกลุ่มผู้เสี่ยงภัยผู้สูงอายุจะเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงมากที่สุด อีกทั้งยังเป็นกลุ่มที่อาจยากจนที่สุดด้วยโดยเป็นผลพวงมาจากการสาธารณสุขที่เจริญก้าวหน้าในปัจจุบัน ทำให้ระยะเวลาของชีวิตยืนยาวขึ้นกว่าในอดีต ส่งผลให้จำนวนสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นทุกปี หากแต่ด้วยข้อจำกัดด้านอายุที่เพิ่มขึ้นทำให้ผู้สูงอายุจำเป็นต้องได้รับการดูแลจากบุคลากรในวัยทำงาน ท่ามกลางสถานการณ์เช่นว่านี้ ผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วมกับครอบครัวและสังคมด้วยการทำงานสร้างรายได้ ดูแลลูกหลาน และที่สำคัญที่สุดคือการถ่ายทอดประสบการณ์และทักษะให้แก่คนรุ่นต่อไป

3. คู่มือสำหรับประชาชนผู้ประสบภัย กิจกรรมการเผยแพร่ความรู้ให้แก่ประชาชนมักจะอยู่ในเนื้อหาของภัยพิบัติแต่ละชนิดว่าคืออะไร มีที่มาจากไหน และประชาชนควรปฏิบัติตัวอย่างไรเมื่อเกิดภัยพิบัติเหล่านี้ แต่ความน่ากังวลที่สำคัญอีกประการที่มากกว่าการขาดการเตรียมความพร้อม คือ เมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นแล้ว ประชาชนไม่ทราบว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไรในการรับความช่วยเหลือที่พึงได้รับจากรัฐ ตามสิทธิของตนภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ทั้งที่เป็นหน้าที่ของรัฐที่ผูกพันตามพันธกรณีที่ปรากฏในกฎหมายระหว่างประเทศนอกจากนี้ การเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ในแต่ละครั้ง รัฐต้องออกมาตราการช่วยเหลือเป็นการพิเศษแก่ผู้ประสบภัย ซึ่งเป็นมาตรการชั่วคราวและจำกัดช่วงเวลา จึงไม่เป็นมาตรการที่สม่ำเสมอและเท่าเทียม ประชาชนที่เผชิญกับภัยก่อนหน้าก็ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือ ประชาชนที่กำลังจะประสบภัยก็ต้องรอคอยความช่วยเหลือพิเศษที่จะมีหรือไม่ก็ไม่รู้ แล้วเหตุใดประชาชนยังคงต้องอดทนต่อการให้ความช่วยเหลืออย่างไม่สม่ำเสมอและเลือกปฏิบัติเช่นนี้จนถึงปัจจุบัน เพราะจากอุทกภัยจนถึงภัยแล้งที่กำลังมาถึง ผู้ประสบภัยก็ยังคงเผชิญกับความขาดแคลนและการบรรเทาทุกข์ที่ไม่เพียงพอและแน่นอนอีกต่อไปดังนั้น รัฐจึงควรจัดทำคู่มือสำหรับประชาชนผู้ประสบภัยตามสิทธิพื้นฐานหลักของผู้ประสบภัย โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับช่องทางติดต่อขอรับความช่วยเหลือ การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย สิทธิของผู้ประสบภัย การขอรับเงินช่วยเหลือเบื้องต้น

รวมทั้งสถานที่ติดต่อ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ แทนการที่ประชาชนผู้ประสบภัยต้องเป็นฝ่ายไปขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ โดยไม่อาจทราบถึงสิทธิที่พึงได้รับ หรือเป็นเพียงความช่วยเหลือที่ภาครัฐจะกำหนดเป็นนโยบายเมื่อเกิดภัยพิบัติในแต่ละครั้ง และบางพื้นที่ที่ไม่เป็นข่าวกลับไม่ได้รับความช่วยเหลือจนต้องมาร้องขอจากภาครัฐเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 3550ที่กำหนดถึงสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ในการได้รับความคุ้มครองจากรัฐ เพื่อให้ผู้ประสบภัยทราบถึงสิทธิของตนในการได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ

2.3.2 อำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตาม พ.ร.บ. ได้กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายกฎหมายที่เกี่ยวกับภัยธรรมชาติและ การช่วยเหลือ³

- ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2546

1. ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2546 ระเบียบฉบับนี้ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 3502 โดยกำหนดให้ส่วนราชการมีเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินสำหรับภัยพิบัติแต่ละครั้งหรือแต่ละเหตุการณ์เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในระหว่างที่ยังไม่ได้รับเงินงบประมาณรายจ่าย กล่าวคือ เป็นการสำรองเงินไว้ล่วงหน้าเพราะไม่สามารถคาดการณ์ได้อย่างแน่นอนว่าภัยพิบัติจะเกิดขึ้นเมื่อใดและจะก่อให้เกิดความเสียหายมากน้อยเพียงใด โดยได้กำหนดว่าส่วนราชการใดบ้างที่จะมีเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยและกำหนดวงเงินของแต่ละส่วนราชการนั้นไว้ นอกจากนี้ ยังได้กำหนดผู้ที่มีอำนาจจัดสรรเงินทดรองราชการตามความจำเป็นและเหมาะสมต่อภัยพิบัติแต่ละครั้งหรือแต่ละเหตุการณ์

เมื่อส่วนราชการได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินแล้ว ให้การอนุมัติจ่ายเงินทดรองราชการสำหรับภัยพิบัติแต่ละครั้งหรือแต่ละเหตุการณ์สิ้นสุดลงเพราะเงินทดรองราชการนี้ใช้เฉพาะกรณีฉุกเฉินและจำเป็นรีบด่วนเท่านั้น

³กฎหมายที่เกี่ยวกับภัยธรรมชาติและ การช่วยเหลือ, ศูนย์ข้อมูลกฎหมายกลาง, สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2555 <http://www.bangkokhenpolice.com/index.php?lay=show&ac=article&id=571719&Ntype=2>

ในระเบียบได้มีการกำหนดให้แต่งตั้งคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติทั้งในระดับจังหวัดและในระดับอำเภอ โดยมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญในการสำรวจความเสียหาย พิจารณาช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ระดมสรรพกำลัง ควบคุม เร่งรัด และประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ อนุมัติค่าใช้จ่าย รวมทั้งจัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ กำลังคน อุปกรณ์เครื่องมือและอื่นๆ ที่จำเป็นจากส่วนกลาง

นอกจากนี้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอาจกำหนดประเภทภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินขนาดเล็กหรือเฉพาะหน้าก็ได้และให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้ทันทีและให้ดำเนินการประกาศให้ภัยพิบัตินั้นเป็นภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินในภายหลังโดยเร็ว

ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยนั้น สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งคือการจัดหาพัสดุเพื่อนำมาช่วยเหลือผู้ประสบภัย เช่น เครื่องมือในการค้นหาผู้ประสบภัย เครื่องมือทางการแพทย์ รวมทั้งอุปกรณ์ในการซ่อมแซมทรัพย์สินที่ได้รับความเสียหาย เป็นต้น ในระเบียบฉบับนี้กำหนดให้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการจัดหา เปรียบเทียบราคาและตกลงราคากับผู้มีอาชีพขายหรือรับจ้างทำงานนั้น โดยตรงในราคาซึ่งไม่สูงกว่าราคาตลาดของท้องที่ในช่วงเวลาที่ภัยพิบัติเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อพิจารณาอนุมัติและออกใบสั่งซื้อหรือใบสั่งจ้างต่อไป

2. พระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานของชาติ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. 2543

พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดลักษณะของบุคคลที่จะเป็นผู้ประสบภัยและได้รับความคุ้มครอง กล่าวคือ เป็นผู้ที่ถูกประทุษร้ายหรือได้รับอันตรายถึงขนาดสูญเสียอวัยวะหรือสมรรถภาพในการทำงานของอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทุพพลภาพหรือป่วยเจ็บจนไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติเพราะเหตุที่บุคคลนั้นช่วยเหลือราชการหรือปฏิบัติงานของชาติหรือช่วยเหลือบุคคลอื่นตามหน้าที่มนุษยธรรมซึ่งพลเมืองดีพึงปฏิบัติ โดยบุคคลเหล่านี้มีสิทธิได้รับเงินชดเชย แต่มีข้อยกเว้นคือกรณีที่ได้รับอันตรายหรือความป่วยเจ็บนั้นเกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือเกิดจากความผิดของตนเองในการจ่ายเงินช่วยเหลือสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

- กรณีที่ผู้ประสบภัยถึงแก่ความตาย ให้จ่ายเงินชดเชยแก่ทายาท รวมทั้งจ่ายเงินช่วยเหลือค่าจัดการศพแก่ทายาทซึ่งจัดการศพหรือผู้จัดการศพของผู้ประสบภัย

- กรณีที่ผู้ประสบภัยต้องพิการทุกข์พลภาพขนาดหนักจนเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ หรือในการดำรงชีพให้ได้รับเงินดำรงชีพด้วยโดยจ่ายเป็นรายเดือน

- ผู้ประสบภัยมีสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลจากรัฐ ทั้งนี้ ไม่ว่าผู้ประสบภัยจะมีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์หรือไม่ก็ตาม

การขอรับเงินสงเคราะห์ต้องกระทำภายในสองปีนับแต่วันที่ผู้มีสิทธิได้รับทราบถึงสิทธิของตน ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลที่ได้กระทำการเพื่อประโยชน์ของชาติได้รับความคุ้มครองช่วยเหลืออย่างเต็มที่

3. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

อำนาจหน้าที่ของสภาตำบล

มาตรา 22 สภาตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลตามแผนงานโครงการและงบประมาณของสภาตำบล เสนอแนะส่วนราชการในการบริหารราชการและพัฒนาตำบลปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตำบลตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 23 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย สภาตำบลอาจดำเนินกิจการภายในตำบลดังต่อไปนี้

- (1) จัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- (2) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- (3) จัดให้มีและรักษาทางระบายน้ำ และรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (4) คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (5) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

มาตรา 24* กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบลซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญา กับสภาตำบลที่ตนดำรงตำแหน่งหรือในกิจการที่กระทำให้แก่สภาตำบลนั้น

ในกรณีที่กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน หรือแพทย์ประจำตำบลกระทำการฝ่าฝืนตามที่บัญญัติในวรรคหนึ่ง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้บุคคลดังกล่าวออกจากตำแหน่งกำหนด ผู้ใหญ่บ้าน หรือแพทย์ประจำ

ตำบล แล้วแต่กรณี โดยให้ถือว่าเป็นการให้ออกจากตำแหน่งเพราะบกพร่องในทางความประพฤติหรือความสามารถไม่เหมาะสมกับตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

มาตรา 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- (1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

(3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

(4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

(6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

(7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

* (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

* (9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

*[อนุ (8) ของมาตรา 67 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 และอนุ (9) เพิ่มความโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542]

มาตรา 68 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

(1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร

(2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

(3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

(4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ

(5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

- (6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
  - (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
  - (8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
  - (9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
  - (10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
  - (11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
  - * (12) การท่องเที่ยว
  - * (13) การผังเมือง
- *[อนุ (12) (13) เพิ่มความโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542]

มาตรา 69 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 68 นั้น ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าว ให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ นำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย

มาตรา 70 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลและข่าวสารจากทางราชการในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจการของทางราชการในตำบล เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ

มาตรา 71 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบังคับตำบลเพื่อใช้บังคับในตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรืออำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการนี้จะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้แต่มิให้กำหนดโทษปรับเกินห้าร้อยบาท

*[วรรคสองของมาตรา 72 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542]

มาตรา 72 ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีพนักงานส่วนตำบลและอาจจัดแบ่งการบริหารงานออกเป็น

- (1) สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
- (2) ส่วนต่าง ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ตั้งขึ้น

ระเบียนพนักงานส่วนตำบลให้ตราขึ้นเป็นพระราชกฤษฎีกา เพื่อประโยชน์แก่กิจการของ องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลอาจขอให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ไปดำรง ตำแหน่งหรือปฏิบัติกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราวได้โดยไม่ขาดจากต้นสังกัด เดิม ทั้งนี้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตได้ตามความจำเป็น และในกรณีที่เป็น ข้าราชการซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดให้กระทรวงมหาดไทยทำความตกลงกับ หน่วยงานต้นสังกัดก่อนแต่งตั้ง

มาตรา 73 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจทำกิจการนอกเขตขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือ ร่วมกับสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการ ส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อกระทำกิจการร่วมกันได้ ทั้งนี้ เมื่อได้รับความยินยอมจากสภาตำบล องค์การ บริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และกิจการนั้นเป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน

2.4. การป้องกัน ดูแล ที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย แบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่

1. การเตรียมการป้องกันที่อยู่อาศัยก่อนเกิดภาวะอุทกภัยโดยมีวิธีการดังนี้⁴
  1. การป้องกันน้ำท่วมที่ดี ควรมีการเตรียมการล่วงหน้าก่อนเกิดเหตุอุทกภัย เนื่องจากหากรอ ให้เหตุอุทกภัยเกิดขึ้นอย่างกะทันหันแล้ว จะไม่สามารถรับมือได้ รวมทั้งเกิดความเสียหายมากขึ้นด้วย
  2. จุดบันทึกที่อยู่ เบอร์โทรติดต่อ เส้นทางต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการภัย พิบัติ เมื่อเกิดเหตุจะได้อพยพได้ทันท่วงที
  3. นำยานพาหนะไปไว้ที่ที่ปลอดภัยเพื่อเป็นการป้องกันความเสียหาย
  4. รวบรวมของใช้จำเป็น เอกสารสำคัญ อาหาร เครื่องนุ่งห่มต่าง ๆ เพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน
  5. ย้ายทรัพย์สินขึ้นสู่ที่สูง เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายของทรัพย์สิน
  6. ทำบันทึกรายการทรัพย์สินทั้งหมด ถ่ายรูปทรัพย์สิน และที่อยู่อาศัย เพื่อเป็นหลักฐานใน การดำเนินการต่าง ๆ
  7. ทำการป้องกันที่อยู่อาศัยดังนี้

⁴คู่มือรับสถานการณ์น้ำท่วม หน่วยวิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติ คณะวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, กันยายน 2554

7.1 ก่อกระสอบทราย การกรอกทรายลงในถุงควรวนใส่ทรายเพียงครึ่งหนึ่งของกระสอบและนำมาทาบบริเวณจุดเสี่ยง เช่น ประตูบ้าน ประตูรั้ว โดยการก่อกระสอบทรายต้องก่อในลักษณะสามเหลี่ยม โดยต้องมีฐานกว้างมากกว่า 2 เท่าของความสูง เมื่อก่อกระสอบทรายเรียบร้อยแล้วให้นำพลาสติกมาคลุมกระสอบทรายทั้งหมดเพื่อป้องกันน้ำเซาะทราย หลังจากนั้นให้นำหิน หรือกระสอบทรายมาวางทับบนยอดและฐานของแนวกระสอบทราย โดยเว้นระยะห่างประมาณ 50 เซนติเมตร

7.2 นำทรายใส่ถุงพลาสติกขนาดต่าง ๆ แล้วนำมาอุดบริเวณท่อน้ำ ชักโครก เพื่อป้องกันน้ำไหลมาตามท่อระบายน้ำ

7.3 อุดรอยรั่วต่าง ๆ บริเวณผนังของบ้าน

7.4 ปิดอุปกรณ์ไฟฟ้า และแก๊ส ต่าง ๆ ภายในบ้าน

8. ก่อนอพยพควรเขียนประกาศติดไว้ที่บ้านว่าจะอพยพไปที่ใดเพื่อสะดวกในการติดต่อ

2. การดูแลที่อยู่อาศัยในภาวะฉุกเฉิน

1. ฟังประกาศเตือนภัยอยู่เสมอ เพื่อให้ทราบสถานการณ์ต่าง ๆ และดำเนินการป้องกันได้ทันที

2. หากมีเหตุฉับพลัน ให้รีบขึ้นสู่ที่สูงทันที ไม่ควรขับรถหรือเดินทางออกจากพื้นที่ในเวลานั้น

3. หากต้องอพยพ ควรล็อกประตู หน้าต่าง ๆ ให้แน่นหนาเพื่อป้องกันโจรผู้ร้าย

4. ห้ามเข้าใกล้อุปกรณ์ไฟฟ้าต่าง ๆ และไม่ควรรออยู่ในพื้นที่น้ำไหล

3. การปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยหลังภาวะฉุกเฉิน⁵

1. น้ำไม่ท่วมบ้าน แต่ท่วมถนนซอยหน้าบ้าน

น้ำไม่ท่วมตัวบ้าน หรือแม้แต่บริเวณสนามหญ้าในบ้าน แต่ท่วมที่ถนนหน้าบ้าน ก็ไม่ควรวางใจ เพราะ เป็นส่วนที่อยู่อาศัยกับทางสาธารณะ จะต้องเชื่อมประสานกันมากที่สุด ก็คือ "ท่อระบายน้ำ" ที่

⁵ยอดเยี่ยม เทพธรรานนท์ บัญญัติ 21 ประการ "ซ่อมบ้านหลังน้ำท่วม" [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก

<http://oweera.blogspot.com/2011/11/21-mktmag.html> , (วันที่ค้นข้อมูล 27 สิงหาคม 2555)

ถ่ายเทน้ำจากที่อยู่อาศัย ระบายออกสู่ท่อระบายน้ำสาธารณะ มีวิธีการแก้ไขและข้อควรระวัง
ดังต่อไปนี้

1.1. หากเป็นท่อระบายน้ำระบบมีฝาเปิดตลอดแนว ก็เปิดฝาแล้วตักดินโคลนเศษขยะ
เหล่านั้นออก

1.2. หากเป็นท่อระบบไม่มีฝาเปิดตลอด นำไม้ยาว ๆ ความดู

1.3. อย่าพยายามใช้น้ำฉีด เพราะจะเปลืองน้ำมากและยังคงทำความสะอาดท่อ

ลำบาก

1.4. เมื่อทำการกวาดล้างเสร็จแล้ว ควรตรวจสอบทิศทางน้ำไหล

1.5. หากหน้าบ้านท่านไม่มีท่อระบายน้ำสาธารณะ ให้ตรวจสอบทิศทางน้ำไหลของ
น้ำไปทางไหน

2. การตรวจสอบรั้วคอนกรีต มีการตรวจสอบ และแนวทางแก้ไขดังนี้

2.1. ใช้สายตาแลดูว่ารั้วตั้งฉากหรือไม่

2.2. หากตรวจสอบแล้วปรากฏว่ารั้วเอียงมาก ต้องรีบซ่อมแซมทันที โดยช่างผู้

ชำนาญ หรือหาไม้ค้ำยัน

2.3. หากรั้วมีคานคอดิน น้ำอาจเซาะใต้ดินเป็นโพรง ให้เติมดินอัดลงไปให้มั่งคั่งเดิม

2.4. ตรวจสอบประตู หรือส่วนโครงสร้างที่เป็นเหล็ก อย่าให้เป็นสนิม หรือควรขัดสนิม
ออก ตากให้แห้งและทาสีใหม่อีกครั้ง

3. ระบบไฟฟ้าภายในบ้าน

3.1. ทดสอบเปิดคัทเอ้าท์ให้มีกระแสไฟฟ้าทำงาน หากปลั๊กยังขึ้น หรือเป็ยกคัทเอ้าท์
จะตัดไฟและฟิวส์จะขาด ให้เปลี่ยนฟิวส์แล้วทิ้งไว้ให้แห้งประมาณ 1 วัน แล้วดำเนินการอีกครั้ง
หากคัทเอ้าท์ยังตัดไฟเหมือนเดิม ให้ติดต่อช่างไฟฟ้าทันที

3.2. เมื่อดำเนินการตามข้อที่ 1 ให้ทดสอบเปิดสวิสที่ไฟฟ้าที่ละจุด หากทุกจุดสามารถ
ทำงานได้ปกติจึงจะสามารถใช้งานไฟฟ้าได้

3.3. ดับไฟทุกดวงในบ้าน เครื่องใช้ไฟฟ้าทุกชนิดดีดปลั๊กออก และให้ออกมาคูมิเตอร์
ไฟฟ้าหน้าบ้านว่ายังทำงานอยู่หรือไม่ หากยังทำงานอยู่ แสดงว่ามีไฟฟ้ารั่วภายในบ้าน ควรติดต่อช่าง
ไฟฟ้ามาดำเนินการต่อไป

3.4 เพื่อเป็นการป้องกันในอนาคต ควรดำเนินการแยกสวิสท์ไฟฟ้าเป็นชั้น 1 และชั้น 2 และปลั๊กชั้น 1 ควรมีความสูงไม่น้อยกว่า 1.5 เมตรจากพื้นบ้าน

4. ส้วม ดำเนินการดังต่อไปนี้

4.1. หากส้วมระบบส้วมเป็นแบบบ่อเกรอะ-บ่อซึม แล้วบ่อซึมอยู่ในบริเวณที่พื้นดินชุ่มน้ำ ความชื้นของดินอาจทำให้ส้วมราดไม่ลง ควรทำให้พื้นดินแห้งจะสามารถแก้ปัญหาได้ และหากจะเป็นการแก้ปัญหาลักษณะควรเปลี่ยนระบบ เป็นระบบเครื่องกล สำหรับ ย่อยสลาย

4.2. ที่อยู่อาศัยบางส่วนอาจไม่ใส่ท่ออากาศให้ส้วมระบายอากาศ เวลาราดน้ำจะราดไม่ลง บางบ้าน อาจจะมีท่ออากาศ แต่ท่ออากาศอาจอุดตันได้ ไม่ว่าจะเกิดจากความสกปรก หรือเกิดจาก เศษผง เล็กลอยมาอุด ตอนที่น้ำท่วม ควรใส่ท่ออากาศ และทำความสะอาดท่ออากาศดังกล่าว

4.3. ถังบำบัดสำเร็จทุกยี่ห้อ จะต้องมียุ่ให้น้ำไหล ออกจากถังบำบัดสู่ท่อระบายน้ำในบ้านหรือสู่ท่อน้ำสาธารณะ ควรตรวจสอบว่า ระดับของท่อที่ออกจากถังบำบัด ต้องสูงกว่าระดับท่อระบายน้ำเสมอ

5. ระบบประปา

5.1. ตรวจสอบบ่อน้ำใต้ดิน หรือถังเก็บพักน้ำที่อยู่ในระดับที่น้ำท่วมถึงหรือไม่ หากอยู่ในบริเวณน้ำท่วมควรทำความสะอาดทันที

5.2 ตรวจสอบอุปกรณ์ปั๊มให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดีขึ้นต้นตรวจสอบเสียงเครื่องจักรทำงาน ว่าผิดปกติหรือไม่ ตรวจสอบแรงดันน้ำว่าเหมือนกับก่อนเกิดเหตุน้ำท่วมหรือไม่ ตรวจสอบถึงลมว่าสามารถเก็บแรงอัดได้ดี และยาวนาน ตามที่น้ำจะเป็นหรือไม่หากมีสิ่งผิดปกติ อาจจะต้องปรับ - ถ่ายระดับน้ำ ระดับแรงดัน ในหม้อลม

6. การสีทาบ้าน ควรคำนึงเป็นสิ่งสุดท้ายในการซ่อมแซมบ้าน เพราะหากไม่ทาสี ยังสามารถอยู่อาศัยได้ชั่วคราวสำคัญ ในเรื่องของสีทาบ้าน ก็คือ ปัญหาของสีลอกสีล่อนหลักๆ ไม่เกิดเพราะคุณภาพของสี แต่เกิดจากความไม่พร้อมของพื้นผิวที่ทาสี หากพื้นผิวที่จะทาสีเกิดความชื้นหรือมีสิ่งสกปรกติดอยู่ ควรลอกสีออกก่อน แล้วทิ้งไว้ให้แห้งสนิท แล้วจึงทาสีตามกระบวนการ

2.5. การป้องกันชุมชนในภาวะอุทกภัยแบบชั่วคราว⁶

2.5.1. การใช้ถุงทราย

- ควรใช้ถุงพลาสติกที่สามารถมองเห็นได้จากภายนอก ไม่ควรใช้ถุงพลาสติกที่มีแผ่นฉลิกอยู่ภายใน
- ควรใช้ทรายละเอียด ไม่ควรใช้ทรายปนดิน
- การมัดปากถุงควรใช้เชือกฟาง หรือ ลวด ไม่ควรใช้หนังยาง เพราะขาดง่าย
- การวางกระสอบทรายควรวางเรียงเป็นแนว โดยให้กระสอบทรายวางซ้อนทับกันบางส่วน เมื่อวางได้ 1 ชั้น ให้ใช้เท้าเหยียบให้แน่น แล้วจึงวางชั้นถัดไป โดยต้องวางสลับฟันปลา แล้วใช้เท้าเหยียบให้แน่นทุกชั้น จนถึงชั้นบนสุด
- เมื่อก่อกระสอบทรายเรียบร้อยแล้วให้นำพลาสติกมาคลุมกระสอบทรายทั้งหมด เพื่อป้องกันน้ำเซาะทราย หลังจากนั้นให้นำหิน หรือ กระสอบทรายมาวางทับบนยอดและฐานของแนวกระสอบทราย โดยเว้นระยะห่างประมาณ 50 เซนติเมตร

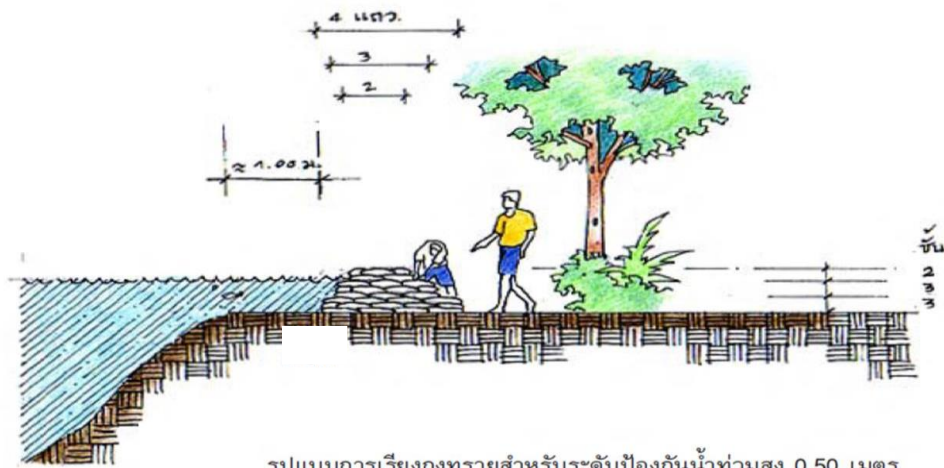
ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนแถวของถุงทรายในแต่ละชั้นของการเรียงถุงทรายที่ระดับป้องกัน 0.5 1.0 และ 1.5 เมตร

ความสูง/ ชั้น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1.5	7	7	7	7	6	6	6	6	5	5	5	4	4	4	4	3	3	3	3	3	3	3
1	5	5	5	5	4	4	4	4	3	3	3	3	2	2	2							
0.5	4	4	4	3	3	2	2															

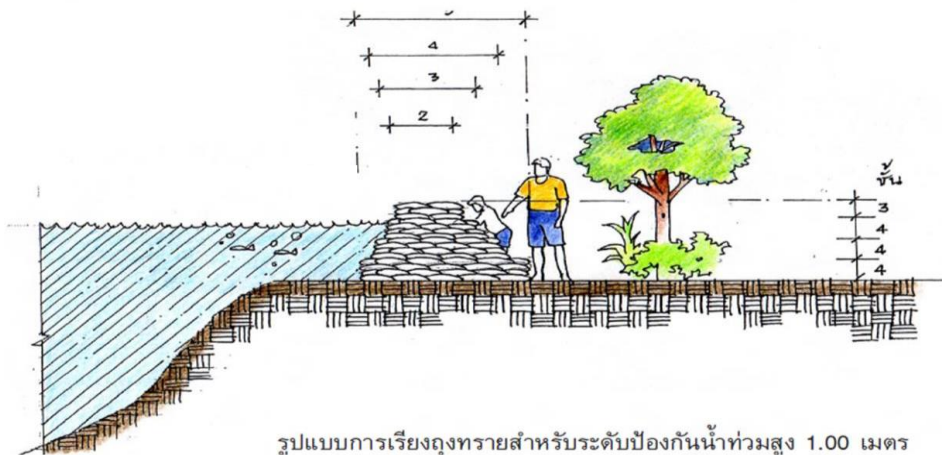
หมายเหตุ

1. จำนวนชั้นที่กำหนดคิดจากความหนาของถุงทรายประมาณ 7 เซนติเมตร
2. จำนวนแถวของถุงทรายที่กำหนดนี้ใช้สำหรับการจัดเรียงบริเวณพื้นดินมีสภาพแข็ง หากดินมีสภาพอ่อน ควรเพิ่มจำนวนแถวการเรียง

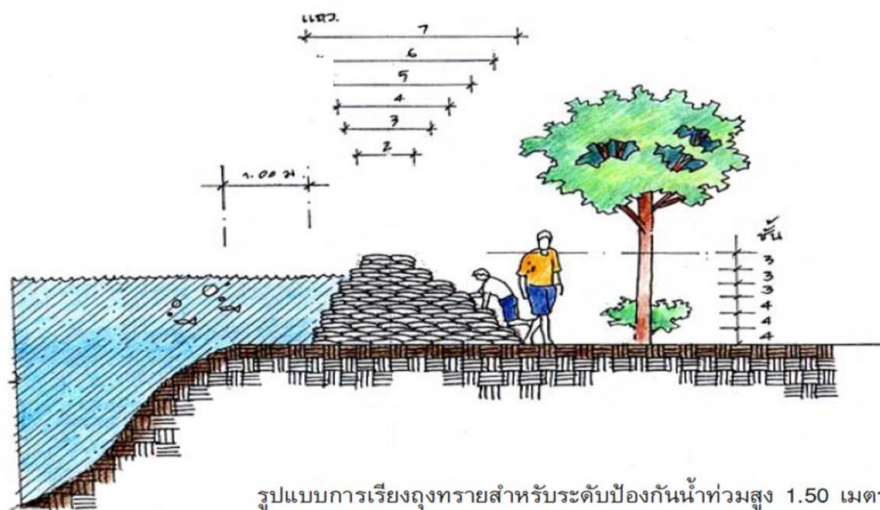
⁶คู่มือแนะนำการทำคันป้องกันน้ำท่วมชุมชน กรมโยธาธิการและผังเมือง, มีนาคม 2550

รูปแบบการเรียงอิฐทรายสำหรับระดับป้องกันน้ำท่วมสูง 0.50 เมตร

รูปแบบการเรียงอิฐทรายสำหรับระดับป้องกันน้ำท่วมสูง 1.00 เมตร

รูปแบบการเรียงอิฐทรายสำหรับระดับป้องกันน้ำท่วมสูง 1.50 เมตร

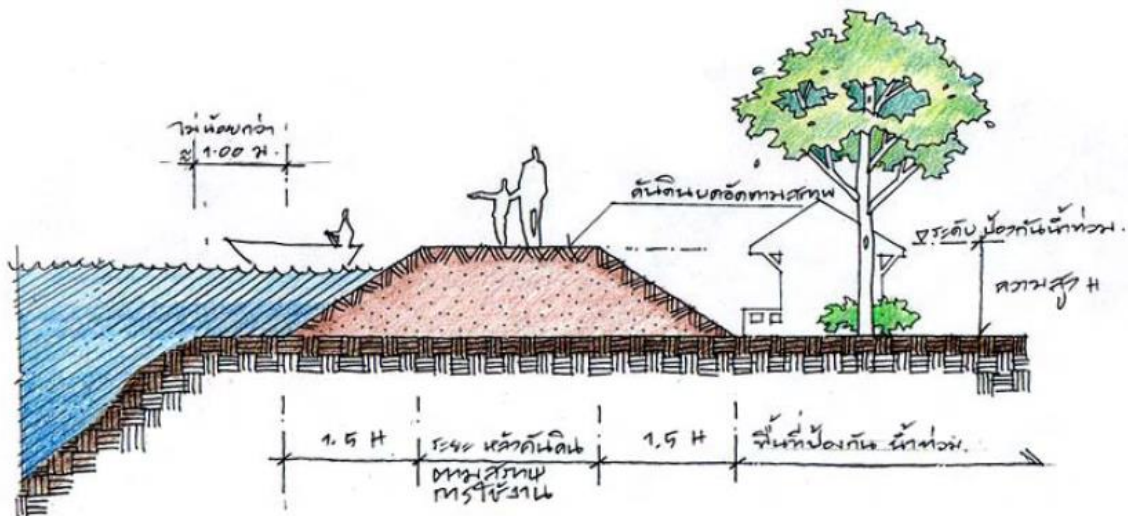
ภาพที่ 2.2 รูปแบบการเรียงกระสอบทรายในระดับความสูงต่าง ๆ

2.5.2 การป้องกันแบบคันดิน

คือการใช้ดินมาถมพื้นที่ให้มีความสูงที่เหมาะสมในรูปแบบของสี่เหลี่ยมจัตุรัส ซึ่งดินที่เหมาะสมในการทำคันดินคือ ดินเหนียว การพิสูจน์ดินเหนียวทำได้โดยการนำดินมาช้อนน้ำและกำ หากดินคงรูปแสดงว่าเป็นดินเหนียว

การดำเนินการ

- นำดินมากองและก่อเป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมูเป็นแนวยาว โดยให้มีความราบเรียบในอัตราส่วน 1: 1.5 ส่วนของความกว้างของหลังคันดิน
- ใช้สามเกลอหรือเครื่องมือกระทุ้ง บดอัดให้แน่น

ภาพที่ 2.3 การทำคันดินริมแม่น้ำ

2.6 บทบาท หน้าที่ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย⁷

การปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้ง ภาคราชการพลเรือน ทหาร ภาคเอกชน มูลนิธิ/อาสาสมัคร และองค์การสาธารณกุศล มาร่วมบูรณาการให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ โดยต้องมีการประสานการปฏิบัติ การระดมทรัพยากรทุกด้านและองค์ความรู้เฉพาะด้าน ไปสนับสนุนกลุ่มจังหวัด จังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามภารกิจ หน้าที่ และความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยดังนี้

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางของรัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ ตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 โดยมีหน้าที่ดังนี้

1 จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติเสนอคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เพื่อขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรี

2 จัดให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อหามาตรการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ

3 จัดทำฐานข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัย พื้นที่ปลอดภัย และสถิติสาธารณภัย

4 ปฏิบัติการ ประสานการปฏิบัติ ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

5 ให้การสงเคราะห์แก่ผู้ประสบภัย ผู้ได้รับภัยอันตราย หรือผู้ได้รับความเสียหายจากสาธารณภัย

6 แนะนำ ให้คำปรึกษา และอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน

7 ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละระดับ

⁷ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557

สำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1 จัดหางบประมาณเพื่อดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 2 ดำเนินการข่าวกรอง และต่อต้านข่าวกรอง รวมทั้งกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 3 ให้การสงเคราะห์และช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามนโยบายรัฐบาล

กรมประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1 ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจในการเรียกร้องขอความร่วมมือจากประชาชนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งการสร้างขวัญกำลังใจเมื่อเกิดภัย
- 2 ประชาสัมพันธ์และจัดการด้านข้อมูลข่าวสารในภาวะวิกฤติเพื่อป้องกันการตื่นตระหนก
- 3 จัดให้มีศูนย์กลางการจัดการด้านข้อมูลข่าวสารเพื่อติดตาม ให้ข้อมูล ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง โดยประชาสัมพันธ์ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- 4 บูรณาการการประสานข้อมูลด้วยการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลร่วม (Join Information Center: JIC) ตั้งแต่ยามปกติเพื่อเตรียมพร้อมเป็นผู้ประสานงานด้านการประชาสัมพันธ์ (Public Relation Coordination :PRC) เพื่อให้การบริหารจัดการข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์และการบริหารจัดการข่าวสารในภาวะไม่ปกติเป็นไปอย่างรวดเร็วและถูกต้อง
- 5 ประชาสัมพันธ์ให้ข่าวสารเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยและการฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัยของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้สาธารณชนได้รับรู้ถึงการปฏิบัติงานของภาครัฐ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นนิติบุคคลอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่ดังนี้
- 1 ปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชน การให้บริการทางสังคม และความมั่นคงของราชอาณาจักร

2 ออกมาตรการเพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกันและช่วยเหลือผู้ประสบภัยของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อให้การสนับสนุนการปฏิบัติให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทันเหตุการณ์

3 ประเมินสถานการณ์ วางแผนปฏิบัติการ เตรียมจัดกำลังปฏิบัติ เตรียมการ อำนาจการและให้การสนับสนุน แลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างหน่วยปฏิบัติการ พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนภัยให้ประชาชนทราบ

4 เป็นศูนย์สื่อสารติดต่อประสานงานกับหน่วยปฏิบัติ หรือระหว่างหน่วยปฏิบัติ ในส่วนภูมิภาคหรือกับส่วนกลาง ทั้งทางโทรสารและทางวิทยุ ตามความเหมาะสม สะดวก และรวดเร็ว

5 ดำเนินการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลและการส่งกลับ โดยแจ้งผลให้ผู้บังคับบัญชาทราบเพื่อแจ้งญาติผู้เสียชีวิตต่อไป

6 จัดระบบจราจร กรณีเส้นทางคมนาคมถูกตัดขาดหรือมีสิ่งกีดขวาง ให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น และดำเนินการให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์

7 จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการส่วนหน้าขึ้นเป็นศูนย์ปฏิบัติการร่วมของตำรวจ ควบคุม กำกับดูแล อำนาจการ ประสานงานการปฏิบัติ จนกระทั่งสถานการณ์กลับเข้าสู่สภาวะปกติ

8 ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ รวบรวมข้อมูลผู้สูญหายและผู้ตายเพื่อดำเนินการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลและการส่งกลับ

กระทรวงกลาโหม มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1 กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่มีผลกระทบต่อบุคคล อาคาร สถานที่ ทรัพย์สินของทางราชการทหาร รวมทั้งวางแผนการอพยพครอบครัว และส่วนราชการทหารโดยประสานกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

2 ให้ความรู้ด้านวิชาการและการปฏิบัติด้านการทหารที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เช่น ภัยทางอากาศ การทำลายวัตถุระเบิด การป้องกันและล้างสารเคมี ชีวะรังสี ฯลฯ แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ อาสาสมัคร และประชาชน

3 ประสานการปฏิบัติ ชักซ้อม และให้การสนับสนุนการอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ต่างๆ เข้ารับการพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลังเพื่อให้เกิดเอกภาพในการปฏิบัติยามสงคราม

4 อำนาจการ ประสานงาน สั่งการ และกำกับดูแลการปฏิบัติของส่วนราชการกระทรวง

กลาโหม ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย รวมทั้งการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การฟื้นฟูบูรณะความเสียหายทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

5 ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

กระทรวงการต่างประเทศ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1 ประสานงานกับหน่วยงานราชการของต่างประเทศ (สถานทูตและสถานกงสุลใหญ่) และองค์การระหว่างประเทศประจำประเทศไทยที่ประสงค์จะมอบความช่วยเหลือและสนับสนุนรัฐบาลไทยเมื่อเกิดสาธารณภัย

2 ติดต่อบริษัทขอรับความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากรัฐบาลต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

3 เป็นหน่วยประสาน ชี้แจง และให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสาธารณภัยกับต่างชาติ และฝ่ายต่างประเทศ รวมทั้งสถานทูตต่างประเทศประจำประเทศไทยเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่กรณีที่มีชาวต่างชาติเสียชีวิตจากเหตุภัยพิบัติ

4 สนับสนุน และประสานงานกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในการประสานขอรับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากประเทศสมาชิกอาเซียน

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1 เสริมสร้างเครือข่ายด้านการพัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคมให้เป็นกลไกเสริมในการทำงานป้องกันสาธารณภัยในระดับชุมชนรากฐาน

2 สนับสนุนปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตไปยังพื้นที่ประสบภัย

3 ดูแลและช่วยเหลือเด็กกำพร้า คนพิการ และผู้สูงอายุที่ประสบภัย

4 วางแผนและฟื้นฟูด้านเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจให้แก่ผู้ประสบภัยและผู้ประสบปัญหาทางสังคม

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1 ประเมินสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพอากาศ ปริมาณน้ำฝน สถานการณ์น้ำ ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน และข้อมูลการผลิตทางการเกษตร รวมทั้งข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัยและพื้นที่ที่เกิดภัยในอดีต
- 2 จัดทำแผนปฏิบัติการด้านพืช ด้านปศุสัตว์ ด้านประมง ด้านพื้นที่เสี่ยงภัย ด้านทรัพยากรน้ำ เพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 3 พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา น้ำท่วมและน้ำแล้ง
- 4 พัฒนาระบบการพยากรณ์และเฝ้าระวังเพื่อการเตือนภัยจากอุทกภัย
- 5 ติดตามสถานการณ์และแจ้งเตือนภัยด้านการเกษตร โรคระบาดพืชและสัตว์ และบริหารจัดการปัญหาภัยธรรมชาติ โดยศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร
- 6 ประเมินและสำรวจความเสียหายด้านเกษตร โดยศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพื่อให้การช่วยเหลือตามระเบียบของทางราชการ
- 7 จัดชุดเฉพาะกิจลงพื้นที่ประสบภัยเพื่อให้คำแนะนำแก่เกษตรกร การปฏิบัติการฝนหลวง การปรับแผนการจัดสรรน้ำ เป็นต้น
- 8 ให้ความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนแก่เกษตรกรเป็นเงิน ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานไม่เกิน 3 เดือน พร้อมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และระยะเวลาในการชดเชยกลาง
- 9 ปรับปรุงพื้นที่การเกษตรที่ได้รับความเสียหาย เพื่อให้เกษตรกรสามารถประกอบอาชีพได้

กระทรวงคมนาคม มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1 สนับสนุนยานพาหนะ พนักงานประจำยานพาหนะ และอุปกรณ์การขนส่ง ตลอดจนการจัดเตรียมน้ำมันเชื้อเพลิงตามความเหมาะสมและจำเป็นเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 2 ปรับปรุงเส้นทางโดยการบำรุงรักษาโครงข่ายทางเพื่อใช้ในการส่งกำลังบำรุง และแก้ไขจุดเสี่ยงบนเส้นทางที่อาจทำให้เกิดสาธารณภัย เช่น จุดอันตรายที่จะทำให้เกิดอุบัติเหตุทางถนน เส้นทางที่ขวางทางน้ำ เป็นต้น
- 3 ปรับปรุงเส้นทางน้ำเพื่อป้องกันอุทกภัย ภัยแล้ง และอุบัติเหตุจากการคมนาคมและการ

ขนส่งทางน้ำ

4 จัดให้มีเส้นทางสำรอง หรือทำทางชั่วคราว และซ่อมหรือดัดแปลงแก้ไขสิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่ง เพื่อปฏิบัติการกู้ภัยและส่งกำลังบำรุง โดยเฉพาะถนน รถไฟ หรือสะพานที่ชำรุดเสียหายให้สามารถใช้สัญจรและขนส่งทดแทนจนเชื่อมโยงและประสานการขนส่งได้

5 ให้ความสำคัญสนับสนุนการอพยพเคลื่อนย้ายประชาชนออกนอกพื้นที่เกิดภัยพิบัติ หรือเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติเพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัย

6 ให้ความสำคัญสนับสนุนงานด้านการจราจรในเส้นทางรับผิดชอบที่เกิดภัยพิบัติ

7 บูรณะฟื้นฟูเส้นทางคมนาคมขนส่งที่ได้รับความเสียหายให้สามารถใช้งานได้โดยเร็ว

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1 ประเมินสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพอากาศ ปริมาณน้ำฝน สถานการณ์น้ำ ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมทั้งข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัยและพื้นที่ที่เกิดภัยในอดีต

2 ประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผน ควบคุม ป้องกันอันตรายอันเกิดกับประชาชนและสิ่งแวดล้อมจากสาธารณภัยประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ไฟป่าและหมอกควัน น้ำป่าไหลหลากและดินโคลนถล่ม และมลพิษต่างๆ เป็นต้น

3 วางแผน และพัฒนาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมให้มีความมั่นคง ยั่งยืน ไม่เสี่ยงต่อการเกิดภัยด้านต่างๆ ได้ง่าย

4 วางแผนพัฒนาและปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติ ให้เป็นโครงการสำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้งอย่างถาวร

5 ปรับปรุงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ สภาพแวดล้อม และเขตอุทยานที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติให้กลับสู่สภาพเดิมและไม่เสี่ยงต่อการเกิดภัย

6 ปรับปรุงโครงการแหล่งน้ำและบ่อน้ำบาดาลที่ได้รับความเสียหายจากสาธารณภัยให้ใช้งานได้โดยเร็ว

7 ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเกิดสาธารณภัย รวมทั้งวางแผนดำเนินการฟื้นฟูและรักษาสิ่งแวดล้อมให้มีความสมดุลเหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของประชาชนและสิ่งมีชีวิต

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1 จัดระบบสื่อสารและโทรคมนาคมทั้งระบบสื่อสารหลัก ระบบสื่อสารรอง และระบบสื่อสารสำรอง ให้สามารถใช้งานได้ในทุกสถานการณ์
- 2 แจ้าง์เตือนภัย (ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ) และให้บริการฐานข้อมูลด้านการสื่อสารและระบบสื่อสารสำรอง (ศูนย์บริหารจัดการวิกฤตการณ์ด้านการสื่อสาร)
- 3 สนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการสื่อสาร การจัดช่องทางการสื่อสารสำรองเพื่อใช้ในภาวะฉุกเฉิน และสนับสนุนกำลังคนเพื่อบริการติดต่อสื่อสารได้ตลอดระยะเวลาช่วงที่เกิดภัย และพื้นที่ภายนอกเพื่อให้การช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว

กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1 สั่งการและประสานให้จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ และพื้นที่ข้างเคียงเมื่อได้รับการร้องขอ
- 2 ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร กฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน กฎหมายว่าด้วยการควบคุมกิจการการค้าอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือความผาสุกแห่งสาธารณชนและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 3 ดำเนินการตามมาตรการด้านผังเมืองเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 4 ประกาศเขตพื้นที่ประสบภัยพิบัติ เขตพื้นที่จังหวัดประกาศโดยผู้ว่าราชการจังหวัด เขตพื้นที่กรุงเทพมหานครประกาศโดยอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 5 อำนวยการและประสานการปฏิบัติการจัดการสาธารณภัยและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยและฟื้นฟูบูรณะสภาพพื้นที่ประสบภัยในกรณีที่เกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบรุนแรงกว้างขวาง
- 6 ส่งเสริมและรักษาความมั่นคงภายใน ความสงบเรียบร้อย และให้มีบริการประชาชนในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ
- 7 ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

กระทรวงยุติธรรม (สถาบันนิติวิทยาศาสตร์) มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1 พัฒนาระบบการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ให้มีมาตรฐาน และขึ้นทะเบียนบุคลากรที่ทำงานด้านนี้ในระดับต่างๆ จากทุกหน่วยงาน
- 2 ประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่ทำหน้าที่ให้บริการทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อให้มีการบริการอย่างทั่วถึง ทั้งด้านการจัดสรรอัตรากำลัง เครื่องมือ และงบประมาณ
- 3 รวบรวมศพ ชิ้นส่วนของศพที่ไม่ทราบชื่อจากการเสียชีวิตจากสาธารณภัยมาทำการพิสูจน์บุคคล
- 4 ดำเนินการตรวจพิสูจน์หลักฐานด้านวิทยาศาสตร์และการแพทย์เพื่อประกอบการดำเนินคดี รวมถึงการกำกับมาตรฐานการปฏิบัติงานให้อยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน
- 5 ประสานงานกับหน่วยงานอื่นเรื่องบุคคลสูญหาย

กระทรวงแรงงาน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1 จัดเตรียม จัดหา แรงงานที่มีความรู้ทางเทคนิคเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 2 ให้การศึกษาอบรม และฝึกฝนแรงงานในสถานประกอบการ เพื่อความปลอดภัยในการทำงาน และสามารถป้องกันและรักษาความปลอดภัยในสถานประกอบการของตนเอง
- 3 สำรวจ จัดเตรียม จัดหา โดยการเรียกร้อย เกณฑ์ จ้าง หรือเช่าเครื่องมือเครื่องใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 4 ตรวจสอบข้อมูลแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากสาธารณภัยเพื่อให้การช่วยเหลือด้านคุ้มครองและเรียกร้อยสิทธิที่พึงได้ตามกฎหมายแรงงาน
- 5 ฝึกอาชีพและจัดหางานให้ผู้ประสบภัย
- 6 จัดหน่วยให้บริการด้านประกันสังคมแก่แรงงานที่ประสบภัย

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการวิจัยความเชื่อมั่นและความต้องการที่อยู่อาศัย บ้านจัดสรรในเขตน้ำท่วม (ระยะที่ 1) เป็นโครงการวิจัยที่ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ร่วมมือกับธนาคารเกียรตินาคิน จัดการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับอุทกภัยในปี 2554 โดยได้ผลสรุป ดังนี้

ลักษณะเศรษฐกิจและสังคมของผู้อยู่อาศัยบ้านจัดสรรในเขตน้ำท่วม

จากการสอบถามผู้อยู่อาศัยบ้านจัดสรรในเขตน้ำท่วม จำนวน 395 คน มีลักษณะเศรษฐกิจและสังคม คือ

- สถานที่ทำงานปัจจุบันของผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะอยู่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 71.4) รองลงมา คือ โดยรอบปริมณฑล (ร้อยละ 63.9)
- ระดับการศึกษาของผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะมีระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 67.1)
- อาชีพของผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะมีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 44.9)
- ตำแหน่งงานของผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นระดับเจ้าหน้าที่ทั่วไป/พนักงานทั่วไป (ร้อยละ 45.0) รองลงมา คือระดับผู้จัดการ (ร้อยละ 17.9)
- รายได้ครัวเรือนของผู้อยู่อาศัยในบ้านจัดสรรส่วนใหญ่จะมีรายได้ช่วง 50,001-100,000 บาท/เดือน/ครัวเรือน (ร้อยละ 34.0)
- ผลกระทบของน้ำท่วมต่อรายได้ครัวเรือน ส่วนใหญ่จะไม่ส่งผลกระทบต่อร้อยละ 51.1 ของผู้อยู่อาศัยในเขตน้ำท่วม และส่งผลกระทบต่อร้อยละ 48.9 ซึ่งจะส่งผลทำให้รายได้ลดลง 41-50 % ของรายได้ (ร้อยละ 18.6)
- ระยะเวลาการเข้ามาอยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเข้ามาอยู่อาศัยในบ้านจัดสรรประมาณ 1-5 ปี (ร้อยละ 75.7)
- วัตถุประสงค์ในการซื้อบ้านหลังปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่ออยู่อาศัยเอง (ร้อยละ 95.2)

สถานการณ์น้ำท่วมในโครงการบ้านจัดสรรในเขตน้ำท่วม

- สถานการณ์อพยพที่อยู่อาศัยในช่วงระหว่างน้ำท่วม ส่วนใหญ่ผู้อยู่อาศัยตัดสินใจอพยพ (ร้อยละ 81.4)

- ระยะเวลาในการอพยพที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ผู้อยู่อาศัยจะอพยพประมาณ 21-30 วัน (ร้อยละ 28.7)
- การวางแผนในอนาคตหลังจากบ้านเสียหายจากน้ำท่วม ส่วนใหญ่มีการวางแผนซ่อมแซมเพื่ออยู่อาศัยเอง (ร้อยละ 89.9)
- ผลกระทบของน้ำท่วมต่อผู้อยู่อาศัย ส่วนใหญ่จะถูกน้ำท่วมปานกลาง (ร้อยละ 41.1)
- การย้ายที่อยู่อาศัยในอนาคตส่วนใหญ่จะยังไม่มีความคิดจะย้ายที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 90.1) และหากจะย้ายจะมีระยะเกินกว่า 1 ปีนับจากนี้ (ร้อยละ 8.1)
- สาเหตุในการเลือกที่อยู่อาศัยใหม่ส่วนใหญ่จะเลือกเพราะน้ำท่วม (ร้อยละ 12.7)
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายไปที่อยู่อาศัยใหม่ จะเลือกจากปัจจัยพื้นที่น้ำไม่ท่วม (ร้อยละ 15.7) และเดินทางไปทำงานสะดวก (ร้อยละ 15.2)

ข้อคิดเห็นต่อมาตรฐานด้านกายภาพของโครงการ (หมู่บ้านสูบน้ำ)

การเตรียมการป้องกันน้ำท่วมของโครงการในอนาคต

ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผู้ประกอบการควรจะมีการบริหารจัดการและมีการเตรียมความพร้อมรับมือกับปัญหาน้ำท่วมในระดับมากถึงมากที่สุด โดยสิ่งที่ควรเตรียมและให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก คือ รอบโครงการ ควรมีกำแพงกันดิน ที่เชื่อมติดกับคานคอดินของกำแพงด้วย โดยให้ส่วนของกำแพงกันดินมีลักษณะแผ่นที่บดที่สามารถกันน้ำใต้ดินได้ (ค่าคะแนน=4.383) รองลงมา คือ ยกมิเตอร์ไฟฟ้าบ้านที่อยู่ตรงเสาไฟฟ้าให้สูง 2.0 เมตรเพื่อป้องกันน้ำท่วม (ค่าคะแนน=4.261) และติดตั้งประตูน้ำในบ่อสูบน้ำ (Manhole) สุกท้าย (เพื่อกันน้ำย้อนเข้าบ่อ) เพื่อให้ระบบน้ำภายในโครงการเป็นระบบปิดตอนเกิดน้ำท่วม

การปฏิบัติการช่วยเหลือช่วงน้ำท่วมของโครงการ

ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผู้ประกอบการควรจะมีการปฏิบัติช่วยเหลือจากปัญหาน้ำท่วมในระดับมากถึงมากที่สุด โดยสิ่งที่ควรปฏิบัติและให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก คือ การจัดเวรยามกันขโมย ช่วงน้ำท่วม (ค่าคะแนน=4.544) รองลงมา คือ การให้บริการเรือรับ-ส่ง รับส่งคน (ค่าคะแนน=4.423) และการให้บริการรถทรงสูง รับส่งคน (ค่าคะแนน=4.403) ตามลำดับ

ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องมาตรฐานด้านกายภาพของโครงการ มีรายละเอียดดังนี้

1) เรื่องการเตรียมการป้องกันน้ำท่วมของโครงการส่วนใหญ่จะเห็นด้วยในหัวข้อดังนี้

- จัดทำรั้วกันซึม
- มีเนินหลังเตาบริเวณทางเข้าโครงการ
- มีประตูน้ำและบ่อสูบน้ำ

ส่วนรายการที่เห็นความสำคัญน้อยดังนี้

- “แผ่นกันแบบเสียบ” บริเวณทางเข้าโครงการ
- การถมถนนภายในโครงการและถมพื้นบ้านให้สูงกว่าระดับน้ำที่เคยท่วม
- กันพื้นที่เป็นพื้นที่รับน้ำหรือบ่อหนองน้ำ ในโครงการพร้อมติดตั้งเครื่องสูบน้ำตอน

ออกแบบโครงการเลย

- เรื่องแยกหม้อแปลงของระบบไฟฟ้าส่วนกลาง ออกจากหม้อแปลงบ้าน
- เรื่องยกมิเตอร์ไฟบ้านที่อยู่ตรงเสาไฟฟ้าให้สูง 2.0 เมตรเพื่อป้องกันน้ำท่วม
- เรื่องระบบถังประปาสำรองส่วนกลาง
- การระบบประกันภัยน้ำท่วมสาธารณูปโภค และ ทรัพย์สินส่วนกลางของหมู่บ้าน

2) เรื่องการปฏิบัติการช่วยเหลือช่วงน้ำท่วมของโครงการ

ส่วนใหญ่จะเห็นด้วยในหัวข้อดังนี้

- การให้บริการรถยกสูงรับ-ส่งคน
- การให้บริการเรือรับ-ส่งคน
- จัดให้มีเวรยามในช่วงน้ำท่วม

ส่วนรายการที่เห็นความสำคัญน้อยดังนี้

- การจัดหาที่จอดรถส่วนกลางนอกโครงการ
- การจัดหาพื้นที่อพยพกลางของหมู่บ้านโดยเฉพาะ
- ทางเดินเท้ายกระดับในโครงการ
- การช่วยเหลือ ขนย้าย ข้าวของ ก่อนน้ำท่วม
- การช่วยเหลือ จัดเก็บข้าวของ ซ่อมแซม ล้างบ้าน ภายหลังน้ำลด
- ติดตั้งกล้องวงจรปิด (CCTV) ช่วงน้ำท่วม

- 3) เรื่อง Check List มาตรฐานตัวบ้าน ในพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม
- การประกันภัยน้ำท่วม
  - เสริมพื้นชั้นล่างเพิ่ม ด้วยวัสดุเบา
  - ระบบไฟฟ้าแยกวงจรชั้น บน – ล่าง
  - ใช้เบรคเกอร์กันไฟรั่ว
  - ยกปลั๊กไฟชั้นล่างสูง 1.3 เมตร
  - ไฟสำรอง เช่น แผง Solar Cell พร้อมแบตเตอรี่ ชาร์จไฟสำรอง สำหรับโทรศัพท์ในกรณี

ฉุกเฉิน

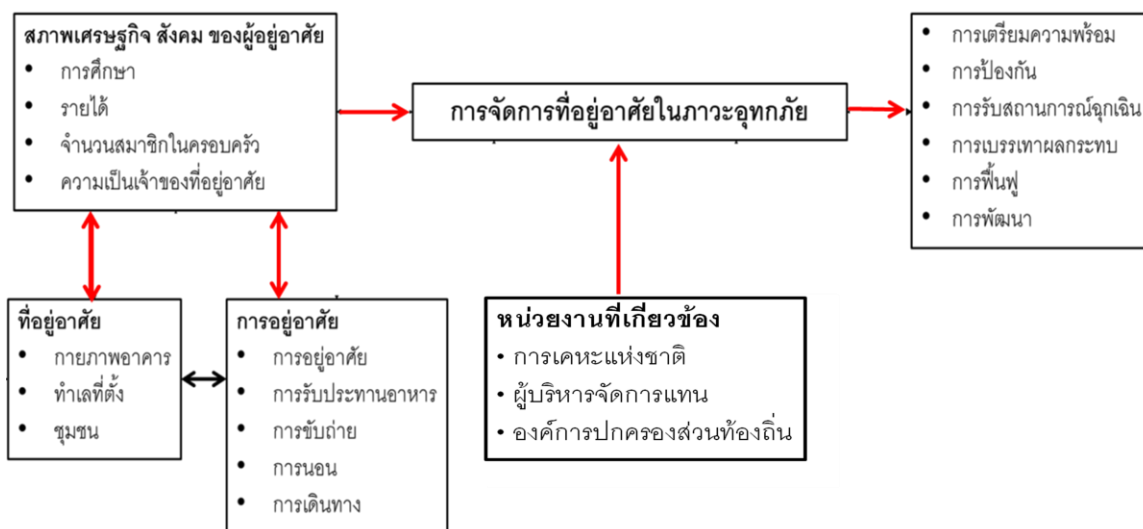
- เปลี่ยนวัสดุ ไม้ พื้น ประตู บัว หน้าต่าง ชั้นล่าง เป็น วัสดุทนน้ำ
- ระบบไฟฟ้าแสงสว่างฉุกเฉิน พร้อมแบตเตอรี่
- เปลี่ยนวัสดุ ไม้ พื้น ประตู บัว หน้าต่าง ชั้นล่าง เป็น วัสดุทนน้ำ
- ยกพื้นห้องน้ำชั้นล่าง และ ติดตั้งวาล์ว ระบบท่อ drain
- ยกลอยบิ๊มน้ำ ทำเสริมฐานปูนบิ๊มน้ำ เพื่อให้บิ๊มน้ำสูงขึ้น
- ออกแบบผังชั้นบ้านให้มีห้องรับแขกอยู่ที่ชั้น 2 เพิ่ม (สำหรับโครงการใหม่)
- ออกแบบผังชั้นบ้านให้มีห้องรับประทานอาหาร หรือห้องครัวอยู่ที่ชั้น 2 หรือเป็นผังชั้นที่

สามารถปรับเปลี่ยนได้(สำหรับโครงการใหม่)

- ต่อเติมห้องใต้หลังคา
- เปลี่ยนสวนสนามหญ้าเป็นพื้นคอนกรีต ป้องกันน้ำซึมเข้าบ้านทางสนามหญ้า

2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้ทำวิจัยได้ออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะฉุกเฉิน พบว่า การจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะฉุกเฉินมีอยู่ 3 ระยะเวลา คือ ก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุและ หลังเกิดเหตุ ซึ่งในแต่ละช่วงเวลาจะมีวิธีการจัดการที่แตกต่างกัน โดยก่อนเกิดเหตุต้องมีการเตรียมความพร้อมและการป้องกันที่อยู่อาศัย ระหว่างเกิดเหตุต้องมีการรับสถานการณ์ฉุกเฉินและการบรรเทาผลกระทบ หลังเกิดเหตุมีการฟื้นฟูและพัฒนา โดยการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะฉุกเฉินจะมีหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อยู่อาศัยในโครงการ การเคหะแห่งชาติ ผู้บริหารจัดการแทน และเทศบาลตำบลระแหง โดยการศึกษาจะศึกษาทั้งเรื่องการอยู่อาศัยและที่อยู่อาศัยควบคู่กันไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษา เรื่อง การจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย: กรณีศึกษา โครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี เป็นการศึกษาด้านการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะ ก่อน ระหว่าง หลัง เกิดเหตุอุทกภัย เพื่อศึกษาพฤติกรรม การทำงาน ต่าง ๆ ของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็นกลุ่มต่าง ๆ 4 กลุ่ม 1) ผู้อยู่อาศัยภายในโครงการ 2) ผู้จัดการโครงการ 3) การเคหะแห่งชาติ และ 4) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

3.1 วิธีการศึกษาข้อมูล

3.1.1. ศึกษาข้อมูลด้านทฤษฎี

ทฤษฎี/งานวิจัย ศึกษางานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ที่มีเนื้อหาของงานวิจัยใกล้เคียงกับหัวข้อที่ทำการศึกษาวิจัย เพื่อที่จะขยายองค์ความรู้ให้เพิ่มขึ้นโดยไม่ไปซ้ำซ้อนกับงานวิจัยที่ผ่านมา กฎหมาย สิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ประสบภัย การป้องกันที่อยู่อาศัยระดับบ้านและชุมชน การอยู่อาศัยระหว่างเกิดเหตุอุทกภัย การเตรียมตัวก่อนกลับบ้าน ผังเมืองจังหวัดปทุมธานี หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นหรืออื่นๆที่เกี่ยวข้อง

3.1.2. ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ

การสำรวจ โดยการลงสำรวจภาคสนาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป เช่น ลักษณะการอยู่อาศัย อาชีพ รายได้ การจัดการรายได้ การจัดการที่อยู่อาศัยก่อน ระหว่าง หลัง เกิดเหตุอุทกภัย

การสังเกต โดยการถ่ายรูปที่อยู่อาศัย สภาพทั่วไปภายในและภายนอก

การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จัดทำแบบสัมภาษณ์ประกอบการสัมภาษณ์ ซึ่งในแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลครัวเรือนการอยู่อาศัย ข้อมูลการจ้ดก่อนเหตุอุทกภัย ระหว่างอุทกภัย และหลังอุทกภัย โดยเป็นการสัมภาษณ์ตัวแทนของกลุ่มผู้อยู่อาศัย ผู้จัดการโครงการ การเคหะแห่งชาติ เทศบาลตำบลระแหงที่ทำงานในระหว่างเกิดภาวะอุทกภัย

3.2 การคัดเลือกพื้นที่ในการทำงานวิจัย

ผู้ทำงานวิจัยได้ทำการคัดเลือกพื้นที่ในการทำการวิจัยจากข้อมูลโครงการที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์อุทกภัยในปี 2554 ของโครงการการเคหะแห่งชาติ ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ซึ่งได้ข้อมูลดังนี้

**ตารางที่ 3.1 รายงานการให้ความช่วยเหลือผู้อาศัยในโครงการการเคหะแห่งชาติ
ที่ประสบภัยอุทกภัย ณ วันที่ 22 ตุลาคม 2554**

ชื่อโครงการ	สภาพปัญหา	ประเภทอาคาร	จำนวนหน่วย
1. กรุงเทพมหานคร			
1.1 บ้านเอื้ออาทรสันติสุข	เดือดร้อน	อาคารแนวราบ	490
1.2 เคหะชุมชนคลองกรุงระยะ 1	เดือดร้อน	ที่ดินแปลงโล่ง	1,067
1.3 เคหะชุมชนคลองกรุงระยะ 2	เดือดร้อน	ที่ดินแปลงโล่ง	2,532
1.4 โครงการพระร่วงพัฒนา (ข้างวัดลาดพร้าว)	รุนแรง	ที่ดินแปลงโล่ง	102
1.5 โครงการท่าวัง	เดือดร้อน	บ้านไม้ 1 ชั้น	1
1.6 บ้านเอื้ออาทรพหลโยธิน 44 ระยะ 1 เฟส 3	เดือดร้อน	แฟลต 5 ชั้น	987
1.7 บ้านเอื้ออาทรพหลโยธิน 44 ระยะ 1 เฟส 4	เดือดร้อน	แฟลต 5 ชั้น	807
1.8 บ้านเอื้ออาทรพหลโยธิน 44 ระยะ 2 เฟส 1	เดือดร้อน	แฟลต 5 ชั้น	987
1.9 บ้านเอื้ออาทรพหลโยธิน 44 ระยะ 2 เฟส 2	เดือดร้อน	แฟลต 5 ชั้น	987
1.10 บ้านเอื้ออาทรพหลโยธิน 44 ระยะ 2 เฟส 3	เดือดร้อน	แฟลต 5 ชั้น	987
1.11 บ้านเอื้ออาทรพหลโยธิน 44 ระยะ 2 เฟส 4	เดือดร้อน	แฟลต 5 ชั้น	807
รวมกรุงเทพมหานคร 11 โครงการ		9,754	
2. จังหวัดปทุมธานี			
2.1 บ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1	รุนแรง	บ้านเดี่ยว 2 ชั้น	974
2.2 บ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 2	เดือดร้อน	อาคารชุด 5 ชั้น	3,191
2.3 บ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 3	เดือดร้อน	อาคารชุด 5 ชั้น	491
2.4 บ้านเอื้ออาทรสี่แยกปทุมวิถี	รุนแรง	อาคารชุด 5 ชั้น	2,066
2.5 บ้านเอื้ออาทรบางคูวัด	เดือดร้อน	อาคารชุด 5 ชั้น	2,068
2.6 โครงการนวนนครระยะ 1	รุนแรง	อาคารแฟลตเช่า 5 ชั้น	756
2.7 โครงการนวนนครระยะ 2	รุนแรง	อาคารชุด 5 ชั้น	324
2.8 จัดหาที่อยู่ใหม่ (ไพร่ฟ้า)	รุนแรง	ที่ดินว่าง	659
2.9 จัดหาที่อยู่ใหม่ (บางหลวง)	รุนแรง	ที่ดินว่าง	197
2.10 จัดหาที่อยู่ใหม่ (บางเดื่อ)	รุนแรง	ที่ดินว่าง	168
2.11 จัดหาที่อยู่ใหม่ (ลาดหลุมแก้ว)	รุนแรง	ที่ดินว่าง	229
2.12 ชุมชนแก้วนิมิตร	รุนแรง	ที่ดินว่าง	247
2.13 ชุมชนระพีพัฒน์ 1	เดือดร้อน	ที่ดินว่าง	955
2.14 ชุมชนระพีพัฒน์ 2	เดือดร้อน	ที่ดินว่าง	498
รวมจังหวัด ปทุมธานี 14 โครงการ		12,823	
3. จังหวัดนนทบุรี			
3.1 บ้านเอื้ออาทรบางบัวทอง 1	เดือดร้อน	อาคารแนวสูง แฟลต 5 ชั้น	2,724
3.2 บ้านเอื้ออาทรบางบัวทอง 2	รุนแรง	อาคารแนวสูง แฟลต 5 ชั้น	2,156
3.3 อาคารสงเคราะห์บางบัวทอง (ที่ราชพัสดุ)	รุนแรง	บ้านเดี่ยว 2 ชั้น	3
รวมจังหวัด นนทบุรี 3 โครงการ		4,883	

จากข้อมูลข้างต้นพบว่ามีการเคหะแห่งชาติที่ประสบภาวะอุทกภัยและมีที่ตั้งในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลทั้งหมด 27 โครงการ 27,460 หน่วย หากจำแนกตามสภาพปัญหาเป็นพื้นที่สีแดงจำนวน 12 โครงการ และสีส้ม 15 โครงการ อาคารในโครงการส่วนใหญ่เป็นโครงการแนวสูง ดังนั้น ผู้ทำวิจัยได้คัดเลือกโครงการที่ได้รับผลกระทบในพื้นที่สีแดงและเป็นโครงการแนวราบเท่านั้น จะมีโครงการที่ตรงตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. โครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 อำเภอลาดหลุมแก้ว โครงการบ้านเดี่ยว 2 ชั้น จำนวน 974 หน่วย

2. โครงการอาคารสงเคราะห์บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โครงการบ้านเดี่ยว 2 ชั้น จำนวน 3 หน่วย

และเพื่อให้งานวิจัยน่าเชื่อถือผู้ทำการวิจัยจึงเลือกพื้นที่โครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 เป็นกลุ่มประชากรในการทำงานวิจัยต่อไป

ตารางที่ 3.2 ตารางวัตถุประสงค์ ตัวแปร กลุ่มประชากรและเครื่องมือในงานวิจัย

วัตถุประสงค์	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ
1. เพื่อศึกษาสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจของครัวเรือนผู้อยู่อาศัย	รายได้ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ความเป็นเจ้าของ	สภาพครัวเรือน สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม	ผู้อยู่อาศัยในโครงการ	การสัมภาษณ์
2. เพื่อศึกษาสภาพที่อยู่อาศัยและการอยู่อาศัยก่อนการเกิดอุทกภัย การจัดการที่อยู่อาศัย ระหว่างอุทกภัย และการจัดการที่อยู่อาศัย	การป้องกัน การเตรียมพร้อม การรับสถานการณ์ฉุกเฉิน การบรรเทาผลกระทบ การฟื้นฟูบูรณะ การพัฒนา	การอยู่อาศัย ที่อยู่อาศัย ความช่วยเหลือ	ผู้อยู่อาศัยในโครงการ นิติบุคคล อบต. การเคหะแห่งชาติ	การสังเกต การสำรวจ การสัมภาษณ์
3. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย	การจัดการ	ค่าใช้จ่าย ผลกระทบและความเสียหาย		
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย	ที่อยู่อาศัย ชุมชน			

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.3.1 ประชากร

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้ทำการวิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากร ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย ในโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 อำเภอลาดหลุมแก้ว ซึ่งได้กลุ่มประชากรดังนี้

1. ประชากรผู้อยู่อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 จำนวน 974
2. ผู้แทนบริหารจัดการ
3. การเคหะแห่งชาติ
4. จากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

3.3.2. กลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างจะใช้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นร้อยละ ซึ่งในระดับประชากร 100 – 1,000 คน จะมีขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 15 – 30 ของประชากรทั้งหมด¹ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 150 ครั้วเรือน แต่เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเวลา จะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างให้ได้มากที่สุดแต่ไม่น้อยกว่า 80 ครั้วเรือน ดังตารางต่อไปนี้

3.4 การกำหนดตัวแปร

ตารางที่ 3.3 ตารางการกำหนดตัวแปร

ช่วงเวลา	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม		
		การอยู่อาศัย	ที่อยู่อาศัย	ความช่วยเหลือ
ก่อน	การเตรียมพร้อม	การอยู่อาศัย	กายภาพอาคาร ที่ตั้ง ชุมชน	ภายในครั้วเรือน ภายในชุมชน
	การป้องกัน	การรับประทานอาหาร		
ระหว่าง	การรับสถานการณ์ฉุกเฉิน	การขับถ่าย	ชุมชน	การเคหะแห่งชาติ อปท.
	การบรรเทาผลกระทบ	การนอน		
หลัง	การฟื้นฟูบูรณะ	การเดินทาง		
	การพัฒนา	รายได้ รายจ่ายช่วงอุทกภัย		

ผู้ทำวิจัยได้ทำการกำหนดตัวแปร โดยกำหนดตัวแปรต้นตามช่วงเวลาเกิดเหตุการณ์อุทกภัย ก่อนเกิดเหตุอุทกภัย มีเรื่องการเตรียมพร้อม การป้องกัน ระหว่างเกิดเหตุอุทกภัยมีเรื่อง การรับสถานการณ์ฉุกเฉิน การบรรเทาผลกระทบ และ หลังเหตุอุทกภัย มีเรื่องการฟื้นฟู และการพัฒนา โดยมีตัวแปรตาม คือ การอยู่อาศัย ที่อยู่อาศัย และ ความช่วยเหลือต่าง ๆ

3.5 ขั้นตอนในการศึกษาข้อมูล

3.5.1 การศึกษาข้อมูลขั้นต้น โดยเริ่มต้นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์อุทกภัย ลักษณะการอยู่อาศัย การป้องกัน การรับมือภัยพิบัติต่าง ๆ เพื่อนำมากำหนดพื้นที่ทำการวิจัย รวมทั้งกำหนดกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย และออกแบบเครื่องมือในการทำการวิจัย

¹ ยูวดี ศิริ, 2554 เอกสารประกอบการเรียนการสอน วิชา 2506 604 วิธีวิทยาวิจัยด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยอสังหาริมทรัพย์. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.5.2 การทดสอบเครื่องมือ หลังจากการกำหนดเครื่องมือในการวิจัยแล้ว ผู้ทำการวิจัยได้ทำการทดลองสัมภาษณ์ผู้อยู่อาศัยภายในโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 จำนวน 10 คน ในวันที่ 13 สิงหาคม 2555 และนำมาสรุปผล เพื่อวิเคราะห์และปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ และทำการทดสอบอีกครั้งในวันที่ 29 กันยายน 2555 จำนวน 10 ชุด แก้ไขแบบสัมภาษณ์เป็นครั้งสุดท้ายก่อนสำรวจจริง

3.5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและผลการสัมภาษณ์

1. ติดต่อเจ้าหน้าที่ของการเคหะแห่งชาติเพื่อขอข้อมูลเกี่ยวกับโครงการบ้านเอื้ออาทรของการเคหะแห่งชาติที่ได้รับผลกระทบจากภาวะอุทกภัยในปี 2554

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการเคหะแห่งชาติและขอข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1

3. ออกแบบแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้กับผู้อยู่อาศัยภายในโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 และรวบรวมผลการสัมภาษณ์โดยใช้หลักสถิติอย่างง่าย และการบรรยาย

4. ทดสอบเครื่องมือในการสัมภาษณ์ โดยทดสอบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างครั้งละ 10 ตัวอย่างจำนวน 2 ครั้ง เพื่อให้คำตอบที่ได้รับตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัย

5. ออกแบบแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยในพื้นที่โครงการ จะใช้การสัมภาษณ์และเขียนสรุปผลออกมาตามหัวข้อที่ได้สัมภาษณ์

6. รวบรวมผลการสัมภาษณ์และเขียนสรุปผล

7. จัดการประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องในวันที่ 4 เมษายน 2556

3.5.4 การกระจายกลุ่มตัวอย่าง ผู้ทำการวิจัยได้ทำการกระจายกลุ่มตัวอย่างให้ทั่วถึงทุกซอยภายในโครงการ ดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 การกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 3.4 แสดงระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

วันที่	การทำงาน
10 มิ.ย. 55	ลงพื้นที่เพื่อสำรวจสภาพทั่วไปของโครงการ
13 ส.ค. 55	เก็บข้อมูลครั้งที่ 1 10 ตัวอย่าง
29 ก.ย. 55	เก็บข้อมูลครั้งที่ 2 10 ตัวอย่าง
พ.ย.-ธ.ค. 55	เก็บข้อมูล 80 ตัวอย่าง
29 ม.ค. 56	สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่การเคหะแห่งชาติ
8 ก.พ. 56	สัมภาษณ์ห้างหุ้นส่วน จูติวิชัย ชัพพลาย
11 ก.พ. 56	สัมภาษณ์ปลัด อบต.ระแหง และ เทศบาลตำบลระแหง

3.5.4 ปัญหาที่พบในการเก็บข้อมูล

1. ผู้ทำวิจัยต้องลงพื้นที่ทดสอบเครื่องมือถึง 2 ครั้งเพื่อให้ได้เครื่องมือในการทำวิจัย เนื่องจากผู้ทำวิจัยยังไม่สามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้
2. กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนกับคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยต้องซักถามอย่างใกล้ชิด รวมทั้งอธิบายความหมายต่าง ๆ เพื่อให้ผลการสัมภาษณ์ที่ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ
3. ผู้ทำวิจัยต้องจัดเตรียมของขงวิจัยสำหรับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ด้วย เพื่อความสะดวกในการขอข้อมูล
4. การสัมภาษณ์หน่วยงานต่าง ๆ อาจจะไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรเนื่องจากหน่วยงานนั้น ๆ มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสถาบันการศึกษาของผู้ทำวิจัย

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงตัวเลข ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้อยู่อาศัยภายในโครงการเพื่อให้แสดงผลร้อยละ เพื่อนำมาใช้ประกอบการวิจัย

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัยโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 พบว่า มีบางส่วนในข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องมีความขัดแย้งกัน ผู้วิจัยจึงได้สรุปผลการสัมภาษณ์แล้วตรวจสอบ

ความถูกต้องกับผู้ใช้สัมภาษณ์อีกครั้ง โดยการประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องในวันที่ 4 เมษายน 2556

3.7 ข้อจำกัดของการศึกษา

1. ผู้ประสบภัยภายในโครงการได้รับความเดือดร้อน มีภาระค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก แต่การใช้จ่ายทุกอย่างไม่มีใบเสร็จรับเงิน ใบกำกับภาษี รวมถึงการจดบันทึกบัญชี การสอบถามเรื่องค่าใช้จ่ายกับผู้อยู่อาศัยภายในโครงการอาจจะได้คำตอบที่คาดเคลื่อนจากความจริงเล็กน้อย รวมไปถึงอาจหลีกเลี่ยงการได้รับข้อมูลทางการเมืองจากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ดำเนินการวิจัยจะไม่นำความเห็นเหล่านี้มาบันทึกในงานวิจัย เพื่อให้งานวิจัยสามารถแสดงข้อมูลโดยปราศจากอคติ และมีความเที่ยงตรงมากที่สุด

2. ข้อมูลทางด้านการเงินของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยในพื้นที่โครงการนั้นจะมีความคลาดเคลื่อนเล็กน้อยเนื่องจากบางหน่วยงานไม่เปิดเผยข้อมูลให้สาธารณะได้รับรู้ จึงทำได้เพียงขอข้อมูลเป็นตัวเลขคร่าว ๆ เท่านั้น

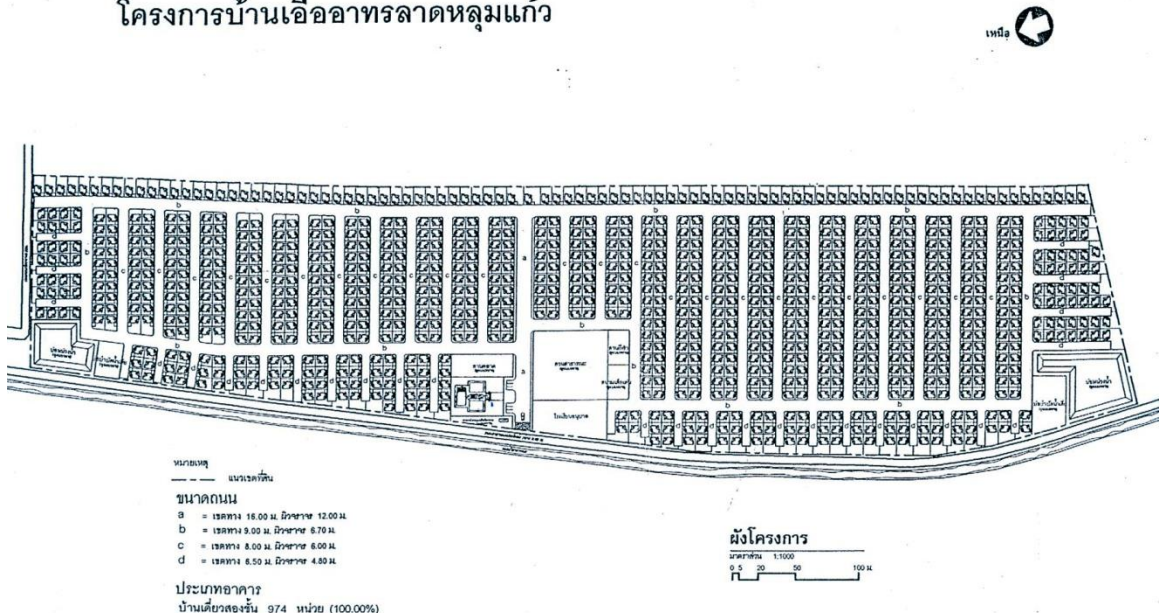
บทที่ 4
การจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย
กรณีศึกษา บ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว

4.1 ลักษณะทางกายภาพโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1

4.1.1 ลักษณะโครงการ

โครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 เป็นโครงการที่การเคหะแห่งชาติรับซื้อโครงการจาก บริษัท เอพีเคช คอนกรีท เทค จำกัด ที่จัดสร้างอาคารบ้านเดี่ยว 2 ชั้น พร้อมสาธารณูปโภคจำนวน 974 หน่วย ขนาดที่ดิน 22.50 ตารางวา ในราคาหน่วยละ 420,000 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 409,080,000 บาท คิดเป็นราคาที่ดินไร่ละ 850,000 บาท

โครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว

ภาพที่ 4.1 ผังโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1

ตารางที่ 4.1 การใช้พื้นที่โครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1

รายละเอียด	พื้นที่รวม	
	ไร่	ตารางเมตร
พื้นที่บ้าน		
บ้านเดี่ยว 2 ชั้น 974 หน่วย	59.94	95,908*
รวมพื้นที่บ้าน	59.94	98,908
พื้นที่ส่วนกลาง		
ถนนสายหลัก	1.7	2,720
ถนนภายในโครงการ	28.98	46,371
สวนสาธารณะ	1.98	3,171
พื้นที่ร.อนุบาล	1.02	1,633
สวนหย่อมและป้ายโครงการ	0.21	336
สนามเด็กเล่น	0.28	445
ศูนย์ชุมชน	0.77	1,233
ลานค้าชุมชน	0.54	863
ลานกีฬา	0.28	448
บ่อน้ำบาดน้ำเสีย 1	0.35	560
บ่อน้ำบาดน้ำเสีย 2	0.73	1,170
พื้นที่พักผ่อน 1	1.24	1,976
พื้นที่พักผ่อน 2	1.98	3,166
รวมพื้นที่ส่วนกลาง	40.06	64,092
รวมทั้งหมด	1000	160,000

สัดส่วนพื้นที่ขายได้ต่อพื้นที่ขายไม่ได้ เท่ากับ 60:40

*เฉพาะพื้นที่ชั้น 1 รวมบริเวณรั้ว

4.1.3 ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการโครงการ

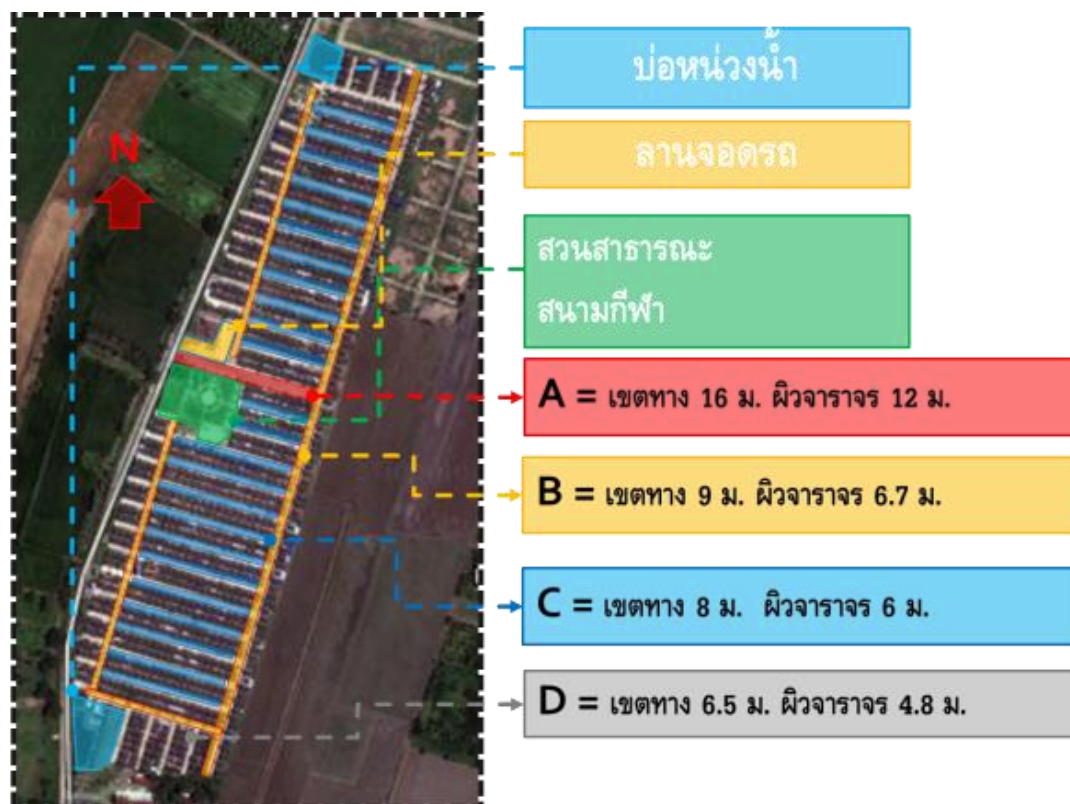
ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ภายนอกโครงการ

1. ถนนหน้าโครงการ เป็นถนนสาธารณะ เป็นคอนกรีตอยู่ในสภาพดี กว้าง 6 เมตร
2. ระบบไฟฟ้า มีไฟฟ้าแรงสูงของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยมีสายไฟของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคผ่านด้านทิศใต้ของโครงการ
3. ระบบประปา ใช้น้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาค โดยขยายแนวท่อเมนประปามาอีกประมาณ 2 กิโลเมตร ใช้ขนาดท่อเส้นผ่านศูนย์กลาง 200 มม.
4. ระบบโทรศัพท์ ดำเนินการโดยบริษัท ทศท. คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
5. การคมนาคม มีบริการรถขนส่งสาธารณะ โดยมีรถสองแถว และรถโดยสารประจำทางวิ่งตามถนน ปทุมธานี – บางเลน

ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ภายในโครงการ

1. ถนนภายในโครงการ เป็นถนนคอนกรีต แบ่งเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้
  - ถนนหลัก ผิวจราจร กว้าง 12 เมตร ทางเท้า 2 ข้าง ๆ ละ 2 เมตร
  - ถนนรอง ผิวจราจร กว้าง 6.7 เมตร ไหล่ทาง 2 ข้าง ๆ ละ 1.15 เมตร
  - ถนนย่อย ผิวจราจร กว้าง 6 เมตร ไหล่ทาง 2 ข้าง ๆ ละ 1 เมตร
  - ถนนย่อย ผิวจราจร กว้าง 4.8 เมตร ไหล่ทาง 2 ข้าง ๆ ละ 0.85 เมตร
2. ระบบป้องกันน้ำท่วม ทำการปรับถมพื้นที่ให้พื้นระดับน้ำท่วม โดยถมดินสูงประมาณ 1.3 เมตร หลังจากถมดินแล้ว พื้นที่โครงการสูงกว่าถนนหน้าโครงการประมาณ 0.3 เมตร การระบายน้ำฝนที่ตกในโครงการจะระบายลงสู่บ่อระบายที่ขนานไปกับถนนในโครงการและไหลลงสู่บ่อดักน้ำฝน เพื่อหน่วงน้ำไว้ก่อนระบายน้ำด้านหน้าโครงการ
3. ระบบบำบัดน้ำเสีย น้ำเสียจากครัวเรือนแต่ละหลัง จะถูกบำบัด โดยถังบำบัดน้ำเสียอิสระชนิดไม่เติมอากาศ ซึ่งจัดไว้ในที่ดินแต่ละแปลง น้ำที่บำบัดแล้ว จะระบายลงท่อระบายน้ำแล้วไหลไปลงบ่อบำบัดกลาง น้ำเสียที่บำบัดแล้วจะส่งผ่านไปยังบ่อหน่วงน้ำ ก่อนที่จะระบายลงท่อระบายน้ำสาธารณะของถนนด้านหน้าโครงการ
4. ระบบไฟฟ้า ใช้กระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

5. ระบบประปาใช้บริการของการประปาส่วนภูมิภาค โดยเชื่อมต่อท่อประปาเส้นผ่านศูนย์กลาง 200 มม. มาประมาณ 2 กิโลเมตร
6. ระบบโทรศัพท์ดำเนินการโดยบริษัท ทศท. คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
7. ระบบการจัดเก็บขยะ ทางเทศบาลตำบลระแหงจะเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บ โดยทางโครงการจะจัดเตรียมสร้างที่จัดเก็บเป็นอาคารสำหรับที่พัก และจัดเก็บขยะรวมในโครงการในกรณีต้องรอการจัดเก็บจากเทศบาล
8. สาธารณูปการภายในโครงการ จัดเตรียมพื้นที่สำหรับทำศูนย์ชุมชน สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น ลานกีฬา และลานค้าชุมชน

ภาพที่ 4.2 ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ภายในโครงการ

ตารางที่ 4.2 ภาพพื้นที่ภายนอกโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1

ภาพ	คำอธิบาย
	<p>ถนนทางเข้าโครงการ เป็นถนน 2 เลน</p>
	<p>พื้นที่รอบ ๆ โครงการ พื้นที่ส่วนใหญ่รอบ ๆ โครงการ เป็นพื้นที่เกษตรกรรม</p>
	<p>ถนน และ คลอง ทางทิศเหนือ ของโครงการ</p>

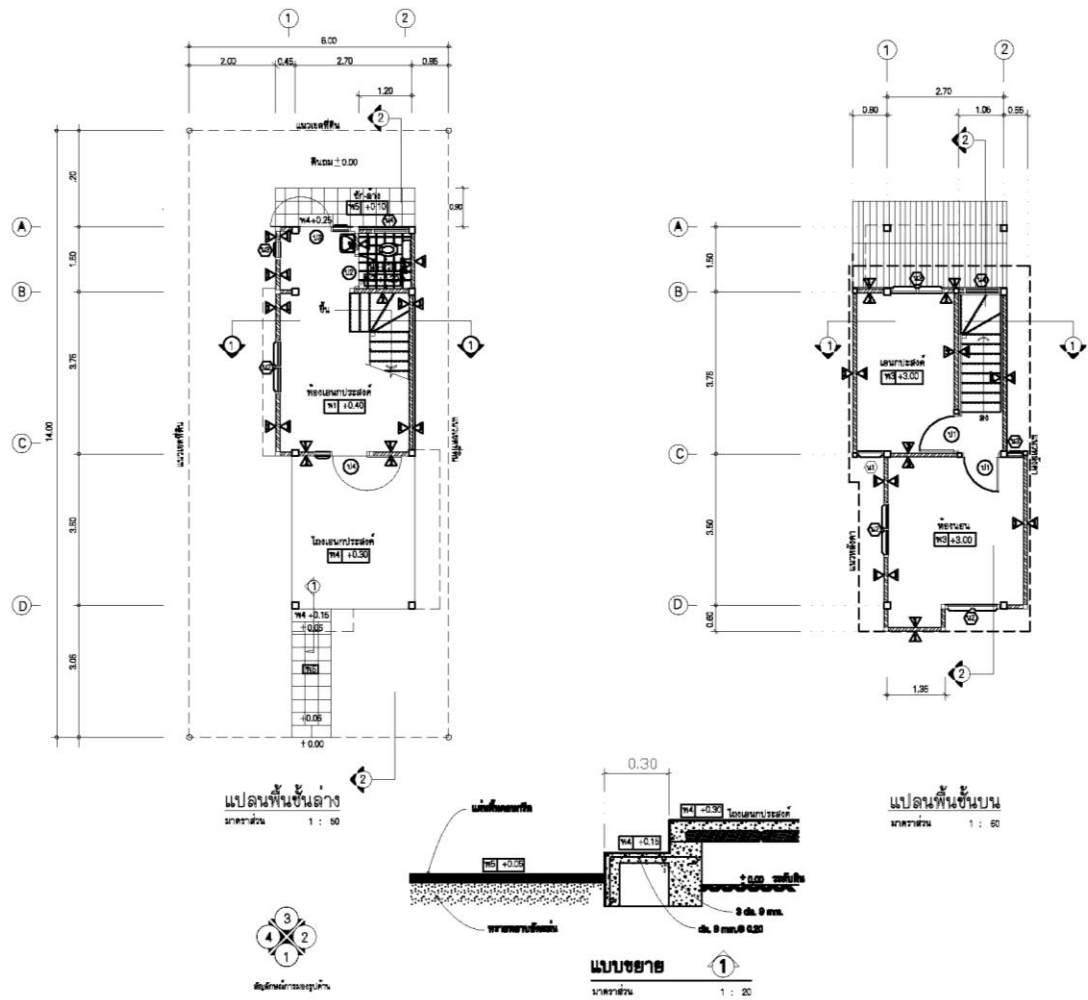
	<p>โครงการภาคเอกชนใกล้เคียง</p>
	<p>ถนน และ คลอง หน้าโครงการ</p>
	<p>สภาพรั้วโครงการ ความสูง 1.8 เมตร</p>

	<p>สภาพหน้าโครงการ</p>
	<p>สำนักงานชุมชน</p>
	<p>ลานกีฬาชุมชน</p>

	<p>ถนนหลักภายในชุมชน</p>
	<p>บ้านภายในโครงการ</p>

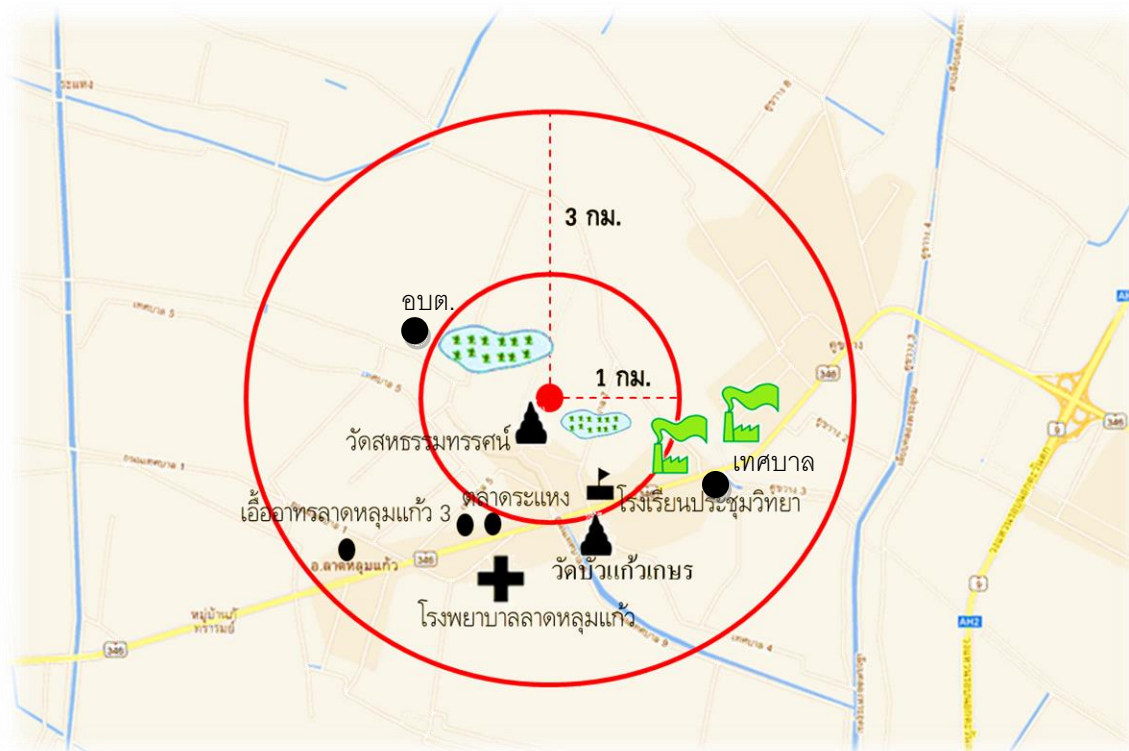
4.1.2 ลักษณะอาคาร

อาคารที่พักอาศัยประเภทบ้านเดี่ยว 2 ชั้น ขนาดที่ดิน 22.5 ตารางวา (แปลงมาตรฐาน 9.00x10.00) จำนวน 974 หน่วย ขนาด 1 ห้องนอน 1 ห้องน้ำ 1 ห้องเอนกประสงค์

ภาพที่ 4.3 แบบบ้านเดี่ยว โครงสร้างบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1

สาธารณูปการรอบ ๆ โครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1

ภาพที่ 4.4 พื้นที่ตั้งโครงการและบริเวณโดยรอบ

1. โรงเรียนประชุมวิทยา เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา ระยะห่าง 1 กิโลเมตร
2. วัดบัวแก้วเกษร ระหว่างเกิดเหตุการณ์อุทกภัย ผู้อยู่อาศัยในโครงการฯ ได้ตัดสินใจอพยพมาพักอาศัยที่วัดแห่งนี้เป็นจำนวนมาก ระยะห่างจากโครงการ 1.2 กิโลเมตร
3. วัดสธรรมทรรศน์ เป็นวัดที่ตั้งอยู่ติดกับโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1
4. โรงพยาบาลลาดหลุมแก้ว เป็นโรงพยาบาลประจำอำเภอ ช่วงเกิดเหตุการณ์อุทกภัยโรงพยาบาลแห่งนี้สามารถป้องกันไม่ให้น้ำเข้าท่วมโรงพยาบาลได้สำเร็จ ระยะห่างจากโครงการ 1.5 กิโลเมตร
5. ตลาดระแหง เป็นตลาดที่เก่าแก่ และผู้อยู่อาศัยในโครงการใช้เป็นที่ยับจ่ายซื้อสินค้าต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ บริเวณหน้าตลาดมีสะพานที่ผู้อยู่อาศัยในโครงการใช้เป็นที่ยอดยานพาหนะระหว่างเกิดเหตุการณ์อุทกภัย ระยะห่างจากโครงการ 1.3 กิโลเมตร

6. โครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 3 เป็นโครงการบ้านเอื้ออาทรที่ผู้อยู่อาศัยในโครงการอพยพเข้ามาพักอาศัยในโครงการเป็นจำนวนมากโดยได้รับการอำนวยความสะดวกจากการเคหะแห่งชาติ ระยะห่างจากโครงการ 1.3 กิโลเมตร
7. ที่ว่าการอำเภอลาดหลุมแก้ว ตั้งอยู่ห่างจากโครงการ 2.8 กิโลเมตร

4.2 ลักษณะเศรษฐกิจ สังคม และครัวเรือนของผู้อยู่อาศัย

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในภาคอีสานและภาคกลางในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 38 และ 20) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คนต่อครัวเรือน โดยสมาชิกส่วนใหญ่เป็นสมาชิกวัยทำงาน มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เป็นสมาชิกผู้สูงอายุ การศึกษาของหัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่จะสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 28 และ 21) หัวหน้าครอบครัวจะประกอบอาชีพรับจ้างอิสระ และพนักงานเอกชน โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 5,000 – 15,000 บาท (ร้อยละ 38) ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่การเคหะแห่งชาติในการพัฒนาที่อยู่อาศัย

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่อยู่อาศัยในโครงการมาแล้ว 3-4 ปี โดยการถือครองอยู่ในลักษณะผ่อนชำระกับทางธนาคาร มีระยะเวลาการผ่อนชำระ 30 ปี ผ่อนชำระเดือนละ 2,000 บาท มีเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่เช่าอาศัยโดยมีค่าเช่าเดือนละ 1,500 บาท โดยสาเหตุการตัดสินใจซื้อโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 จะใช้ปัจจัยทางการเงินเป็นหลัก เช่น ราคาถูก และสถาบันการเงินอนุมัติสินเชื่อให้ และผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ไม่เคยคำนึงถึงเรื่องอุทกภัยก่อนการตัดสินใจซื้อ

ตารางที่ 4.3 สถานภาพผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าบ้าน	57	71.25
ผู้อาศัย	23	28.75
Total	80	100

ตารางที่ 4.4 ภูมิลำเนาของครัวเรือนผู้อาศัย

ภูมิลำเนาเดิม	จำนวน	ร้อยละ
ภาคอีสาน	38	47.5
ภาคกลาง	20	25
ภาคเหนือ	12	15
กทม.	10	12.5
Total	80	100

ตารางที่ 4.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
4 คน	27	33.8
3 คน	17	21.2
5 คน	15	13.8
2 คน	12	10
6 คน	4	5
1 คน	3	2.5
8 คน	1	1.2
10 คน	1	1.2
Total	80	100

ตารางที่ 4.6 ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	23	28.8
มัธยมปลาย	17	21.2
มัธยมต้น	13	16.2
สูงกว่าปริญญาตรี	10	12.5
ปริญญาตรี	7	8.8
ไม่ได้ศึกษา	5	6.2
อาชีวศึกษา	5	6.2
Total	80	100

ตารางที่ 4.7 อาชีพและแหล่งอาชีพของผู้อยู่อาศัยภายในชุมชน

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับจ้าง	33	41.25
เอกชน	18	22.5
ค้าขาย	9	11.25
ส่วนตัว	8	10
ราชการ	7	8.75
พ่อบ้าน แม่บ้าน	2	2.5
รัฐวิสาหกิจ	3	3.75
Total	80	100
แหล่งอาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
นอกชุมชน	64	80
ชุมชน	11	13.75
ภายในบ้าน	5	6.25
Total	80	100

ตารางที่ 4.8 รายได้ครัวเรือน

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5000	13	16.25
5001-15000	30	37.5
15001-25000	22	27.5
25001-35000	5	6.25
35001-50000	4	5
50001 ขึ้นไป	6	7.5
Total	80	100

ตารางที่ 4.9 ระยะเวลาการอยู่อาศัย

ระยะเวลาการอยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
3 ปี	25	31.25
4 ปี	22	27.5
1 ปี	13	16.25
2 ปี	10	12.5
5 ปี	8	10
1.5 ปี	2	2.5
Total	80	100

ตารางที่ 4.10 ลักษณะการถือครองที่อยู่อาศัย

ลักษณะการถือครอง	จำนวน	ร้อยละ
ผ่อนชำระ	52	65
เช่า	20	25
เป็นเจ้าของ	8	10
	80	100

ตารางที่ 4.11 จากจำนวนผู้เช่า 20 คน ได้จ่ายค่าเช่าเดือนละเท่าไร

เช่าเดือนละ	จำนวน	ร้อยละ
1,500 บาท	8	40
2,000 บาท	6	30
2,500 บาท	6	30
	20	100

ตารางที่ 4.12 ระยะเวลาการผ่อนชำระของผู้ผ่อนชำระ

ระยะเวลาการผ่อนชำระ	จำนวน	ร้อยละ
30 ปี	20	38.46
20 ปี	15	28.85
25 ปี	15	28.85
23 ปี	2	3.85
Total	52	100

ตารางที่ 4.13 ค่าชำระเป็นรายเดือนของผู้ผ่อนชำระ

เดือนละกี่บาท	จำนวน	ร้อยละ
2,000 บาท	20	25
2,500 บาท	15	18.75
3,000 บาท	15	18.75
4,200 บาท	2	2.5
	52	100

ตารางที่ 4.14 เหตุผลในการเลือกที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย

เหตุผลในการเลือกที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
ราคาถูก	69	86.25
สถาบันการเงินอนุมัติ	53	66.25
ใกล้ที่ทำงาน	51	63.75
ใกล้โรงเรียนลูก	50	62.5
ใกล้ตลาด	49	61.25
เดินทางสะดวก	35	43.75
วัสดุก่อสร้าง	13	16.25
มั่นคงแข็งแรง	10	12.5
ใกล้บ้านญาติ	6	7.5
	336	100

4.3 การเตรียมความพร้อม การป้องกันที่อยู่อาศัย ก่อนเกิดภาวะอุทกภัย

ในวันที่ 16 ตุลาคม 2554 สถานการณ์น้ำท่วมในประเทศไทยได้ส่งผลกระทบต่ออำเภอลาดหลุมแก้ว โดยมีมวลน้ำได้ทำลายคันดินบริเวณรอบ ๆ แม่น้ำทางด้านเหนือของอำเภอและเข้าท่วมพื้นที่ในช่วงบ่ายของวันดังกล่าว โดยเวลาประมาณ 16.00 น. น้ำได้เข้าท่วมโครงการฯ ประมาณ 10 เซนติเมตรและเพิ่มระดับขึ้นอย่างรวดเร็วจนถึงระดับ 1.3 เมตรก่อนพระอาทิตย์ตกดิน

4.3.1 การเตรียมความพร้อม พฤติกรรมหลังจากทราบข่าว

4.3.1.1 ระดับท้องถิ่น หน่วยงานท้องถิ่นได้เตรียมการดังนี้

ช่องทางการติดต่อ ได้ทำประกาศติดไว้ที่หน่วยงานเพื่อแจ้งให้ประชาชนทราบแต่ไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์ค่อนข้างวุ่นวายทำให้มีประชาชนจำนวนไม่มากนักที่จะทราบข่าวจากทางองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น แต่เนื่องจากข่าวการเกิดเหตุอุทกภัยนั้นได้รับการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานข่าวต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชนทำให้ประชาชนในพื้นที่สามารถทราบข่าวได้จากทางอื่น ๆ นอกจากทางองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

4.3.1.2. ระดับชุมชน ผู้แทนบริหารจัดการโครงการได้จัดเจ้าหน้าที่ของห้างหุ้นส่วน ลีตีวัชร ชัฟฟลาย ยกมิเตอร์ไฟฟ้าทั้งหมดภายในโครงการ โดยใช้เวลาในการดำเนินการทั้งหมด 4 ชั่วโมง ทำให้ระหว่างเกิดเหตุอุทกภัย ผู้อยู่อาศัยภายในโครงการสามารถใช้ไฟฟ้าได้ รวมทั้งจัดเตรียมเครื่องสูบน้ำ จำนวน 2 เครื่อง เพื่อสูบน้ำออกจากโครงการระหว่างเกิดเหตุการณ์อุทกภัย

4.3.1.3 ระดับครัวเรือนผู้อยู่อาศัย

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เรื่องการเตรียมตัว การป้องกันที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัยมาก่อน จึงใช้วิธีการเรียนรู้จากสื่อโทรทัศน์(ร้อยละ 35) แต่ก็มีอีกจำนวนหนึ่งใช้วิธีการคิดเอาเองถึงร้อยละ 30 สำหรับสื่อโทรทัศน์นอกจากเป็นแหล่งเรียนรู้แล้วยังเป็นแหล่งข่าวแรกและแหล่งข่าวประจำที่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ใช้เป็นแหล่งข้อมูลอีกด้วย

พฤติกรรมหลังจากทราบข่าวแล้วผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะเตรียมแผนการอพยพ ขนย้ายทรัพย์สินขึ้นที่สูง และเตรียมอาหารและน้ำดื่ม มากที่สุด แต่ไม่ทำการป้องกันที่อยู่อาศัยโดยให้เหตุผลว่า ทางผู้จัดการหมู่บ้านแจ้งข่าวให้ทราบว่าจะไม่ต้องป้องกันที่อยู่อาศัย

4.3.2 การป้องกันที่อยู่อาศัย

4.3.2.1 ระดับท้องถิ่น ทั้งทางเทศบาลและทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำเขื่อนดินกั้นน้ำบริเวณแม่น้ำเจ้าพระยา และคลองต่าง ๆ ในพื้นที่ จัดเตรียมถุงยังชีพและอุปกรณ์เพื่อการดำรงชีวิตอื่น ๆ ที่จำเป็นให้ประชาชนในพื้นที่ จัดเตรียมศูนย์อพยพในพื้นที่ โดยศูนย์อพยพส่วนใหญ่จะเป็นวัด สถานที่ราชการที่อยู่ในพื้นที่น้ำท่วมไม่ถึง โดยใช้งบประมาณฉุกเฉินจากภายในหน่วยงาน เพื่อดำเนินการในเรื่องนี้ แต่ไม่สามารถเปิดเผยจำนวนเงินได้

4.3.2.2 ระดับผู้อยู่อาศัย

ลักษณะการป้องกันที่อยู่อาศัยจะเป็นการก่อกองระสอบทรายบริเวณผนังบ้าน โดยมีแหล่งวัสดุที่ใช้ในการป้องกันที่อยู่อาศัยจากตลาดระแหง ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากโครงการ 1 กิโลเมตร โดยมีค่าใช้จ่ายในการป้องกันที่อยู่อาศัย 5,000 – 10,000 บาท โดยมีรายละเอียดการป้องกันที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัยดังนี้

1. การป้องกันการโจรกรรม ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ยังไม่เคยประสบภาวะอุทกภัยมาก่อน จึงทำให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่ได้ป้องกันการโจรกรรม มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ใช้วิธีการล็อกกุญแจที่ประตูหน้าต่างให้แน่นหนา ให้เพื่อนบ้านดูแลให้และมีบางส่วนอยู่เฝ้าทรัพย์สินด้วยตนเอง

2. ระบบไฟฟ้า ได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารจัดการแทนในการย้ายมิเตอร์ไฟฟ้าให้สูงพ้นระดับน้ำท่วม ทำให้ระหว่างเกิดเหตุอุทกภัยผู้ที่ตัดสินใจไม่อพยพสามารถใช้ไฟฟ้าได้เป็นปกติ
3. ระบบสุขาภิบาล ผู้ป้องกันที่อยู่อาศัยได้ใช้วัสดุต่าง ๆ อุดซักโครกเพื่อป้องกันน้ำทะเลลักเข้าท่วมภายในบ้าน
4. เฟอร์นิเจอร์ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ตัดสินใจยกเฟอร์นิเจอร์ขึ้นชั้นสองของบ้านให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่ไม่ขนย้ายโดยปล่อยให้ น้ำท่วมเสียหายทั้งหมด
5. รั้ว กำแพงบ้าน ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่ทำการป้องกันในบริเวณนี้ เพราะลักษณะรั้วเป็นรั้วแบบโปร่ง ทำให้ยากแก่การป้องกัน
6. การป้องกันสัตว์รบกวน ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่ทำการป้องกันสัตว์รบกวนเนื่องจากขาดประสบการณ์ในการป้องกันที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย
7. ยานพาหนะ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เตรียมการป้องกันยานพาหนะโดยการนำไปจอดนอกโครงการ โดยพื้นที่ที่นำไปจอดจะเป็น สะพาน อาคารสูงในเมือง ในจังหวัดใกล้เคียง เช่น กรุงเทพฯ นนทบุรี เป็นต้น

ตารางที่ 4.15 แสดงจำนวนผู้ป้องกันที่อยู่อาศัยจากภาวะอุทกภัย

ป้องกันที่อยู่อาศัยหรือไม่	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ป้องกัน	57	71.25
ป้องกัน	23	28.75
	80	100

ตารางที่ 4.16 แหล่งข่าวแรกที่แจ้งให้ผู้อยู่อาศัยทราบถึงเหตุการณ์อุทกภัยที่จะมาถึงโครงการ

แหล่งข่าวแหล่งแรก	จำนวน	ร้อยละ
โทรทัศน์	57	62.5
ภายในชุมชน	21	18.8
อบต.	2	2.5
	80	100

ตารางที่ 4.17 แหล่งข่าวที่ผู้อยู่อาศัยติดตามอย่างต่อเนื่อง

แหล่งข่าวประจำ	จำนวน	ร้อยละ
TV	59	73.75
ภายในชุมชน	21	26.25
	80	100

ตารางที่ 4.18 แหล่งเรียนรู้การรับมืออุทกภัยของผู้อยู่อาศัยภายในโครงการ

แหล่งเรียนรู้	จำนวน	ร้อยละ
สื่อโทรทัศน์	28	35
คิดเอาเอง	24	30
เพื่อนบ้าน	11	13.75
Internet	10	12.5
หนังสือ	7	8.75
Total	80	100

ตารางที่ 4.19 พฤติกรรมหลังทราบข่าวอุทกภัยที่จะเกิดขึ้นกับที่อยู่อาศัย

พฤติกรรมหลังทราบข่าว	จำนวน	ร้อยละ
วางแผนอพยพ	68	85
เตรียมอาหารและน้ำดื่ม	68	85
ย้ายทรัพย์สิน	65	81.25
ติดต่อญาติ	30	37.5
ติดต่อศูนย์อพยพ	23	28.75
จัดหาอุปกรณ์ป้องกัน	22	27.5
เบิกเงินสด	21	26.25
	297	100

ตารางที่ 4.20 พื้นที่ปรับปรุงภายในที่อยู่อาศัย

พื้นที่ปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
ผนังบ้าน	23	100.00
พื้นที่ระบายน้ำ	20	86.96
ห้องส้วม	18	78.26
ประตูหน้าต่าง	16	69.57
รั้ว	13	56.52
Total	90	100

ตารางที่ 4.21 รูปแบบการป้องกันที่อยู่อาศัยของผู้ป้องกันที่อยู่อาศัย

รูปแบบการป้องกัน	จำนวน	ร้อยละ
วางกระสอบทราย	23	100.00
ก่อกำแพง	20	86.96
อุดรอยรั้ว	15	65.22
ติดตั้งเครื่องสูบน้ำ	2	8.70
Total	60	100

ตารางที่ 4.22 ข้อมูลค่าใช้จ่ายในการป้องกันที่อยู่อาศัย

ค่าใช้จ่ายในการป้องกัน	จำนวน	ร้อยละ
1,000 - 5,000 บาท	8	34.78
5,001 - 10,000 บาท	7	30.43
10,001 - 15,000 บาท	5	21.74
15,001 - 20,000 บาท	2	8.70
20,000 บาทขึ้นไป	1	4.35
	23	100

ตารางที่ 4.23 รายละเอียดการป้องกันที่อยู่อาศัย

การโจรกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ป้องกัน	44	55.00
อยู่เฝ้าบ้าน	21	26.25
ล็อกกุญแจ	9	11.25
ฝากช่างบ้าน	6	7.50
Total	80	100
ระบบไฟฟ้า	จำนวน	ร้อยละ
ผู้แทนบริหารจัดการย้ายมิเตอร์ขึ้น	37	46.25
ตัดไฟชั้น 1	28	35
แยกระบบไฟฟ้าชั้น 1 และชั้น 2	15	18.75
Total	80	100
ระบบสุขาภิบาล	จำนวน	ร้อยละ
ปิดวาล์วน้ำ	36	60
อุดส้วม	24	40
Total	60	100

เฟอร์นิเจอร์	จำนวน	ร้อยละ
เก็บขึ้นชั้นสอง	49	61.25
เสียหายหมด	26	32.5
เก็บเท่าที่เก็บได้	5	6.25
Total	80	100
รั้ว กำแพง	จำนวน	ร้อยละ
ปล่อยให้ท่วม	67	83.75
ก่อกำแพงรอบบ้าน	13	16.25
Total	80	100
สัตว์ร้าย	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ป้องกัน	32	55.17
เก็บกวาดพื้นที่ให้สะอาด	26	44.83
ปิดประตู	22	37.93
Total	80	100

ตารางที่ 4.24 แสดงข้อมูลการรักษาพาหนะของผู้อยู่อาศัยภายในโครงการ

การรักษาพาหนะ	จำนวน	ร้อยละ
นอกโครงการ	46	57.5
อื่น ๆ	22	27.5
ภายในโครงการ	12	15
Total	80	100

ตารางที่ 4.25 รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรักษาพาหนะของผู้อยู่อาศัย

อื่น ๆ	จำนวน	ร้อยละ
อาคารในตัวเมือง	11	50.00
คอยออกไปดูตลอด	4	18.18
นอนเฝ้าภายในรถ	4	18.18
นำพาหนะไปด้วย	3	13.64
ชั้น 2 ของบ้าน	2	9.09
ปิดรอน้ำมันทุกจุด ถอดแบตเตอรี่ระบบไฟฟ้า	2	9.09
Total	22	100

4.4 การรับมือสถานการณ์ฉุกเฉิน และการบรรเทาผลกระทบระหว่างภาวะอุทกภัย

4.4.1 ความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ

การเคหะแห่งชาติ มีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือด้านสถานที่อพยพ โดยการเตรียมโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 3 ซึ่งเป็นโครงการแนวสูง โดยการเคหะแห่งชาติได้เตรียมอาคารไว้เป็นศูนย์อพยพทั้งหมด 7 อาคาร รวมทั้งเป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครเข้ามาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยทั้งภายในโครงการและผู้ประสบภัยอื่น ๆ การเคหะแห่งชาติได้ใช้งบประมาณในการดำเนินการช่วยเหลือดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.26 งบประมาณรายจ่ายอุทกภัยของกองพัฒนาชุมชน 2

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
ค่าอาหาร	3,657,675
ถุงยังชีพ	252,047
ยานพาหนะ	165,035
วัสดุก่อสร้าง	141,094
เครื่องอุปโภค	15,581
ค่าแรงพนักงาน	24,448
อื่นๆ	177,216
รวม	4,433,096

จากตารางจะพบว่า รายจ่ายส่วนใหญ่จะเป็นรายจ่ายเกี่ยวกับค่าอาหารทั้งสิ้น โดยกองพัฒนาชุมชน 2 ได้ประสานงานกับบริษัทเอกชน และผู้อยู่อาศัยรอบ ๆ การเคหะแห่งชาติสำนักงานใหญ่ให้ช่วยเหลือจัดหาอาหารเพื่อนำไปมอบให้โครงการต่าง ๆ ที่ได้รับความเดือดร้อนประจำวัน โดยงบประมาณที่ได้รับมาเพื่อดำเนินการเป็นงบประมาณเร่งด่วนที่ทางกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้อนุมัติให้ใช้บรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน

ภาพที่ 4.5 ศูนย์อพยพโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 3

เทศบาลตำบลระแหง ทางเทศบาลดำเนินการช่วยเหลือผู้อยู่อาศัยภายในศูนย์อพยพต่าง ๆ ดังนี้

1. จัดเตรียมความพร้อมศูนย์อพยพเพื่อรองรับผู้ประสบภัยพิบัติให้สามารถเข้าพักอาศัยได้เพียงพอต่อความต้องการ
2. จัดเตรียมอาหาร น้ำดื่ม ให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้อพยพ และส่งมอบให้ผู้ประสบภัยทุกวัน
3. ประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ ให้เข้ามาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในพื้นที่ โดยเน้นไปที่หน่วยงานในพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง

4. ประสานภาคเอกชน โรงงานต่าง ๆ ในพื้นที่ ให้ส่งความช่วยเหลือเข้ามาช่วยเหลือผู้ประสบภัยในเขตพื้นที่
5. ติดต่อประสานงานโรงพยาบาลในพื้นที่ให้สามารถรองรับผู้ป่วยฉุกเฉินได้
6. แจ้งให้ประชาชนรับทราบถึงการจัดเตรียมหลักฐานในการขอรับเงินเยียวยาจากภาครัฐบาล

ทหาร ได้ให้ความช่วยเหลือด้านการเดินทาง การอพยพ อาหารน้ำดื่ม รวมทั้งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต

หน่วยงานภาคเอกชนอื่น ๆ เช่น ช่อง 3 เครือเจริญโภคภัณฑ์ โรงงานในบริเวณใกล้เคียง ได้ช่วยเหลือด้านถุงยังชีพ อาหาร น้ำดื่ม

4.4.2 การรับมือระดับผู้อยู่อาศัย

แม้ว่าจะมีเหตุอุทกภัยที่รุนแรง แต่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ยังคงให้ความช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังและความสามารถ โดยส่วนใหญ่จะให้ความช่วยเหลือในรูปแบบการทำอาหารและแพ็คอาหารที่ศูนย์อพยพ สถานที่ราชการ และดูแลทรัพย์สินให้เพื่อนบ้าน

รายได้ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ลดลงประมาณ 10,000 บาทต่อเดือนเนื่องจากผู้อยู่อาศัยในโครงการประกอบอาชีพรับจ้างอิสระจึงได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก ซึ่งหากไม่มีเงินเก็บหรือกู้ยืมจากญาติพี่น้อง ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จะได้รับความยากลำบากในการดำเนินชีวิตมากขึ้น

ผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนี้ได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่อพยพออกจากโครงการ กับกลุ่มที่อยู่อาศัยภายในโครงการ

4.4.2.1 ผู้อพยพออกนอกโครงการ

ผู้ที่ตัดสินใจอพยพออกนอกโครงการการระหว่างเกิดเหตุอุทกภัย มีจำนวนมากกว่าผู้ตัดสินใจอยู่ภายในโครงการ โดยคิดเป็นร้อยละ 74 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ระยะเวลาการอพยพ ผู้ตัดสินใจอพยพใช้เวลาอพยพอยู่อาศัยนอกโครงการเป็นเวลา 60 วัน คิดเป็นร้อยละ 57 ของผู้อพยพทั้งหมด โดยผู้อพยพที่เหลือยังคงมีระยะเวลาการอพยพที่ใกล้เคียงกันด้วย โดยการอพยพได้รับความช่วยเหลือจากการเคหะแห่งชาติและทหาร นำรถขนาดใหญ่เข้ามาให้ผู้อพยพโดยสารออกนอกพื้นที่

2. ผู้อพยพส่วนใหญ่ตัดสินใจอพยพไปพักอาศัยที่บ้านญาติ ร้อยละ 44 เนื่องจากได้รับความสะดวกมากกว่าไปที่อื่นและประหยัดค่าใช้จ่าย ลำดับรองลงมาอพยพไปศูนย์อพยพที่การเคหะและเทศบาลฯ ได้จัดเตรียมไว้ให้ที่โครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 3 และวัดบัวแก้วเกษร
3. สาเหตุการตัดสินใจอพยพไปยังสถานที่ต่าง ๆ มีดังนี้
  - a. ผู้อพยพไปบ้านญาติ เพราะประหยัดค่าใช้จ่ายและรู้สึกคุ้นเคย ไม่ต้องปรับตัวและมีความเป็นกันเอง
  - b. ผู้ที่อพยพไปยังศูนย์อพยพ เนื่องจากขาดการวางแผนล่วงหน้าและเพื่อนบ้านชวน
4. ค่าใช้จ่ายในการอพยพ ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่าย 500 – 1,000 บาท ร้อยละ 60 และเสียค่าใช้จ่ายในการอพยพมากที่สุดคือ 2,000 บาท
5. สาเหตุการอพยพออกจากที่อยู่อาศัยเนื่องจาก น้ำท่วมสูง ไม่สามารถอยู่อาศัยได้ และมีสมาชิกในครอบครัวที่เป็นผู้สูงอายุและเด็กเล็ก
6. การเตรียมการก่อนกลับบ้าน ผู้ตัดสินใจอพยพส่วนใหญ่ใช้วิธีการโทรกลับมาหาเพื่อนบ้านเพื่อสอบถามข้อมูลสถานการณ์น้ำท่วมในโครงการ ว่าสามารถกลับเข้ามาอยู่อาศัยได้หรือไม่ และมีผู้ที่ไม่ได้เตรียมตัวใด ๆ ก่อนกลับบ้านในอัตราเท่ากัน (ร้อยละ 18)

4.4.2.2 ผู้ตัดสินใจอยู่อาศัยภายในโครงการระหว่างเกิดเหตุอุทกภัย

1. สาเหตุที่ไม่อพยพ เนื่องจากเป็นห่วงทรัพย์สินและยังสามารถอยู่อาศัยที่ชั้นสองของตัวบ้านได้
2. อุปกรณ์ที่เตรียมสำหรับการอยู่อาศัยระหว่างเหตุการณ์อุทกภัยที่ผู้อยู่อาศัยให้ความสำคัญมากที่สุดคือ น้ำดื่ม อาหารแห้ง รองลงมาเป็นยารักษาโรค เครื่องมือสื่อสาร ในอัตราที่เท่า ๆ กัน แต่สิ่งที่คุณอยู่อาศัยให้ความสำคัญน้อยที่สุดคือ อุปกรณ์ในการขับถ่าย
3. รายละเอียดการอยู่อาศัยภายในโครงการมีดังนี้
  - a. พื้นที่อยู่อาศัย อยู่อาศัยที่ชั้นสองของตัวบ้าน

- b. การนอน นอนปกติบนชั้นสองของตัวบ้าน
  - c. การขับถ่าย ส่วนใหญ่เดินทางไปขับถ่ายที่อาคารผู้บริหารจัดการแทน บางส่วนขับถ่ายใส่ถุงและสัมลดยน้ำ
  - d. การชักล้าง ผู้อยู่อาศัยต่อน้ำจากชั้น 1 ขึ้นมาใช้ที่ชั้นสองของบ้าน มีบางส่วนชักล้างบริเวณบันได
  - e. การหาอาหาร ส่วนใหญ่รออาหารจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่บริจาคเข้ามา
  - f. การกำจัดขยะจากน้ำท่วม ส่วนใหญ่จะเอาไปทิ้งไว้หน้าโครงการเพื่อให้ทางเทศบาลรับไปจัดการอีกทีหนึ่ง
4. ปัญหาที่พบมากที่สุดเป็นเรื่องการเดินทาง ที่มีค่าใช้จ่ายที่แพงและต้องเดินทางหลายต่อรวมทั้งภูมิภาคที่เปลี่ยนแปลงไประหว่างเกิดเหตุการณ์อุทกภัย ทำให้ยากต่อการสังเกตุดำดับรองลงมาเป็นเรื่องอาหารที่ได้รับซ้ำและการลักขโมยทรัพย์สิน
5. ใช้จ่ายระหว่างการอยู่อาศัยภายในโครงการ โดยเฉลี่ยแล้วจะมีรายจ่าย 300 – 500 บาทต่อวัน โดยเสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเดินทางมากที่สุด

ตารางที่ 4.27 สภาพทั่วไปภายในโครงการระหว่างเกิดเหตุอุทกภัยพฤษภาคม 2554

ภาพ	คำอธิบาย
	<p>ความสูงของน้ำ หลังจากน้ำเข้าท่วมพื้นที่ 1 เดือน</p>
	<p>น้ำท่วมภายในโครงการ</p>
	<p>น้ำท่วมภายในโครงการ</p>

ตารางที่ 4.28 การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด

ความช่วยเหลือผู้อื่น	จำนวน	ร้อยละ
ช่วย	68	85
ไม่	12	15
Total	80	100

ตารางที่ 4.29 รายละเอียดเพิ่มเติมเรื่องการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นระหว่างเกิดเหตุอุทกภัย

ช่วยเหลือโดย	จำนวน	ร้อยละ
ทำอาหาร แพ้คของ	38	47.5
ช่วยเพื่อนบ้านดูแลบ้าน	22	27.5
ช่วยเก็บขยะในชุมชน	8	10
	68	100

ตารางที่ 4.30 ข้อมูลการลดลงของรายได้ผู้อยู่อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1

รายได้ลดลงหรือไม่	จำนวน	ร้อยละ
ลดลง	56	70
ไม่	24	30
Total	80	100
ลดลงเท่าไรต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
10,000 บาท	43	53.75
20,000 บาท	8	10
3,000 บาท	2	2.5
7,000 บาท	2	2.5
1,500 บาท	1	1.25
	56	100

ตารางที่ 4.31 แสดงจำนวนผู้อพยพออกจากที่อยู่อาศัย

อพยพหรือไม่	จำนวน	ร้อยละ
อพยพ	45	56.25
ไม่อพยพ	21	26.25
อพยพแล้วย้ายกลับก่อนน้ำลด	14	17.5
Total	80	100

ตารางที่ 4.32 จำนวนวันที่อพยพออกจากที่อยู่อาศัยและไม่ได้อยู่ในโครงการ

อพยพกี่วัน	จำนวน	ร้อยละ
60 วัน	26	57.78
30 วัน	8	17.78
45 วัน	7	15.56
100 วัน	2	4.44
70 วัน	2	4.44
Total	45	100

ตารางที่ 4.33 สถานที่ที่ผู้อพยพตัดสินใจอพยพไปพักอาศัยช่วงเกิดเหตุอุทกภัย

สถานที่อพยพ	จำนวน	ร้อยละ
บ้านญาติ	20	44.44
ศูนย์อพยพ	12	26.67
ต่างจังหวัด	10	22.22
บ้านคนรู้จัก	3	6.67
Total	45	100

ตารางที่ 4.34 ข้อมูลศูนย์อพยพที่ผู้อพยพตัดสินใจอพยพเข้าพักอาศัย

ศูนย์อพยพ	จำนวน	ร้อยละ
เรืออาหาร 3	6	50
วัดบัวแก้ว	4	33.33
บนสะพานข้ามแยก ตลาดระแหง	2	16.67
Total	12	100

ตารางที่ 4.35 แสดงสาเหตุการตัดสินใจเลือกสถานที่อพยพ

สาเหตุการตัดสินใจเลือกสถานที่อพยพ	จำนวน	ร้อยละ
บ้านญาติ	16	35.6
ใกล้ที่อยู่อาศัย	13	28.9
ไม่มีการวางแผน	9	20.0
เพื่อนบ้านชวน	5	11.1
ทำงานต่อเนือง	2	4.4
Total	45	100

ตารางที่ 4.36 แสดงค่าใช้จ่ายเฉพาะการอพยพออกจากที่อยู่อาศัย

ค่าใช้จ่ายในการอพยพ	จำนวน	ร้อยละ
500 - 1,000 บาท	27	60
1,001 - 2,000 บาท	16	35.6
2,001 บาทขึ้นไป	2	4.4
Total	45	100

ตารางที่ 4.37 สาเหตุการตัดสินใจอพยพออกจากที่อยู่อาศัย

สาเหตุที่ตัดสินใจอพยพ	จำนวน	ร้อยละ
น้ำขึ้นสูง	16	35.56
มีเด็กเล็กและผู้สูงอายุ	6	13.33
ไม่สามารถอยู่อาศัยได้	6	13.33
เดินทางลำบาก	5	11.11
ขาดอาหาร	4	8.89
ตกใจกลัว	3	6.67
สัตว์พิษ	2	4.44
โดยตัดน้ำ ไฟฟ้า	2	4.44
ดูแลโรงงาน ทำงานต่อเนื่อง	1	2.22
Total	45	100

ตารางที่ 4.38 รายละเอียดการเตรียมตัวก่อนกลับบ้านของผู้อพยพ

การเตรียมการก่อนกลับบ้าน	จำนวน	ร้อยละ
โทรถามเพื่อนบ้าน	8	17.78
ไม่ได้เตรียมตัว	8	17.78
เก็บของจ้างรถไปส่งของ	6	13.33
ใช้เรือกลับมาดูบ้านบ่อย ๆ	6	13.33
เตรียมของมาทำความสะอาด	5	11.11
ขับรถกลับมาดูที่โครงการ	4	8.89
ดูระดับน้ำที่ศูนย์อพยพ	4	8.89
สำรวจ 4-5 ครั้ง	4	8.89
Total	45	100

ตารางที่ 4.39 สาเหตุที่ผู้อยู่อาศัยภายในโครงการช่วงประสบอุทกภัยตัดสินใจไม่อพยพ

ทำไมไม่อพยพ	จำนวน	ร้อยละ
เป็นห่วงทรัพย์สิน	13	59
สามารถอยู่อาศัยชั้นสองได้	6	27
ยังสามารถหาอาหารได้	3	14
Total	22	100

ตารางที่ 4.40 สิ่งของผู้อยู่อาศัยภายในโครงการเตรียมพร้อมรับมือกับอุทกภัย

สิ่งของที่เตรียมรับมือน้ำท่วม	จำนวน	ร้อยละ
น้ำดื่ม	80	100.0
อาหารแห้ง	68	85.0
ยารักษาโรค	54	67.5
เครื่องมือสื่อสาร	54	67.5
เครื่องนุ่งห่ม	43	53.8
เงินสด	40	50.0
เอกสารสำคัญ	38	47.5
อุปกรณ์ขั้วถ่าย	26	32.5
Total	403	100

ตารางที่ 4.41 รายละเอียดการอยู่อาศัยภายในโครงการระหว่างประสบอุทกภัย

ลักษณะการอยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
ภายในตัวบ้าน	22	100
	22	100
การนอน	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นสอง	11	50
ใช้ชีวิตปกติ	11	50
Total	22	100

การขั้บถ่่าย	จำนวน	ร้อยละ
ไปที่สำนักงาน	16	72.7
ใส่ถู่	6	27.3
Total	22	100
การหาอาหาร	จำนวน	ร้อยละ
รอบริจาค	12	54.5
ซื้อ	8	36.4
ทำกินเอง	2	9.1
Total	22	100
การซ้กถู่	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นสอง	14	63.6
ซ้กถู่ตรงบันได	8	36.4
Total	22	100
รายละเอียดการขั้บถ่่าย	จำนวน	ร้อยละ
ขั้บถ่่ายที่สำนักงาน	12	54.5
เก้้าซื้อถู่มีถู่ดำรอง	6	27.3
ห้องส้วมลอยน้ำ	4	18.2
Total	22	100
การจัดการขยะ	จำนวน	ร้อยละ
เก็บไปทิ้งหน้าหมู่บ้าน	12	54.5
เทศบาลเก็บ	4	18.2
เก็บใส่ถู่ดำ	3	13.6
ใส่ถู่แล้วโยนทิ้งไปตามสภาพ	3	13.6
Total	22	100

ตารางที่ 4.42 ปัญหาที่พบระหว่างอยู่อาศัยภายในโครงการฯ

ปัญหา	ผู้อพยพ	ผู้อยู่อาศัยภายในโครงการ
ค่าเดินทางแพง	✓	✓
การลักขโมย	✓	
ทานอาหารที่เสียแล้ว		✓
ไม่มีน้ำดื่ม		✓
ขยะมูลฝอย	✓	✓
มือเท้าเปื่อย สัตว์มีพิษ		✓

ตารางที่ 4.43 หน่วยงานที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือภายในโครงการฯ

หน่วยงาน	อาหาร	น้ำดื่ม	ศูนย์อพยพ	การเดินทาง
การเคหะแห่งชาติ	✓	✓	✓	
เทศบาลตำบลระแหง	✓	✓	✓	
ทหาร				✓
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์		✓	✓	
รัฐบาล		✓	✓	
ช่อง 3		✓	✓	

4.5 การฟื้นฟูและการพัฒนาหลังภาวะอุทกภัย

4.5.1 การเคหะแห่งชาติ

การเคหะแห่งชาติได้เข้ามาช่วยผู้อยู่อาศัยภายในโครงการดำเนินการต่าง ๆ ดังนี้

1. ทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะภายในโครงการ ในวันที่ 11 ธันวาคม 2554 โดยประสานความร่วมมือกับผู้อยู่อาศัยภายในโครงการโดยผ่านทางผู้บริหารจัดการแทน
2. ดำเนินการซ่อมแซมบ่อน้ำบาดน้ำเสีย ซึ่งได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์อุทกภัยปี 2554 ซึ่งดำเนินการแล้วเสร็จช่วงปลายปี 2555

ภาพที่ 4.6 วันทำความสะอาดใหญ่โดยความร่วมมือระหว่างการเคหะแห่งชาติ
และผู้บริหารจัดการแทน

ตารางที่ 4.44 รายจ่ายหลังเกิดเหตุการณ์อุทกภัยของผู้บริหารจัดการแทน

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
ค่าน้ำ	170,000
ค่าไฟฟ้า	230,000
ค่าทำความสะอาด	30,000
รวม	430,000

จากตาราง ค่าน้ำค่าไฟฟ้า ผู้บริหารจัดการต้องรับผิดชอบตามคำสั่งของการเคหะแห่งชาติจ่ายให้กับโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 3 ที่รองรับการอพยพจากผู้อยู่อาศัยโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 เป็นเวลา 60 วัน จำนวน 7 อาคาร

4.5.2 เทศบาลตำบลระแหง

เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการต่างๆ ดังนี้

1. จัดการจัดเก็บขยะต่างๆ ในพื้นที่ โดยนำขยะเหล่านั้นไปทิ้งที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ส่งเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบความเสียหายจากเหตุอุทกภัยของประชาชนในพื้นที่เพื่อรับเงินเยียวยาตามความเหมาะสมต่อความเสียหาย
3. ดำเนินการเรื่องเงินเยียวยา และกำหนดวันให้ผู้อยู่อาศัยได้รับเงินเยียวยากับทางอำเภอโดยตรง
4. จัดสรรงบประมาณปรับปรุงพื้นที่สาธารณชนต่าง ๆ ในเขตเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล

4.5.3 ผู้อยู่อาศัย

4.5.3.1 การปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่จะปรับปรุงให้มีสภาพเหมือนเดิมก่อนเกิดเหตุอุทกภัย โดยไม่เปลี่ยนแปลงโครงสร้างของที่อยู่อาศัยมากนัก มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จะปรับปรุงพัฒนาให้แตกต่างจากเดิม ซึ่งพื้นที่การปรับปรุงพัฒนาส่วนใหญ่จะเป็น รั้ว กำแพง และยกพื้นให้สูงขึ้นอีกเล็กน้อย จากการสำรวจที่อยู่อาศัยภายในโครงการจำนวน 974 หลังคาเรือน พบว่า มีบ้านที่ปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้แตกต่างจากเดิมเพื่อรับมือกับภาวะอุทกภัยในอนาคตมีทั้งหมด 56 หลัง คิดเป็นร้อยละ 5.7 ปรับปรุงให้แตกต่างจากเดิม และมีร้านค้าอีก 7 หลัง คิดเป็นร้อยละ 0.7 และหากรวมทั้งสองประเภทมีเพียงร้อยละ 6.4 เท่านั้น

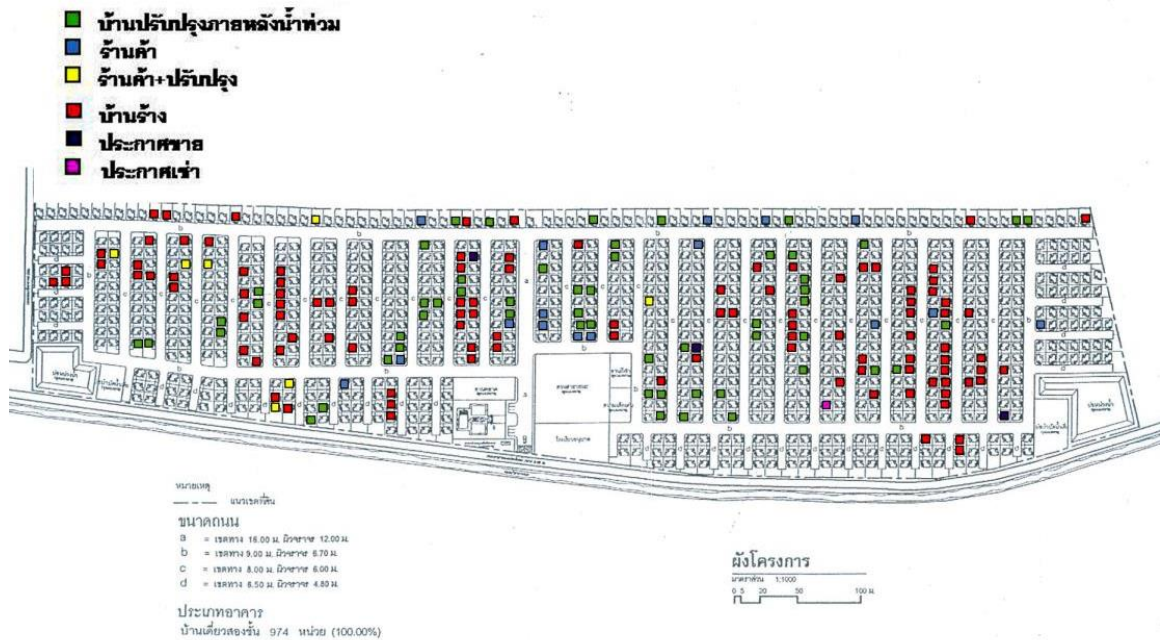
4.5.3.2 พื้นที่ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ให้ความสำคัญกับประตูมากที่สุด เนื่องจากเป็นส่วนที่ป้องกันบ้านจากการโจรกรรม รongลงมาเป็นพื้นที่ระบายน้ำ พื้น ห้องครัวตามลำดับ

4.5.3.3 ระยะเวลาการปรับปรุงที่อยู่อาศัย มีการลดหลั่นกันไปตามงานที่ต้องปรับปรุง ส่วนใหญ่แล้วจะใช้เวลาในการปรับปรุงเพียง 1 วัน และมากที่สุด 45 วัน

4.5.3.4 แหล่งที่มาของเงิน เพื่อการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่จะใช้เงินออม รongลงมาเป็นเงินจากสถาบันการเงินและเงินเยียวยาจากรัฐบาล โดยส่วนใหญ่จะได้รับเงินประมาณ 10,000 – 15,000 บาท โดยเงินที่ได้รับ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์คิดว่าไม่เพียงพอเนื่องจากเหตุอุทกภัยสร้างความเสียหายมากกว่าเรื่องที่อยู่อาศัย และมีบางส่วนไม่ได้รับเงินเยียวยาเนื่องจากเป็นผู้เช่าอาศัย

4.5.3.5 การตัดสินใจสำหรับอนาคต ผู้อยู่อาศัยไม่คิดที่จะย้ายไปอยู่ที่อื่น เนื่องจาก ยังคงมีความสะดวกในการเดินทางไปทำงาน โรงเรียนบุตร ติดต่อด้านขาย และต้องการให้ที่อยู่อาศัยเป็นมรดกต่อไป ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ยังเสนอแนะให้ทางโครงการจัดทำศูนย์อพยพสำหรับช่วงภัยพิบัติภายในโครงการโดยใช้อาคารผู้บริหารจัดการแทนเป็นสถานที่อพยพ

ภาพที่ 4.7 ผังโครงการแสดงบ้านประเภทต่าง ๆ หลังจากภาวะอุทกภัย

จากการสำรวจล่าสุดวันเสาร์ที่ 2 กุมภาพันธ์ 2556 พบว่ามีบ้านประเภทต่าง ๆ ภายในโครงการ 7 ประเภท ดังนี้

1. บ้านที่ปรับปรุงภายหลังเกิดอุทกภัย จำนวน 56 หลัง คิดเป็นร้อยละ 5.7
2. บ้านที่ปรับปรุงเป็นร้านค้า จำนวน 16 หลัง คิดเป็นร้อยละ 1.6
3. บ้านที่ปรับปรุงเป็นร้านค้าและปรับปรุงหลังเกิดอุทกภัย จำนวน 7 หลัง คิดเป็นร้อยละ 0.7
4. บ้านที่มีผู้อยู่อาศัย จำนวน 107 หลัง คิดเป็นร้อยละ 11
5. บ้านที่ประกาศขาย จำนวน 3 หลัง คิดเป็นร้อยละ 0.3
6. บ้านที่ประกาศให้เช่า จำนวน 1 หลัง คิดเป็นร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.45 สภาพโดยทั่วไปภายหลังเหตุการณ์อุทกภัย

ภาพ	คำอธิบาย
	<p>น้ำท่วมสูงนอกโครงการ วัดจากพื้นถนนถึงจุดท่วมสูงสุด ได้ความสูง 130 เซ็นติเมตร</p>
	<p>ระดับน้ำท่วมสูงสุดภายในโครงการ วัดจากพื้นถนนถึงจุดสูงสุด ได้ความสูง 140 เซ็นติเมตร</p>
	<p>ระดับน้ำท่วมภายในตัวบ้าน หากวัดความสูงในห้องน้ำ ได้ความสูง 80 เซ็นติเมตร</p>

	<p>ระดับน้ำท่วมสูงภายในตัวบ้าน วัดจากพื้นบ้านถึงจุดสูงสุด ได้ความสูง 74 เซนติเมตร</p>
 <p>→ 1.4 เมตร</p> <p>→ 1.3 เมตร</p>	<p>ระดับความสูงของน้ำท่วมบริเวณถนน และภายในโครงการ</p>

ตารางที่ 4.46 รูปแบบการปรับปรุงที่อยู่อาศัยหลังประสบอุทกภัย

ลักษณะการปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
ทำให้เหมือนเดิม	74	92.5
ทำให้แตกต่างจากเดิม	6	7.5
Total	80	100
ปรับปรุงโดย	จำนวน	ร้อยละ
ยกพื้นให้สูงขึ้น 20 ซม.	3	50
เปลี่ยนรูปแบบกำแพง	3	50
	6	100

ตารางที่ 4.47 ข้อมูลพื้นที่ปรับปรุงภายหลังประสบเหตุอุทกภัย

พื้นที่ปรับปรุง	จำนวน	ร้อยละ
ประตู	56	70
พื้นที่ระบายน้ำ	48	60
พื้น	39	48.75
ครัว	36	45
ผนัง	35	43.75
รั้ว	16	20
	230	100

ตารางที่ 4.48 แหล่งที่มาของเงินทุนในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย

แหล่งเงิน	จำนวน	ร้อยละ
เงินออม	43	53.75
สถาบันการเงิน	20	25
รัฐบาล	11	13.75
นอกระบบ	6	7.5
Total	80	100

ตารางที่ 4.49 ข้อมูลการรับเงินเยียวยาจากรัฐบาลของผู้อยู่อาศัยภายในโครงการ

ได้รับเงินจากรัฐบาลหรือไม่	จำนวน	ร้อยละ
ได้รับ	68	85
ไม่ได้รับ	12	15
Total	80	100

ตารางที่ 4.50 จำนวนเงินเยียวยาที่ได้รับจากรัฐบาล

จำนวนเงิน	จำนวน	ร้อยละ
10,0001 - 15,000 บาท	35	51.47
15,001 - 20,000 บาท	18	26.47
5,001 - 10,000 บาท	9	13.24
20,000 บาทขึ้นไป	6	8.82
Total	68	100

ตารางที่ 4.51 เงินเยียวยาที่ได้รับเพียงพอต่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัยหรือไม่

พอหรือไม่	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เพียงพอ	56	82.35
เพียงพอ	12	17.65
Total	68	100

ตารางที่ 4.52 การตัดสินใจเรื่องที่อยู่อาศัยในอนาคต

จะย้ายหรือไม่	จำนวน	ร้อยละ
ไม่คิด	72	90
คิดจะย้าย	8	10
Total	80	100
ย้ายเพราะ	จำนวน	ร้อยละ
กลัวน้ำท่วมอีก	8	100
Total	8	100
ไม่ย้ายเพราะ	จำนวน	ร้อยละ
ใกล้แหล่งงาน	68	85
ใกล้สถานศึกษาบุตร	56	70
สาธารณูปการ	39	48.75
เดินทางสะดวก	48	60
Total	211	100

ตารางที่ 4.53 การตัดสินใจในอนาคตของโครงการเพื่อรับมืออุทกภัยในอนาคต

ควรมีสุนัขอพยพหรือไม่	จำนวน	ร้อยละ
ควร	72	90
ไม่ควร	8	10
Total	80	100
พื้นที่	จำนวน	ร้อยละ
สำนักงานโครงการ	54	75
สนามหน้าหมู่บ้าน	16	22
หน้าโครงการ	2	3
Total	72	100

4.6 การพัฒนาเพื่อรับมือภัยพิบัติในอนาคตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่อยู่อาศัยทั้ง 4 หน่วยงาน ได้แก่ การเคหะแห่งชาติ ผู้บริหารจัดการแทนเทศบาลตำบลระแหงและองค์การบริหารส่วนตำบลระแหงนั้น พบว่า ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่มีหน่วยงานใดที่คิดจะวางแผนรับมือภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เนื่องจากมีความเห็นว่าอยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่ และไม่สามารถคาดการณ์การเกิดภัยพิบัติได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัยทำให้ได้ข้อสรุปดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัยฯ ครั้งนี้ได้ข้อสรุปดังนี้

5.1.1 ภาพรวม การประสานงาน และการแบ่งค่าใช้จ่ายในการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย

ภาพรวมสถานการณ์อุทกภัยในพื้นที่ ในวันที่ 16 ตุลาคม 2554 สถานการณ์น้ำท่วมในประเทศไทยได้ส่งผลกระทบต่ออำเภอลาดหลุมแก้ว โดยมีมวลน้ำได้ทำลายคันดินบริเวณรอบ ๆ แม่น้ำทางด้านเหนือของอำเภอและเข้าท่วมพื้นที่ในช่วงบ่ายของวันดังกล่าว โดยเวลาประมาณ 16.00 น. น้ำได้เข้าท่วมโครงการฯ ประมาณ 10 เซนติเมตรและเพิ่มระดับขึ้นอย่างรวดเร็วจนถึงระดับ 1.3 เมตรก่อนพระอาทิตย์ตกดิน

การประสานงาน หน่วยงานหลักที่จัดการเรื่องการประสานงานเรื่องศูนย์อพยพ และ ติดต่อหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาให้ความช่วยเหลือในพื้นที่ คือ 1.การเคหะแห่งชาติ และ 2.เทศบาลตำบลระแหง โดย

การเคหะแห่งชาติได้รับคำสั่งจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้เตรียมความพร้อมด้านศูนย์อพยพและอาหารให้กับผู้ประสบภัยทั้งภายในโครงการของการเคหะและประชาชนทั่วไป ในวันที่ 16 ตุลาคม 2554 การเคหะแห่งชาติได้ดำเนินการติดต่อทหารให้เข้ามาอพยพผู้ประสบภัยออกจากพื้นที่ และตลอดระยะเวลาที่มีอุทกภัย การเคหะแห่งชาติก็ได้ใช้รถของหน่วยงานทหารดำเนินการขนส่งอาหาร น้ำดื่ม และเป็นพาหนะในการเดินทางของประชาชนในพื้นที่อีกด้วย และในวันที่ 11 ธันวาคม 2554 การเคหะแห่งชาติได้ร่วมมือกับผู้แทนบริหารจัดการโครงการ เข้ามาทำความสะอาดในพื้นที่

เทศบาลตำบลระแหง ได้ดำเนินการจัดเตรียมศูนย์อพยพไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น วัด สถานที่ราชการ และได้จัดสรรบุคลากรในหน่วยงานรับผิดชอบดูแลความเรียบร้อยต่าง ๆ ในศูนย์

อพยพ รวมทั้งได้ติดต่อหน่วยงานราชการและเอกชนในกรุงเทพมหานครเพื่อนำความช่วยเหลือเข้ามาในพื้นที่ประสบภัย

สรุปค่าใช้จ่ายในการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย ดังนี้

ผู้อยู่อาศัยภายในโครงการ ได้มีค่าใช้จ่ายตลอดระยะเวลาประสบภัยเฉลี่ย 25,000 – 40,000 บาท โดยมีค่าใช้จ่ายในการป้องกันและค่าซ่อมแซมที่อยู่อาศัยอย่างละ 5,000 – 10,000 บาท และได้รับเงินเยียวยาจากรัฐบาลจำนวน 10,000 – 15,000 บาท

การเคหะแห่งชาติ ใช้จ่ายอุทกภัยของกองพัฒนาชุมชน 2 เท่ากับ 4,433,096 โดยส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารและน้ำดื่ม

ผู้บริหารจัดการแทน ได้ออกค่าใช้จ่ายให้ศูนย์อพยพตามคำสั่งของการเคหะแห่งชาติทั้งสิ้น 400,000 บาท และค่าใช้จ่ายในการทำความสะดวกโครงการ 30,000 บาท

5.1.2 การจัดการที่อยู่อาศัย ก่อนอุทกภัย ระหว่างอุทกภัย และ การจัดการที่อยู่อาศัยหลังอุทกภัย

ผู้อยู่อาศัยภายในโครงการ

1. การเตรียมความพร้อม ผู้อยู่อาศัยเตรียมตัวอพยพ และ ขนทรัพย์สินขึ้นที่สูงทันทีที่ทราบข่าวอุทกภัย โดยมีบางส่วนทำการป้องกันที่อยู่อาศัยด้วย โดยไม่มีความรู้หรือประสบการณ์การป้องกัน และรับมือสถานการณ์อุทกภัยมาก่อน

2. การป้องกัน ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ไม่ป้องกันที่อยู่อาศัยเนื่องจากได้รับทราบข้อมูลจากผู้บริหารจัดการแทนว่าไม่ต้องป้องกันที่อยู่อาศัย

3. การรับสถานการณ์ฉุกเฉิน ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่อพยพไปยังบ้านญาติที่อยู่ในพื้นที่ที่ไม่ประสบอุทกภัยและศูนย์อพยพที่ทางการเคหะแห่งชาติและเทศบาลตำบลระแหงจัดเตรียมไว้ให้

4. การบรรเทาผลกระทบ ไม่มีการดำเนินการ

5. การฟื้นฟู ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ทำการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้มีสภาพเหมือนเดิมก่อนเกิดเหตุอุทกภัย แต่จะมีบางส่วนเท่านั้นที่ปรับปรุงให้แตกต่างจากเดิมเพื่อรับมือกับเหตุการณ์อุทกภัยในอนาคต

6. การพัฒนา ในจำนวนที่อยู่อาศัยภายในโครงการจำนวน 974 หลังนั้น มีเพียง 56 หลัง คิดเป็นร้อยละ 5.7 ปรับปรุงให้แตกต่างจากเดิม และมีร้านค้าอีก 7 หลัง คิดเป็นร้อยละ 0.7 และหาก

รวมทั้งสองประเภทมีเพียงร้อยละ 6.4 เท่านั้น ที่มีการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้สามารถรับมือกับภาวะอุทกภัยในอนาคตได้

การเคหะแห่งชาติ

1. ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เตรียมความพร้อมด้านศูนย์อพยพและอาหาร
2. การป้องกันติดต่อผู้แทนบริหารจัดการโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 เพื่อให้ดำเนินการยกมิเตอร์ไฟฟ้าขึ้นให้พ้นระดับน้ำท่วม
3. การรับสถานการณ์ฉุกเฉิน การเคหะแห่งชาติได้ดำเนินการติดต่อประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการอพยพผู้ประสบภัยไปยังศูนย์อพยพโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 3 ซึ่งเป็นอาคารสูง จำนวน 7 อาคาร
4. การบรรเทาผลกระทบ การเคหะแห่งชาติได้ดำเนินการติดต่อประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการจัดเตรียมอาหารและน้ำดื่มสำหรับผู้อยู่อาศัยภายในโครงการของการเคหะแห่งชาติเป็นประจำ โดยการจัดเตรียมอาหารได้ดำเนินการที่การเคหะแห่งชาติสำนักงานใหญ่และแจกจ่ายกระจายออกไปยังภูมิภาค โดยได้รับคำสั่งจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ดำเนินการเบิกงบประมาณฉุกเฉินสำรองจ่ายไปก่อน
5. การฟื้นฟู การเคหะแห่งชาติได้ดำเนินการประสานงานกับผู้บริหารจัดการแทนบ้านจัดสรรของโครงการดำเนินการจัดวันทำความสะอาดใหญ่หลังเหตุการณ์อุทกภัย และดำเนินการจัดสรรงบประมาณเพื่อซ่อมแซมบ่อน้ำบาดาน้ำเสียภายในโครงการทั้งสองจุด
6. การพัฒนา ยังไม่มีแผนการดำเนินการ

ผู้บริหารจัดการแทน

1. การเตรียมความพร้อม ประกาศแจ้งเตือนให้ผู้อยู่อาศัยภายในโครงการทราบว่าจะอพยพออกจากพื้นที่
2. การป้องกัน จัดสรรบุคคลากรดำเนินการยกมิเตอร์ไฟฟ้าให้พ้นระดับน้ำท่วม
3. การรับสถานการณ์ฉุกเฉิน ดำเนินการอพยพผู้อยู่อาศัยภายในโครงการออกจากพื้นที่โดยติดต่อหน่วยงานทหารให้นำรถเข้ามารับคนออกไป

4. การบรรเทาผลกระทบ ดูแลความเรียบร้อยต่าง ๆ ภายในโครงการ รวมทั้งติดต่อขอความช่วยเหลือทางด้านอาหารจากบุคคลภายนอกให้นำเข้ามามอบให้ผู้อยู่อาศัยภายในโครงการระหว่างเหตุการณ์อุทกภัย
5. การฟื้นฟู ร่วมมือกับการเคหะแห่งชาติ ในการดำเนินการทำความสะอาดใหญ่และซ่อมแซมบ่อหนองน้ำที่เสียหายจากเหตุการณ์อุทกภัย
6. การพัฒนา ยังไม่มีแผนการดำเนินการ

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

1. การเตรียมความพร้อม จัดเตรียมศูนย์อพยพเพื่อรองรับผู้อยู่อาศัยภายในเขตความรับผิดชอบ โดยใช้ศาสนสถาน และสถานที่ราชการอื่น ๆ ที่เหมาะสม
2. การป้องกัน ทำคันดินป้องกันการเข้าท่วมบริเวณแม่น้ำเจ้าพระยาและคูคลองต่าง ๆ
3. การรับสถานการณ์ฉุกเฉิน ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการที่อยู่ในกรุงเทพมหานครเพื่อขอความช่วยเหลือด้านอาหาร น้ำดื่ม และถุงยังชีพ
4. การบรรเทาผลกระทบแจ้งให้ประชาชนรับทราบถึงการเตรียมหลักฐานในการขอรับเงินเยียวยาจากภาครัฐบาล
5. การฟื้นฟู สำรวจความเสียหายและติดต่อขอเงินเยียวยาจากภาครัฐ
6. การพัฒนา ยังไม่มีแผนการดำเนินการ

ตารางที่ 5.1 ตารางสรุปการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย ปี 2554

ช่วงเวลา	กระบวนการ	ผู้อยู่อาศัย	การเคหะแห่งชาติ	ผู้บริหารจัดการแทน	อบต. และเทศบาล ระแหง
ก่อน	เตรียมพร้อม	วางแผนอพยพ ยกของขึ้นที่สูง	ติดต่อประสานงานศูนย์ อพยพ	ประกาศแจ้งเตือนให้ อพยพ	จัดเตรียมศูนย์อพยพ
	ป้องกัน	ไม่ป้องกันที่อยู่อาศัย	ยกมิเตอร์ หม้อแปลงไฟฟ้าขึ้นที่สูง		ทำคันดินรอบแม่น้ำและคู คลอง
ระหว่าง	การรับ สถานการณ์ ฉุกเฉิน	อพยพ	ประสานงานกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง	จัดการอพยพผู้อยู่อาศัย ออกจากพื้นที่	ติดต่อประสานหน่วยงาน เข้าช่วยเหลือ
	การบรรเทา ผลกระทบ	-	ช่วยเหลือด้านอาหารและ ที่อยู่อาศัย	ดูแลความเรียบร้อย ภายในโครงการ	แจ้งให้ประชาชน จัดเตรียมหลักฐานเพื่อขอ เงินเยียวยา
หลัง	การฟื้นฟู บูรณะ	ปรับปรุงที่อยู่อาศัย ให้เหมือนเดิม	ทำความสะอาดโครงการ ซ่อมแซมบ่อน้ำบาดน้ำเสีย	ทำความสะอาด โครงการ	สำรวจความเสียหายเพื่อ จ่ายเงินเยียวยา
	การพัฒนา	ปรับปรุงรั้วบ้าน		ไม่มีการวางแผน	

5.2 ปัญหาการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัยในโครงการบ้านเอื้ออาทร ลาดหลุมแก้ว 1 แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. ผู้อยู่อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1
  1. ผู้อยู่อาศัยมีปัญหาในการตัดสินใจว่าควรจะทำอย่างไรในช่วงก่อนเกิดเหตุอุทกภัย เนื่องจากมีการรับข้อมูลจากหลายแหล่งและมีความขัดแย้งกัน
  2. ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์การเผชิญอุทกภัย ทำให้การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติในช่วงเกิดอุทกภัยจึงใช้สื่อโทรทัศน์เป็นแหล่งข้อมูล เพราะเข้าถึงได้ง่ายที่สุด แต่ก็ยังไม่สามารถให้ข้อมูลได้ครบถ้วน
  3. ปัญหาด้านทุนทรัพย์ ผู้อยู่อาศัยไม่สามารถคาดการณ์ค่าใช้จ่ายที่จะต้องเกิดขึ้นจากเหตุอุทกภัย ไม่ว่าจะเป็นการป้องกันที่อยู่อาศัย การอพยพย้ายที่หรือเกิดเหตุอุทกภัย และการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยหลังจากอุทกภัย รวมทั้งเหตุการณ์อุทกภัยยังทำให้รายได้ของผู้อยู่อาศัยลดลงอีกด้วย
  4. ปัญหาเรื่องความช่วยเหลือที่เข้าถึงได้ยาก เนื่องจากโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 ตั้งอยู่ในซอยลึกเป็นแอ่งกระทะและล้อมรอบไปด้วยพื้นที่เกษตรกรรม

ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่จะเข้ามาให้ความช่วยเหลือเข้าถึงได้ยาก ส่งผลให้อาหาร น้ำดื่มที่ได้รับล่าช้าและอาจจะเน่าเสียรวมทั้งได้ในปริมาณที่น้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการ

2. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1

1. ความตื่นตกใจของผู้อยู่อาศัยภายในโครงการ ทำให้ยากต่อการจัดการและแจ้งข่าวสารข้อมูลเพื่อการรับมือภัยพิบัติ
2. เหตุการณ์อุทกภัยครั้งนี้เกิดขึ้นรวดเร็วมาก จนหลาย ๆ ฝ่ายไม่สามารถรับมือกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ทันเวลาที่
3. การเดินทางเข้าถึงพื้นที่ทำได้ลำบาก เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องพาหนะ จึงจำเป็นต้องขอความร่วมมือจากผู้อยู่อาศัยให้อพยพออกจากพื้นที่ แต่ไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรเนื่องจากข่าวการโจรกรรมทรัพย์สินต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
4. มีหน่วยงานที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือช่วงเกิดเหตุอุทกภัยน้อยมาก
5. การเข้ามาช่วยเหลือภายในโครงการ ต้องติดต่อผ่านหลายหน่วยงาน ทำให้อาหารที่ได้รับมาส่วนใหญ่เน่าเสีย
6. ผู้บริหารจัดการแทนต้องรับผิดชอบค่าน้ำค่าไฟฟ้าสำหรับศูนย์อพยพบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 3 เป็นจำนวนมาก
7. ไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้นำภายในโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1

5.3 อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย 2554 โครงการวิจัยความเชื่อมั่นและความต้องการที่อยู่อาศัย บ้านจัดสรรในเขตน้ำท่วม (ระยะที่ 1) เป็นโครงการวิจัยที่ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ร่วมมือกับธนาคารเกียรตินาคิน จัดการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับอุทกภัยในปี 2554 ซึ่งมีผลการอภิปรายดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.2 อภิปรายผลการวิจัย

	โครงการวิจัยความเชื่อมั่นและ ความต้องการที่อยู่อาศัยฯ	โครงการบ้านเอื้ออาทร ลาดหลุมแก้ว 1
สภาพเศรษฐกิจ สังคม	ผู้มีรายได้ปานกลางถึงสูง	ผู้มีรายได้ต่ำ
การป้องกันที่อยู่อาศัย	ป้องกันที่อยู่อาศัย	ไม่ป้องกันที่อยู่อาศัย
การอพยพ	อพยพ	
ระยะเวลาอพยพ	30 วัน	60 วัน
จะย้ายหรือไม่	ไม่ย้ายที่อยู่อาศัย	
ผลกระทบด้านรายได้	ไม่มีผลกระทบ	มีผลกระทบ

จากตารางอภิปรายผลการวิจัยพบว่าทั้งสองกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันในเรื่องรายได้ ซึ่งผู้มีรายได้ปานกลางถึงสูงมีรายได้ประจำ มีผลกระทบในเรื่องนี้น้อยกว่าผู้มีรายได้น้อย การป้องกันที่อยู่อาศัยจากภาวะอุทกภัยแตกต่างกันเพราะการรับข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน ผู้มีรายได้น้อยไม่แน่ใจว่าควรเชื่อข้อมูลจากหน่วยงานใด แต่ส่วนใหญ่ก็ยังตัดสินใจอพยพออกจากพื้นที่ แต่ระยะเวลาในการอพยพแตกต่างกันเนื่องจากพื้นที่วิจัยแตกต่างกัน และกลุ่มตัวอย่างทั้งสองงานวิจัยตัดสินใจอาศัยอยู่ในโครงการเดิมต่อไปแม้ว่าอาจจะเกิดอุทกภัยในอนาคต

5.4 ข้อดีข้อเสียของการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัยกรณีศึกษา: โครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

5.4.1 การป้องกันที่อยู่อาศัยจากภาวะอุทกภัย

ข้อดี

1. ลดปริมาณขยะ เศษดิน โคลน เข้ามาภายในเขตบ้าน ทำให้ง่ายต่อการทำความสะอาดภายหลังเหตุอุทกภัย
2. ชะลอความเร็วของน้ำที่จะเข้าท่วมที่อยู่อาศัย ทำให้มีเวลาขนย้ายทรัพย์สิน ลดความเสียหายของทรัพย์สิน และมีเวลาเตรียมตัวสำหรับการอพยพ

ข้อเสีย

1. มีค่าใช้จ่ายในการป้องกันที่อยู่อาศัยค่อนข้างสูง

5.4.2 ไม่ป้องกันที่อยู่อาศัยจากภาวะอุทกภัย

ข้อดี

1. ลดค่าใช้จ่ายในการป้องกันที่อยู่อาศัย โดยสามารถนำเงินในส่วนนี้ไปเตรียมตัวซื้อของใช้จำเป็น สำหรับการอพยพ หรืออยู่อาศัยภายในโครงการ

ข้อเสีย

1. ถ้าหากไม่มีการขนย้ายทรัพย์สินล่วงหน้า เมื่อน้ำเข้าท่วมพื้นที่อาจทำให้ทรัพย์สินเสียหายจำนวนมาก
2. เมื่อน้ำเข้าท่วมพื้นที่จะทำให้สิ่งสกปรกต่าง ๆ เข้ามาซึ่งอยู่ภายในที่อยู่อาศัย เมื่อน้ำลดแล้วทำให้การทำความสะดวกทำได้ยาก

5.4.3 การอพยพ

ข้อดี

1. ลดอัตราการเสียชีวิตหรือบาดเจ็บจากเหตุอุทกภัยของผู้อยู่อาศัย
2. ทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถบริหารจัดการการอยู่อาศัยได้ง่าย
3. การดูแลความปลอดภัย และความสะอาดต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุและเด็กทำได้ง่าย
4. สามารถนำสิ่งของกลับมาช่วยเหลือผู้อยู่อาศัยภายในโครงการได้

ข้อเสีย

1. ทรัพย์สินที่อยู่ภายในบ้านอาจโดนโจรกรรมได้ เนื่องจากไม่มีคนอยู่เฝ้าทรัพย์สิน

5.4.4 การอยู่อาศัยภายในโครงการระหว่างเกิดเหตุอุทกภัย

ข้อดี

1. ผู้อยู่อาศัยสามารถดูแลทรัพย์สินของตนเอง และเพื่อนบ้านที่อพยพได้
2. สามารถแจ้งข่าวสารที่เกิดขึ้นภายในโครงการให้กับผู้ที่อพยพออกนอกพื้นที่ให้ทราบได้

ข้อเสีย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถเข้าพื้นที่เพื่อให้ความช่วยเหลือได้ เนื่องจากพื้นที่โครงการอยู่ในพื้นที่ที่รถไม่สามารถเข้าถึงได้

5.5 ข้อเสนอแนะ

ผู้ทำวิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบถึงการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย และจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างทำให้พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลการจัดการที่ยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย ทำให้เกิดปัญหาในการอยู่อาศัย ผู้ทำวิจัยจึงได้สรุปข้อเสนอแนะดังนี้

5.5.1 ผู้อยู่อาศัยภายในโครงการ

5.5.1.1. ด้านที่อยู่อาศัย

1. ระบบไฟฟ้า เนื่องจากในปี พ.ศ. 2554 มีอุทกภัยที่ร้ายแรงมากที่สุด ในประวัติศาสตร์ และระดับน้ำภายในโครงการสูง 1.3 เมตร และภายในตัวที่อยู่อาศัย 70 เซนติเมตร ในห้องน้ำในบ้าน 80 เซนติเมตร แต่สวิสท์ไฟฟ้าภายในบ้าน อยู่สูง 1 เมตร ทำให้ไฟฟ้ายังใช้งานได้ แต่ควร แยกระบบไฟฟ้าเป็น 2 ส่วน คือ ชั้น 1 และชั้น 2 เพื่อให้ผู้อยู่อาศัยภายในโครงการสามารถอยู่อาศัยระหว่างเกิดภัยพิบัติได้
2. การป้องกันการโจรกรรม ผู้ตัดสินใจอพยพควรที่จะล็อกกุญแจให้แน่นหนา ทั้ง ประตูทางเข้า และหน้าต่าง หรืออาจจะติดเหล็กดัดเพิ่มเติม แต่สิ่งที่สามารถป้องกันการโจรกรรมทรัพย์สินได้ดีที่สุด คือ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนบ้านที่ช่วยกันดูแลทรัพย์สิน ผู้อยู่อาศัยจึงควรมีความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชนด้วย
3. เฟอร์นิเจอร์ ผู้อยู่อาศัยควรมีชั้นวางของแบบเหล็กที่สามารถแยกประกอบได้ เพื่อที่ระหว่างเกิดอุทกภัย ผู้อยู่อาศัยสามารถประกอบชั้นวางของและนำสิ่งขึ้น ขึ้นมาวางที่ชั้นวางของดังกล่าวได้ สามารถประหยัดพื้นที่บริเวณชั้นสอง เพื่อใช้ในการอยู่อาศัยอีกด้วย

5.5.1.2. ด้านการอยู่อาศัย

1. การขับถ่าย เนื่องจากโครงสร้างตามแบบบ้านของการเคหะแห่งชาติที่ใช้ในการสร้างบ้านเอื้ออาทร ห้องน้ำ ห้องส้วมของบ้านเอื้ออาทรอยู่บริเวณชั้นหนึ่งของตัวบ้าน ทำให้ระหว่างเกิดเหตุภัยพิบัติผู้อยู่อาศัยไม่สามารถใช้ห้องน้ำได้ ดังนั้นหาก

ต้องการอยู่อาศัยภายในโครงการระหว่างเกิดเหตุภัยพิบัติ ผู้อยู่อาศัยจึงควรที่จะมีห้องส้วมฉุกเฉินแบบเก้าอี้อยู่ประจำภายในบ้าน

ภาพ 5.1 ตัวอย่างชั้นวางของและห้องส้วมฉุกเฉินแบบเก้าอี้

2. **อาหาร** ผู้อยู่อาศัยควรมีอาหารแห้ง เช่น บะหมี่สำเร็จรูป ข้าวสาร เนื้อแห้ง อยู่ประจำบ้านให้เพียงพอสำหรับรับประทาน 3-3 วัน เพื่อที่ระหว่างรอความช่วยเหลือจะสามารถอยู่อาศัยได้

5.5.1.3. สิ่งที่ผู้อยู่อาศัยควรทำ

1. ต้องเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับการอยู่อาศัยให้พร้อมเสมอ เช่น อาหารแห้ง บะหมี่สำเร็จรูป ฝาครอบป้องกัน ส้วมฉุกเฉิน เงินสด อุปกรณ์สื่อสาร และ เอกสารสำคัญต่าง ๆ ทางราชการ ควรเก็บไว้ชั้น 3 ของตัวบ้านเพื่อป้องกันความเสียหาย
2. ผู้อยู่อาศัยควรมีรายการทรัพย์สินภายในบ้าน เพื่อตรวจสอบความเสียหายและเป็นหลักฐานในการขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. ผู้อยู่อาศัยควรถ่ายภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ และภาพความเสียหายที่เกิดขึ้นกับที่อยู่อาศัย ทรัพย์สินต่าง ๆ ไว้เป็นหลักฐานอ้างอิง
4. คนในชุมชนต้องมีความตระหนักรู้และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความเสี่ยงภัย
5. ผู้อยู่อาศัยควรศึกษาวิธีการดำรงชีวิตในภาวะภัยพิบัติทุกกรณี เมื่อเกิดเหตุจะทำให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

5.5.2. ข้อเสนอแนะสำหรับการเคหะแห่งชาติ

1. **การเตรียมความพร้อม** ติดต่อประสานผู้บริหารจัดการแทน เพื่อให้ทราบข้อความต่าง ๆ เช่น จำนวนประชากรที่คิดจะอยู่อาศัยภายในโครงการ จำนวนประชากรที่ต้องการศูนย์อพยพ เพื่อสามารถจัดเตรียมศูนย์อพยพได้อย่างเหมาะสม
2. **การป้องกัน** ส่งเสริม สนับสนุนด้านทุนทรัพย์ให้ผู้บริหารจัดการแทน เพื่อดำเนินการป้องกันที่อยู่อาศัย เนื่องจากผลกำไรที่ผู้บริหารจัดการแทนได้รับการเคหะแห่งชาติ ไม่เพียงพอต่อการปรับปรุงสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่าง ๆ ภายในโครงการ
3. **การรับสถานการณ์ฉุกเฉิน** จัดสรรอาหาร น้ำดื่ม เข้ามาภายในโครงการอย่างเพียงพอ เนื่องจากเหตุการณ์อุทกภัยที่ผ่านมา ผู้อยู่อาศัยภายในโครงการได้รับความช่วยเหลือน้อยมากเนื่องจากการเดินทางเข้าถึงพื้นที่ทำได้ยาก
4. **การบรรเทาผลกระทบ** ติดต่อประสานงานผู้บริหารจัดการแทนเพื่อรับทราบความต้องการของผู้อยู่อาศัยภายในโครงการ เพื่อให้สามารถจัดเตรียมสิ่งของได้ตรงความต้องการของผู้อยู่อาศัยภายในโครงการและศูนย์อพยพระหว่างเกิดเหตุอุทกภัยได้
5. **การฟื้นฟูบูรณะ** ปรับปรุง ซ่อมแซมสาธารณูปโภคต่าง ๆ ภายในโครงการ โดยเฉพาะถนนภายในโครงการ เนื่องจากเป็นจุดเชื่อมต่อสาธารณูปการต่าง ๆ และเพื่อความสะดวกในการเดินทางของผู้อยู่อาศัยภายในโครงการ
6. **การพัฒนา**
  - สนับสนุนทุนทรัพย์เพื่อปรับปรุงสำนักงานชุมชนโดยเฉพาะชั้นสองให้มีห้องน้ำมากขึ้น จัดเตรียมส้วมลอยน้ำไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน และจัดอบรมการรับมือภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม เป็นต้น
  - จัดทำศูนย์กระจายข่าว และศูนย์รับข่าวประจำชุมชน โดยร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อดำเนินการจัดทำศูนย์กระจายข่าว เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบถึงสถานการณ์ต่าง ๆ และสามารถเตรียมความพร้อมเพื่ออพยพหรือป้องกันที่อยู่อาศัยได้ และเป็นการลด

ค่าใช้จ่ายในการป้องกันที่อยู่อาศัย หรือ ป้องกันความสูญเสียทั้งชีวิต และทรัพย์สินด้วย

- จัดทำคู่มือสำหรับผู้อยู่อาศัยในสถานการณ์ภัยพิบัติและแจกจ่ายให้ประชาชนและผู้อยู่อาศัยได้ศึกษาข้อมูลการเตรียมการต่าง ๆ

5.5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารจัดการแทน

1. การเตรียมความพร้อมผู้บริหารจัดการแทนที่มีหน้าที่รับผิดชอบโครงการ สามารถดำเนินการได้อย่างดีเยี่ยมในเรื่องของการ ยกระบบไฟฟ้า ติดต่อประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การจัดศูนย์อพยพทั้งภายในและภายนอกโครงการ
2. การป้องกัน เนื่องจากอุทกภัยในครั้งนี้รุนแรงมาก การป้องกันโดยการดำเนินการจากผู้บริหารจัดการแทนเพียงอย่างเดียวไม่สามารถดำเนินการได้ ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้อยู่อาศัยด้วย ประกอบกับรั้วโครงการมีรอยรั่วซึมที่น้ำสามารถเข้ามาภายในโครงการได้หลายทาง ดังนั้นผู้บริหารจัดการแทนควรจัดการปรับปรุงรั้วโครงการให้เหมาะสมต่อไป
3. การรับสถานการณ์ฉุกเฉิน
  - 3.1 ติดต่อสถานที่อพยพ ยานพาหนะสำหรับอพยพ และจัดเตรียมอาหารสำหรับผู้อยู่อาศัยในโครงการให้เพียงพอ เมื่อเกิดสถานการณ์จะสามารถช่วยให้รับมือได้ทันท่วงที
  - 3.2 ผู้บริหารจัดการแทนจะต้องวิเคราะห์ความล่าช้าแล้มน ก็เพื่อต้องการให้ผู้อยู่อาศัยทราบว่าหากมีการเกิดภัยขึ้นอีก จะมีบุคคลใดในชุมชนที่จะมีความล่าช้าต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือจะมีสิ่งใดบ้างที่จะเสียหายจากภัยพิบัติ จากนั้นจะต้องให้มีการสำรวจความสำคัญในการช่วยเหลือ ขนย้าย อพยพ เช่น เด็ก คนชรา คนพิการ สตรีมีครรภ์ จะต้องอยู่ในลำดับของการอพยพเคลื่อนย้าย และร่วมกันวิเคราะห์ว่าควรจะลดความเสี่ยง หรือลดโอกาสการเกิดภัยพิบัติได้ด้วยวิธีใด

4. **การบรรเทาผลกระทบ** ติดต่อประสานงานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานระดับท้องถิ่น เพื่อแจ้งความต้องการของผู้อยู่อาศัยภายในโครงการ เพื่อให้ผู้ที่เข้ามาช่วยเหลือสามารถจัดเตรียมสิ่งของได้ตรงความต้องการของผู้อยู่อาศัยภายในโครงการและศูนย์อพยพระหว่างเกิดเหตุอุทกภัย
5. **การฟื้นฟูบูรณะ** ปรับปรุง ซ่อมแซมสาธารณูปโภคต่าง ๆ ภายในโครงการ โดยเฉพาะถนนภายในโครงการ เนื่องจากเป็นจุดเชื่อมต่อสาธารณูปการต่าง ๆ และเพื่อความสะดวกในการเดินทางของผู้อยู่อาศัยภายในโครงการ
6. **การพัฒนา**
  - 6.1 ปรับปรุงสำนักงานชุมชนโดยเฉพาะชั้นสองให้มีห้องน้ำมากขึ้น จัดเตรียมส้วมลอยน้ำไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน
  - 6.2 จัดสรรบุคลากรรับผิดชอบ เพื่อมีหน้าที่ดูแลบริหารจัดการและเก็บรักษาเครื่องมือต่าง ๆ ให้สามารถใช้งานได้ ในยามฉุกเฉิน
  - 6.3 ผู้บริหารจัดการแทนต้องมีการฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุและการอพยพผู้อยู่อาศัยเป็นประจำทุกปี
  - 6.4 ผู้บริหารจัดการแทนต้องมีการประสานขอความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนงบประมาณในการจัดให้มีอุปกรณ์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยประจำชุมชน

5.5.4 หน่วยงานท้องถิ่น

1. การเตรียมความพร้อม

- 1.1 จัดเตรียมศูนย์อพยพให้พร้อม โดยใช้สถานที่ต่าง ๆ ที่ไม่ถูกน้ำท่วม เช่น วัด โรงเรียน อาคารสูงของหน่วยงานราชการ สะพาน
- 1.2 เตรียมอาหาร น้ำดื่ม ให้เพียงพอ
- 1.3 จัดสรรงบประมาณฉุกเฉินสำหรับความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ
- 1.4 จัดสรรบุคลากรให้มีความพร้อมสำหรับรับมือสถานการณ์ทั้งจำนวนบุคลากรและความรู้โดยต้องจัดการอบรมถึงการรับมือภัยพิบัติให้

บุคลากรในหน่วยงาน เมื่อเกิดสถานการณ์อุทกภัย จะได้สามารถทำงาน
ได้ทันที

- 1.5 จัดทำบัญชีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่างๆ หรือเจ้าหน้าที่จากหน่วยงาน
และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยในการจัดการภัยพิบัติหรือการฝึกอบรม
ให้ความรู้เกี่ยวกับงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือความรู้
เกี่ยวกับวิชาเฉพาะด้านต่างๆ

2. การป้องกัน

- 2.1 ชุดลอกคูคลอง แม่น้ำ ท่อระบายน้ำอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำอย่างน้อย
ปีละ 1 ครั้ง เมื่อเกิดเหตุอุทกภัยจะทำให้น้ำไหลออกจากพื้นที่ได้เร็วขึ้น
- 2.2 จัดหาพื้นที่รองรับน้ำและกักเก็บน้ำ เช่น อ่างเก็บน้ำ เขื่อน สระน้ำ ทำนบ
เหมือง ฝาย
- 2.3 ก่อสร้างกำแพง ผนัง หรือรอดักตะกอน เพื่อป้องกันการเอ่อล้นหรือ
สูญเสียพื้นดินจากการกัดเซาะชายฝั่งของแม่น้ำ

3. การรับสถานการณ์ฉุกเฉิน

- 3.1 จัดสรรอาหาร น้ำดื่ม ที่ศูนย์อพยพ เพื่อที่จะส่งมอบอาหารให้แก่ศูนย์
อพยพและผู้อยู่อาศัยที่ไม่อพยพได้อย่างทันท่วงที
- 3.2 การแจ้งเตือนภัยและประเมินสถานการณ์ให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการ
แจ้งเตือนภัย แจ้งเตือนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกองอำนาจการป้องกัน
และบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ที่คาดว่าจะเกิดภัย เพื่อแจ้งเตือนภัย
ล่วงหน้าแก่ผู้คาดว่าจะได้รับผลกระทบให้เฝ้าระวังและเตรียมพร้อมรับ
สถานการณ์
- 3.3 การจัดทำแผนอพยพ ให้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับบัญชีจำนวนผู้
อพยพ บัญชีส่วน-ราชการ การกำหนดเขตพื้นที่รองรับการอพยพให้อยู่ใน
พื้นที่ที่เหมาะสม การกำหนดเจ้าหน้าที่ดำเนินการอพยพไว้ให้ชัดเจน การ
กำหนดเส้นทางอพยพหลักและเส้นทางอพยพรอง รวมทั้งการสำรวจและ
จัดเตรียมยานพาหนะ น้ำมันเชื้อเพลิง ตลอดจนระบบสื่อสารสำหรับการ
อพยพ

การอพยพเคลื่อนย้ายให้ดำเนินการดังนี้

1. จัดลำดับความสำคัญของผู้อพยพ โดยแบ่งกลุ่มผู้อพยพที่จำเป็นต้องดูแลเป็นพิเศษในช่วงระหว่างอพยพ เช่น กลุ่มผู้ป่วยทุพพลภาพ คนพิการ คนชรา เด็ก สตรี ควรได้รับการพิจารณาให้อพยพไปก่อน กรณีเด็ก บิดา และมารดาควรอพยพไปด้วยกันทั้งครอบครัว และควรอพยพเป็นกลุ่ม
2. จัดให้มีสถานที่ปลอดภัยและที่อยู่อาศัยชั่วคราวแก่ผู้ประสบภัย และเจ้าหน้าที่โดยจัดระเบียบพื้นที่อพยพให้เหมาะสม เป็นสัดส่วน
3. จัดระเบียบการจราจรชั่วคราวในพื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติและพื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งจัดระเบียบการจราจรในพื้นที่รองรับการอพยพ
4. ดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยในการขนย้ายทรัพย์สินในพื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติและพื้นที่ใกล้เคียงตามที่ได้รับคำร้องขอ
5. การอพยพผู้ประสบภัยและส่วนราชการไปสู่พื้นที่ปลอดภัย ให้มีการจัดทำทะเบียน เพื่อตรวจสอบจำนวนผู้ประสบภัยและผู้ที่ยังติดค้าง
6. ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย และบริการในการดำรงชีพ และระบบสุขภาพขณะตามสมควร
7. จัดให้มีการรักษาพยาบาลและบริการการแพทย์ฉุกเฉินในพื้นที่อพยพ
8. จัดให้มีระบบการรักษาความสงบเรียบร้อยของพื้นที่รองรับการอพยพโดยกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจและอาสาสมัครตามความเหมาะสมดูแลความปลอดภัยในบ้านเรือนของผู้อพยพ แต่หากสถานการณ์ล่อแหลมเสี่ยงต่อการสูญเสียชีวิตห้ามออกปฏิบัติหน้าที่โดยเด็ดขาดจนกว่าสถานการณ์จะบรรเทาความรุนแรงลงและสามารถเข้าไปตรวจในพื้นที่ได้โดยไม่มีความเสี่ยง แล้วรายงาน ประชาสัมพันธ์ให้ผู้อพยพทราบ เพื่อมิให้ผู้อพยพเกิดความกังวลในความปลอดภัยในทรัพย์สินของตน
9. การอพยพกลับเมื่อประชาชนได้รับการแจ้งข่าวว่าสถานการณ์ภัยได้สิ้นสุดลงแล้วให้เตรียมความพร้อมสำหรับการอพยพกลับและรอรับแจ้งจุดอพยพกลับ ผู้นำชุมชนหรือผู้นำกลุ่มอพยพต้องจัดระเบียบและจัดลำดับ

ก่อนหลังของการอพยพอย่างเป็นระบบไปสู่พื้นที่อยู่อาศัยเดิม พร้อมทั้งประสานงานการอพยพกับเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการควบคุมดูแลการอพยพ

4. การบรรเทาผลกระทบ

- 4.1 ติดต่อประสานงานหน่วยงานราชการ และภาคเอกชน ระดมความช่วยเหลือต่างๆ เพื่อสามารถจัดเตรียมสิ่งของได้ตรงความต้องการของผู้อยู่อาศัยภายในที่อยู่อาศัยและศูนย์อพยพระหว่างเกิดเหตุอุทกภัยได้
- 4.2 ให้องค์การสาธารณกุศลจัดเจ้าหน้าที่ประสานงานกับศูนย์อำนวยความสะดวกภารกิจแต่ละระดับ ตลอด 24 ชั่วโมง พร้อมอุปกรณ์และกำลังคนที่สามารถปฏิบัติภารกิจได้
- 4.3 การขอใช้เงินอุดหนุนจากราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

5. การฟื้นฟูบูรณะ

- 5.1 ปรับปรุง ซ่อมแซมสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่าง ๆ
- 5.2 จัดทำบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติที่ผ่านมาอย่างเป็นกลาง เพื่อที่จะเป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่สนใจศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถนำมาปรับปรุงการดำเนินการต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม
- 5.3 ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายที่ศูนย์อพยพได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินการจัดการที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้ประสบภัยอย่างเหมาะสม
- 5.4 ดำเนินการช่วยเหลือซ่อมแซมที่พักอาศัย สิ่งสาธารณูปโภคและเส้นทางคมนาคมให้พอใช้การได้ในเบื้องต้น
- 5.5 สำรวจความเสียหายและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหายไว้เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งออกหนังสือรับรองให้ผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานในการรับการสงเคราะห์และฟื้นฟู
- 5.6 สงเคราะห์ผู้ประสบภัยตามบัญชีที่สำรวจ โดยให้มีมาตรการและระเบียบที่รัดกุมสามารถสงเคราะห์ได้เรียบร้อยทั่วถึง
- 5.7 ดำเนินการฟื้นฟูบูรณะโครงสร้างพื้นฐานที่เสียหายในเบื้องต้นโดยงบประมาณที่อยู่ในความรับผิดชอบ

6. การพัฒนาสร้างศูนย์อพยพให้มีขนาดที่เหมาะสม รองรับการใช้งานจากผู้อยู่อาศัยภายในเขตเทศบาล โดยเลือกศาสนสถานเป็นสถานที่หลักในการดำเนินการ เนื่องจากเป็นศูนย์รวมการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ และสามารถดำเนินการได้โดยได้รับความร่วมมือจากผู้อยู่อาศัย

5.7 ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

จากการสำรวจที่อยู่อาศัยภายในโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1 พบว่า มีบ้านที่ไม่มีผู้อยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ซึ่งหากปล่อยทิ้งร้างไว้เช่นนี้เป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากรและงบประมาณของประเทศชาติรวมทั้งผู้มีรายได้น้อยจำนวนมากที่เสียโอกาสในการเข้าอยู่อาศัย จึงเห็นควรว่าควรศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการที่อยู่อาศัยที่ทิ้งร้างของการเคหะแห่งชาติต่อไป

รายการอ้างอิง

กฎหมายที่เกี่ยวกับภัยธรรมชาติและ การช่วยเหลือ ศูนย์ข้อมูลกฎหมายกลาง,สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.bangkhenpolice.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=571719&Nt ype=2> (15 สิงหาคม 2555)

กำพล หาญพนาวาทยภัตต์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลระแหง. สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2556

คู่มือแนะนำการทำคั้นป้องกันน้ำท่วมชุมชน กรมโยธาธิการและผังเมือง, มีนาคม 2550

คู่มือรับสถานการณ์น้ำท่วม หน่วยวิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติ คณะวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรม ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, กันยายน 2554

ชัชวราภรณ์ รัฐวิภูษณ์ ผู้จัดการโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว 1. สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2556.

ประเด็นการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการภัยพิบัติที่ประเทศไทย ควรให้ความสำคัญเร่งด่วนสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2554

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557

ภาวนา ไสยสมบัติ ปลัดเทศบาลตำบลระแหง. สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2556.

ภัทระ ลิ้มปิติศรี นักพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สิทธิพื้นฐานของ ผู้ประสบภัยพิบัติธรรมชาติเอกสารความรู้ สดร ลำดับที่ 13/ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554

ยอดเยี่ยม เทพรานนท์บัญญัติ 21 ประการ "ซ่อมบ้านหลังน้ำท่วม" [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก

<http://oweera.blogspot.com/2011/11/21-mktmag.html>, (วันที่ค้นข้อมูล 27 สิงหาคม 2555)

ศิริรัตน์ หวังศรี ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการกองพัฒนาชุมชน 2. สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2556.

สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2523

เสริชย์ โชติพานิช. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 2506665 การบริหารทรัพยากรกายภาพ.

กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2549.

สุวรรณชัย ติวะตันสกุล ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการกองบริหารชุมชนนครหลวง 2.

สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2556

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

การจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะฉุกเฉิน: กรณีศึกษาโครงการบ้านเอื้ออาทรลาดหลุมแก้ว

เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต

ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อมูลทั้งหมดจะเก็บเป็นความลับและจะใช้ในการเขียนรายงานวิจัยเท่านั้น

กรุณากรอกข้อความลงในช่องว่างและทำเครื่องหมายลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านหรือใกล้เคียงมากที่สุด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ	_____	อายุ	_____	เพศ	_____
บ้านเลขที่	_____				
เบอร์โทรศัพท์	_____				

ส่วนที่ 2 สภาพเศรษฐกิจ สังคม ของผู้อยู่อาศัยภายในโครงการ

1 สถานภาพ เจ้าของ ผู้อาศัย

2 ภูมิลำเนาเดิม _____

3 จำนวนสมาชิกในครอบครัว (รวมตัวท่าน) _____ คน **สัดส่วน** _____ ตัว

4 ช่วงวัยของสมาชิกในครอบครัว

4.1 เด็ก 0-12 ปี _____ คน 4.3 วัยทำงาน 23-60 ปี _____ คน

4.2 วัยรุ่น 13-22 ปี _____ คน 4.4 ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป _____ คน

5 ระดับการศึกษา หัวหน้าครอบครัว

5.1 ไม่ได้ศึกษา 5.2 ประถมศึกษา

5.3 มัธยมศึกษาตอนต้น 5.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย

5.5 อาชีวศึกษา 5.6 อนุปริญญา

5.7ปริญญาตรี 5.8 สูงกว่าปริญญาตรี

6 อาชีพ หัวหน้าครอบครัว

6.1 ไม่มีอาชีพ 6.2 รับจ้าง

6.3 ค้าขาย 6.4 พ่อบ้าน / แม่บ้าน

6.5 รับราชการ 6.6 เจ้าหน้าที่รัฐวิสาหกิจ

6.7 พนักงานบริษัทเอกชน 6.8 ธุรกิจส่วนตัว(ระบุ) _____

6.9 อื่น ๆ .....

7 อาชีพ

แหล่งอาชีพ	การเดินทาง	ระยะเวลา (นาที)
☐ ภายในบ้าน		
☐ ภายในชุมชน		
☐ นอกชุมชน		

8 รายได้ครัวเรือน

8.1 ต่ำกว่า 5,000 บาท 8.2 5,001 - 15,000 บาท 8.3 15,001 - 25,000 บาท

8.4 25,001 - 35,000 : 8.5 35,001 - 50,000 บาท 8.6 50,001 บาท ขึ้นไป

- 9 การจัดการรายได้ของครอบครัว
- 9.1 ไม่มีเงินออม และไม่มีหนี้สิน
- 9.2 มีเงินออมครอบครัว _____ บาท
- 9.3 หนี้สินครอบครัว _____ บาท
- 9.3.1 แหล่งเงินกู้ _____
- 10 ระยะเวลาการอยู่อาศัยภายในโครงการ _____ ปี
- 11 ลักษณะการถือครองที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน
- 11.1 เช่า _____ บาทต่อเดือน 11.2 เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย 11.3 ผ่อนชำระ
- 12 ระยะเวลาในการผ่อนชำระ 12.1 _____ ปี ผ่อนชำระเดือนละ 12.2 _____ บาท
- 13 การใช้ประโยชน์ 13.1 อยู่อาศัยอย่างเดียว 13.2 อยู่อาศัยและค้าขาย ประเภท _____
- 13.3 อื่น ๆ _____
- 14 การตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัยท่านได้คำนึงถึงปัญหาอุทกภัยหรือไม่ 14.1 ใช่ 14.2 ไม่
- 15 ตั้งแต่ท่านเข้าอยู่อาศัยในโครงการประสบอุทกภัยมาแล้วทั้งหมด _____ ครั้ง
- 16 เหตุผลที่เลือกที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน (ตอบได้หลายข้อ)
- 16.1 ด้านกายภาพ
- 16.1.1 ความมั่นคงแข็งแรง 16.1.2 คุณภาพของวัสดุก่อสร้าง 16.1.3 อื่น ๆ _____
- 16.2 ด้านการเงิน
- 16.2.1 ราคาถูก 16.2.2 มีสถาบันการเงินอนุมัติ 16.2.3 อื่น ๆ _____
- 16.3 ด้านที่ตั้ง
- 16.3.1 ใกล้ที่ทำงาน 16.3.2 ใกล้บ้านญาติ 16.3.3 ใกล้โรงเรียนลูก
- 16.3.4 ใกล้ตลาด 16.3.5 เดินทางสะดวก 16.3.6 อื่น ๆ _____
- 17 ท่านมียานพาหนะใดบ้าง ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ
- 17.1 รถยนต์โดยสาร.....คัน 17.2 รถกระบะ.....คัน 17.3 รถแท็กซี่.....คัน
- 17.4 รถจักรยานยนต์.....คัน 17.5 จักรยาน.....คัน 17.6 อื่น ๆ _____
- ส่วนที่ 3 การจัดการที่อยู่อาศัยในภาวะอุทกภัย
- ส่วนที่ 3.1 ข้อมูลการป้องกันที่อยู่อาศัยจากภาวะอุทกภัย
- 18 ท่านได้ทำการป้องกันที่อยู่อาศัยจากภาวะอุทกภัยหรือไม่ 18.1 ไม่ป้องกัน 18.2 ป้องกัน
- 19 แหล่งข่าวที่แจ้งให้ท่านทราบถึงสถานการณ์น้ำเป็นแหล่งแรก
- 19.1 สื่อโทรทัศน์ 19.2 หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ 19.3 สื่ออินเทอร์เน็ต
- 19.4 ภายในชุมชน 19.5 อปต. 19.6 อื่น ๆ _____
- 20 แหล่งข่าวที่ท่านติดตามเป็นประจำ
- 20.1 สื่อโทรทัศน์ 20.2 หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ 20.3 สื่ออินเทอร์เน็ต
- 20.4 ภายในชุมชน 20.5 อปต. 20.6 อื่น ๆ _____
- 21 หลังจากที่ท่านทราบถึงสถานการณ์อุทกภัย ว่าได้ใกล้เข้ามาถึงที่อยู่อาศัยของท่านแล้ว ท่านได้เตรียมตัวอย่างไรบ้าง
- 21.1 วางแผนอพยพ 21.2 ย้ายทรัพย์สินขึ้นที่สูง 21.3 ติดต่อขอความช่วยเหลือจากญาติ
- 21.4 ติดต่อศูนย์อพยพ 21.5 ติดต่อคณะกรรมการชุมชน 21.6 เบิกเงินสด
- 21.7 เตรียมอาหาร น้ำดื่ม 21.8 จัดหาอุปกรณ์ป้องกันที่อยู่อาศัย

- 22 ท่านได้เรียนรู้วิธีการป้องกันที่อยู่อาศัยจากภาวะอุทกภัยจากที่ใด _____
- 23 วัสดุที่ท่านได้จัดเตรียมในการป้องกันที่อยู่อาศัย
- 23.1 อิฐ   23.2 หิน   23.3 ปูน   23.4 ทราช
- 23.5 แผ่นไม้   23.6 พลาสติก   23.7 แผ่นเหล็ก _____
- 23.8 อื่น ๆ _____

24 แหล่งซื้อวัสดุ _____

- 25 พื้นที่ที่ปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อป้องกันอุทกภัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 25.1 รั้ว   25.2 ผนังบ้าน   25.3 ประตู หน้าต่าง
- 25.4 ห้องส้วม-ห้องอาบน้ำ   25.5 พื้นที่ระบายน้ำ
- 25.6 อื่น ๆ _____

- 26 รูปแบบในการป้องกันที่อยู่อาศัย
- 26.1 วางกระสอบทราย   26.2 ก่อกำแพงถาวร   26.3 ติดตั้งเครื่องสูบน้ำ
- 26.4 อุดรอยรั้ว   26.5 อื่น ๆ _____
- _____
- _____
- _____

27 ค่าใช้จ่ายในการป้องกันที่อยู่อาศัยจากภาวะอุทกภัย _____ บาท

ส่วนที่ 3.2 ข้อมูลการอยู่อาศัยระหว่างภาวะอุทกภัย

- 28 ช่วงเกิดภาวะอุทกภัยท่านได้อพยพย้ายออกจากพื้นที่หรือไม่
- 28.1 อพยพ..... วัน   28.2 ไม่อพยพ   28.3 อพยพแล้วย้ายกลับก่อนน้ำลด

กรณีอพยพ

- 29 สถานที่ที่ท่านอพยพไปเพื่ออยู่อาศัยในช่วงเกิดภาวะอุทกภัย
- 29.1 บ้านญาติ (ไปตระเวนที่ตั้ง) _____
- 29.2 บ้านคนรู้จัก (ไปตระเวนที่ตั้ง) _____
- 29.3 ต่างจังหวัด จังหวัด _____
- 29.4 ศูนย์อพยพ _____

30 สาเหตุที่ท่านเลือกอพยพไปยังสถานที่ข้างต้น _____

- 31 ค่าใช้จ่ายระหว่างการอพยพ _____ บาท
31.1 การเดินทาง _____ บาท	31.2 ยารักษาโรค _____ บาท
31.3 ที่อยู่อาศัย _____ บาท	31.4 เสื้อผ้า _____ บาท
31.5 อาหาร เครื่องดื่ม _____ บาท	31.6 อื่น ๆ _____ บาท

32 ระยะเวลาในการอพยพ _____ วัน 32.2 วันที่อพยพ _____

32.3 สาเหตุที่อพยพ _____

33 ท่านป้องกันที่อยู่อาศัยอย่างไร?

ประเภท	รายละเอียด
การโจรกรรม	
ระบบไฟฟ้า	
ระบบสุขาภิบาล	
เฟอร์นิเจอร์	
รั้ว กำแพง	
สัตว์ร้าย	

34 การดูแลรักษาพาหนะ

 34.1 จอดในโครงการ   34.2 จอดอยู่พื้นที่สาธารณะภายนอกโครงการ   34.3 อื่น ๆ _____

34.4 การดูแลรักษาพาหนะโดยละเอียด _____

35 ก่อนเดินทางกลับที่อยู่อาศัย ท่านได้เตรียมการอย่างไรบ้าง

กรณีอยู่อาศัยภายในโครงการ

36 ปัจจัยที่ทำให้ท่านตัดสินใจไม่อพยพ _____

37 สิ่งของใดต่อไปนี้ที่ท่านได้จัดเตรียมไว้เพื่อรับมือกับปัญหาอุทกภัย (ตอบไม่ได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 37.1 อาหารแห้ง   37.2 เครื่องนุ่งห่ม   37.3 ยารักษาโรค
 37.4 น้ำดื่ม   37.5 เครื่องมือสื่อสาร   37.6 เงินสด.....บาท
 37.7 เอกสารสำคัญ   37.8 อุปกรณ์ชักล้าง   37.9 อุปกรณ์ขับถ่ายฉุกเฉิน
 37.10 อื่น ๆ _____

38 ลักษณะการอยู่อาศัยช่วงเกิดภาวะอุทกภัย

บริเวณ	การนอน	การขับถ่าย	การทานอาหาร	การชักล้าง
☐ ภายในตัวบ้าน				
☐ ภายในชุมชน				

39 การเดินทางไปทำงานในช่วงเกิดภาวะอุทกภัย

สถานที่	ยานพาหนะ	ค่าใช้จ่าย	ระยะเวลา	ปัญหาที่พบ	หน่วยงาน
ที่ทำงาน					
โรงเรียน					
โรงพยาบาล					
สถานที่ราชการ					
ธนาคาร					
ตลาด					

40 แหล่งที่มาของอาหารและเครื่องดื่มช่วงภาวะอุทกภัย

- 40.1 ทำอาหารรับประทานเอง   40.2 ซื้อเพื่อรับประทานเอง   40.3 หน่วยงานอื่น ๆ นำมาให้
 40.4 อื่น ๆ _____

41 การขับถ่ายช่วงเกิดภาวะอุทกภัย

- 41.1 ห้องน้ำภายในบ้าน   41.2 ภายในโครงการ   41.3 ภายนอกโครงการ
_____

42 อธิบายการขับถ่ายของท่านโดยละเอียด

_____

_____

43 ท่านมีมาตรการกำจัดขยะอย่างไร

_____

44 ระหว่างที่ท่านอาศัยอยู่ภายในโครงการ ท่านประสบปัญหาได้บ้าง

_____

_____

45 ค่าใช้จ่ายในการอยู่อาศัยช่วงเกิดภาวะอุทกภัย _____ บาท/วัน 45.2 รวม _____ บาท

46 ช่วงเกิดภาวะอุทกภัย ท่านได้ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือโครงการอื่น ๆ หรือไม่

- 46.1 ไม่   46.2 ช่วยเหลือโดย _____

47 ช่วงเกิดภาวะอุทกภัยรายได้ของท่านลดลงหรือไม่

- 46.1 ไม่   46.2 ลดลง _____ บาท

48 ระหว่างเกิดเหตุอุทกภัย ท่านได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานใดบ้าง (โปรดระบุ)

หน่วยงาน	ความช่วยเหลือ	ระยะเวลาที่ให้ความช่วยเหลือ

ส่วนที่ 3.3 ข้อมูลการจัดการที่อยู่อาศัยภายหลังอุทกภัย

- 49 พื้นที่ที่ปรับปรุงซ่อมแซมภายหลังเกิดภาวะน้ำท่วม _____ บาท
- 49.1 รั้วบ้าน.....บาท   49.2 ผนังบ้าน.....บาท   49.3 พื้นบ้าน.....บาท
- 49.4 ห้องน้ำ.....บาท   49.5 ครัว.....บาท   49.6 ประตู หน้าต่าง.....บาท
- 49.7 ระบบไฟฟ้า.....บาท   49.8 อื่น ๆ _____
- 50 ลักษณะการปรับปรุงที่อยู่อาศัยภายหลังน้ำท่วม
- 50.1 ปรับปรุงซ่อมแซมให้มีสภาพเหมือนเดิมก่อนเกิดเหตุการณ์น้ำท่วม
- 50.2 ปรับปรุงซ่อมแซมให้มีสภาพแตกต่างจากเดิมก่อนเกิดเหตุการณ์น้ำท่วม โดยทำการเปลี่ยนแปลงดังนี้
- _____
- _____
- _____
- 51 ระยะเวลาในการซ่อมแซมปรับปรุง _____ เดือน
- 52 แหล่งที่มาของเงินเพื่อการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัย
- 52.1 เงินออม   52.2 สถาบันการเงิน   52.3 อื่น ๆ
- 53 ท่านได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลหรือไม่   53.1.1 ไม่ได้รับ   53.1.2 ได้รับ.....บาท
- 53.2 เงินที่ได้รับเพียงพอสำหรับการปรับปรุงที่อยู่อาศัยหรือไม่   53.2.1 เพียงพอ   53.2.2 ไม่เพียงพอ
- 53.3 เงินช่วยเหลือเพื่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัยหลังจากปรับปรุงที่อยู่อาศัยแล้ว ได้นำเงินส่วนที่เหลือไปใช้ประโยชน์อย่างไร
- _____
- _____
- 54 ท่านมีความคิดที่จะซื้อเรือหรือไม่   54.1 มีความคิด   54.2 ไม่มีความคิด
- 55 ท่านมีความคิดที่จะย้ายหรือเปลี่ยนที่อยู่อาศัยใหม่หรือไม่
- 55.1 คิดจะย้าย เพราะ _____
- 55.2 ไม่คิดจะย้าย เพราะ
- 55.2.1 อยู่ใกล้แหล่งงา   55.2.2 อยู่ใกล้สถานศึกษาบุตร   55.2.3 อยู่ใกล้สาธารณูปการอื่น
- 55.2.4 เดินทางสะดวก   55.2.5 อื่น ๆ _____
- 56 ท่านคิดว่าทางโครงการควรมีที่พักอาศัยชั่วคราวสำหรับผู้ประสบภัยหรือไม่หรือ   56.1 ไม่ควร   56.2 ควร
- 57 ถ้าคิดว่าควรมีที่พักอาศัยชั่วคราว ท่านคิดว่าควรมีที่ตั้งส่วนใดของโครงการ _____
- _____
- 58 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการที่อยู่อาศัย
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ นาย พีรพล ไรจนเวช

วันเกิด วันที่ 24 เมษายน พ.ศ.2529

สถานที่เกิด จังหวัดกรุงเทพมหานคร

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 629/577 ซอยสาธุประดิษฐ์49 ถ.สาธุประดิษฐ์ แขวงช่องนนทรี เขตยานนาวา
กรุงเทพฯ 10120

ปริญญาตรีคณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
ในปีการศึกษา 2551

เข้าศึกษาต่อในหลักสูตร เหน้พัฒนศาสตร์มหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ.
2554